

2026-02

pÿ — £ Å ¼ ² ¿ » ® Ä · Â • ½ µ Á³ µ¹ ±⁰ ® Ä
 pÿ ‘ ã Æ ¬ » µ¹ ± Â , ã Ä · ½ ¥ È · » ® £ Ä Á ±
 pÿ Ä · Â ¢ ¿ Å Á⁰ ⁻ ± Â : — µ Á⁻ À Ä É ã · Ä
 pÿ ¨ µ Å ´ ¿ ⁰ Á ¬ Ä ¿ Å Â ã Ä · ½ š Í À Á ¿

pÿ ± Á ± ã⁰ µ Å ¬ , £ É Ä ® Á · Â

pÿ œ µ Ä ± Ä Ä Å Ç¹ ±⁰ ì Á ì³ Á ± ¼ ¼ ± "¹ µ , ½ î ½ £ Ç - ã µ É ½ , £ Ä Á ± Ä · ³¹⁰ ® Ä ⁰ ±¹ ‘ ã Æ ¬ » µ¹ ± /
 pÿ š ¿ ¹ ½ É ½ ¹⁰ î ½ • À¹ ã Ä · ¼ î ½ , ¢ µ Ç ½ î ½ ⁰ ±¹ ‘ ½ , Á É À¹ ã Ä¹⁰ î ½ £ À ¿ Å ´ î ½ , ± ½ µ À¹ ã Ä ®

<http://hdl.handle.net/11728/13318>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

**Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τεχνών και
Ανθρωπιστικών Σπουδών
Τμήμα Ιστορίας, Πολιτικής και Διεθνών Σπουδών**

**ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
«Η Συμβολή της Ενεργειακής Ασφάλειας, στην
Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας: Η Περίπτωση
του Ψευδοκράτους στην Κύπρο»**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: Σωτήρης Μ. Παρασκευά

Φεβρουάριος 2026

**Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τεχνών και
Ανθρωπιστικών Σπουδών
Τμήμα Ιστορίας, Πολιτικής και Διεθνών Σπουδών**

**ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
«Η Συμβολή της Ενεργειακής Ασφάλειας, στην
Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας: Η Περίπτωση
του Ψευδοκράτους στην Κύπρο»**

**Διπλωματική Εργασία η οποία υποβλήθηκε προς
απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις
«Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια» στο
Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: Σωτήρης Μ. Παρασκευά

Φεβρουάριος 2026

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © **Σωτήρης Μ. Παρασκευά, 2026**

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Πανεπιστήμιο Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Σελίδα Εγκυρότητας

Όνοματεπώνυμο Φοιτητή: Σωτήρης Μ. Παρασκευά

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας: «Η Συμβολή της Ενεργειακής Ασφάλειας, στην Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας: Η Περίπτωση του Ψευδοκράτους στην Κύπρο»

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις [ημερομηνία έγκρισης] από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος): Δρ. Φλώρος Φλούρος, Επίκουρος Καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας: Ενέργεια, Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή.

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:
[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:
[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Ο υποφαινόμενος Σωτήρης Μ. Παρασκευά, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Η Συμβολή της Ενεργειακής Ασφάλειας, στην Υψηλή Στρατηγική της Τουρκίας: Η Περίπτωση του Ψευδοκράτους στην Κύπρο», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας τη μεταπτυχιακή μου εργασία, θα ήθελα πρωτίστως να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Φλώρο Φλούρο, ο οποίος, μέσω της επιστημονικής του καθοδήγησης και των στοχευμένων υποδείξεων – παρατηρήσεών του, συνέβαλε με καθοριστικό τρόπο ώστε το σύντομο χρονικά ακαδημαϊκό εγχείρημα να ολοκληρωθεί άνευ άγχους και περιττής πίεσης.

Επιπλέον, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τη σύζυγό μου Κατερίνα, η οποία βρίσκεται πάντοτε στο πλευρό μου, τόσο στα εύκολα όσο και στα δύσκολα, στηρίζοντας και επιβραβεύοντας κάθε μου προσπάθεια. Στο ένα και πλέον έτος το οποίο διήρκεσε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα, με τα πολυάριθμα βράδια μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή, η κατανόηση, η υπομονή και η ηθική της στήριξη, υπήρξαν καθοριστικής σημασίας για την επιτυχή ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία, ακολουθώντας μεθοδολογική προσέγγιση και βασιζόμενη στη μελέτη της περίπτωσης του ψευδοκράτους, επικεντρώνεται στο ρόλο της ενεργειακής ασφάλειας, ως δομικού πυλώνα στη διαμορφούμενη υψηλή στρατηγική της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο. Σε ένα ανταγωνιστικό και άναρχο διεθνές σύστημα, η ενέργεια αποτελεί εκ των κρισιμότερων παραγόντων ισχύος, με την Τουρκία να επιδιώκει, περισσότερο από ποτέ, την ανάδειξή της σε περιφερειακή και ενεργειακή υπερδύναμη. Στο δρόμο για επίτευξη των στόχων της, η Άγκυρα εκμεταλλεύεται το παρανόμως κατεχόμενο έδαφος στην Κύπρο, ως μέσο γεωπολιτικής και γεωοικονομικής επιρροής, αμφισβητώντας το status quo και τον υφιστάμενο ενεργειακό σχεδιασμό της Ανατολικής Μεσογείου και ευρύτερα της Μέσης Ανατολής.

Στη μελέτη, αντλούμενα δεδομένα, τόσο από την ελληνική όσο και από τη διεθνή βιβλιογραφία, αξιοποιούνται στην εφαρμογή θεωρητικών εργαλείων όπως, τις διαστάσεις της ενεργειακής ασφάλειας (4As), την ανάλυση SWOT, τη χαρτογράφηση ενδιαφερομένων μερών (stakeholders) και τη θεωρία της υψηλής στρατηγικής, υπό τη σκέπη της ρεαλιστικής σχολής σκέψης. Συμπερασματικά, το ψευδοκράτος, εργαλειοποιείται από την Τουρκία, ως μοχλός άσκησης πίεσης στην Κυπριακή Δημοκρατία και δίοδος αμφισβήτησης της διεθνούς νομιμότητας, με την ενεργειακή ασφάλεια να αναδεικνύεται ως αναπόσπαστο στοιχείο της υψηλής στρατηγικής της χώρας.

Η εργασία δύναται να αποτελέσει ένα βοήθημα κατανόησης του τρόπου με τον οποίο συνδέεται η ενέργεια με τη στρατηγική ισχύ, αναδεικνύοντας τη σπουδαιότητα του παράγοντα «ενέργεια», στις παρατηρούμενες ραγδαίες γεωπολιτικές μεταβολές της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου.

Λέξεις κλειδιά: Ενεργειακή Ασφάλεια, Υψηλή Στρατηγική, Κύπρος, Τουρκία, Ψευδοκράτος.

Abstract

This master's thesis adopts a structured methodological approach and, through a case study analysis of the unrecognized entity in Cyprus, focuses on the role of energy security as a fundamental pillar of Turkey's evolving high strategy in the Eastern Mediterranean. Within a competitive and anarchic international system, energy constitutes one of the most critical sources of power, while Turkey increasingly aspires to establish itself as both a regional and an energy powerhouse. In pursuing these strategic objectives, Ankara exploits the illegally occupied territory of Cyprus as a means of geopolitical and geoeconomic leverage, actively challenging the existing status quo as well as the prevailing energy architecture of the Eastern Mediterranean and, more broadly, the Middle East.

Drawing upon data derived from both Greek and international academic literature, the study applies a set of theoretical and analytical tools, including the four dimensions of energy security (the 4As framework), SWOT analysis, stakeholder mapping, and the theory of high strategy, all examined within the analytical framework of the realistic school of thought. The findings indicate that the unrecognized entity is instrumentalized by Turkey as a pressure mechanism against the Republic of Cyprus and as a conduit for contesting international legality, with energy security emerging as an integral component of the country's high strategic calculus.

Overall, this thesis aims to contribute to a deeper understanding of the interconnection between energy and strategic power, highlighting the growing significance of energy as a decisive factor amid the rapidly evolving geopolitical dynamics of the Eastern Mediterranean region.

Keywords: Energy Security, Grand Strategy, Cyprus, Turkey, Fake-state.

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες	vi
Περίληψη	vii
Abstract.....	viii
Κατάλογος Πινάκων	xi
Κατάλογος Διαγραμμάτων	xii
1. Εισαγωγή.....	1
1.1 Γενικά (Πλαίσιο – Σημασία του Θέματος).....	1
1.2 Στόχος – Σκοπός Διατριβής	1
1.3 Ερευνητικά Ερωτήματα	3
1.4 Επισκόπηση Μεθοδολογίας.....	4
1.5 Δομή της Διατριβής	5
1.6 Σπουδαιότητα της Διατριβής.....	6
2. Θεωρητικό και Εννοιολογικό Πλαίσιο.....	8
2.1 Γενικά	8
2.2 Θεωρία Διεθνών Σχέσεων.....	8
2.3 Ενεργειακή Ασφάλεια	10
2.4 Υψηλή Στρατηγική	11
2.5 Τα De Facto Κράτη και η Διεθνής Νομιμότητα.....	12
3. Έρευνα	14
3.1 Γενικά	14
3.2 Ερευνητικό Ερώτημα και Υπό-ερωτήματα	14
3.3 Μεθοδολογία	15
4. Η Στρατηγική της Τουρκίας.....	17
4.1 Γενικά	17
4.2 Αξιολόγηση της Τουρκίας (SWOT Analysis).....	17
4.3 Η Ενεργειακή Στρατηγική της Τουρκίας.....	27
4.4 Τουρκία και Ενεργειακή Ασφάλεια	29
4.5 Η Τουρκική Υψηλή Στρατηγική στην Ανατολική Μεσόγειο	35
5. Το Ψευδοκράτος, ως Μέσο Ενεργειακής και Γεωστρατηγικής Επιρροής....	39
5.1 Γενικά	39

5.2	Η Δημιουργία και Λειτουργία του Ψευδοκράτους, από το 1983 έως και Σήμερα.....	40
5.3	Ενδιαφερόμενα Μέρη.....	43
5.4	Ο ρόλος του Ψευδοκράτους στη Διαμόρφωση και στην Εφαρμογή της Τουρκικής Υψηλής Στρατηγικής.....	48
5.5	Η Ενεργειακή Διάσταση του Κυπριακού Ζητήματος.....	50
6	Ανάλυση.....	53
6.1	Γενικά (Σύνοψη Βασικών Ευρημάτων).....	53
6.2	Προκλήσεις και Περιορισμοί.....	54
6.3	Στρατηγικές.....	55
7	Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	57
7.1	Συμπεράσματα.....	57
7.2	Προτάσεις.....	58
8.	Επίλογος.....	60
	Βιβλιογραφία.....	61

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Θεωρητικές Προσεγγίσεις Διεθνών Σχέσεων: Κίνητρα και Στόχοι Εξωτερικής Πολιτικής	.Error! Bookmark not defined.	10
Πίνακας 2: «SWOT» Ανάλυση της Τουρκίας	Error! Bookmark not defined.	26
Πίνακας 3: Η Ενεργειακή Ασφάλεια της Τουρκίας	Error! Bookmark not defined.	35
Πίνακας 4: Σημαντικές ιστορικές ημερομηνίες στη Κύπρο από το 1960 έως το 2017, σύμφωνα με τους Τουρκοκύπριους ακαδημαϊκούς ερευνητές Ayhan Dolunay & Fevzi Kasap		43

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Το Μοντέλο των 4A's.....	11
Διάγραμμα 2: SWOT Ανάλυση: Εσωτερικό και Εξωτερικό Περιβάλλον.....	18
Διάγραμμα 3: Το Γεωμορφολογικό Ανάγλυφο της Τουρκίας	19
Διάγραμμα 4: Ονομαστικό ΑΕΠ Τουρκίας και Ελλάδας (2001-2025).....	22
Διάγραμμα 5: Ενεργειακές Διαδρομές και Υποδομές Φυσικού Αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη.....	27
Διάγραμμα 6: Χάρτης Τουρκολιβυκού Μνημονίου.....	26
Διάγραμμα 7: Συνθετική Χρονολογική Εικόνα Παράνομων Διεκδικήσεων Τουρκίας, σε βάρος της Ελλάδας και της Κύπρου. Αιγαίο και N/A Μεσόγειος (1973 – 2023)..	38
Διάγραμμα 8: Τα «Σύνορα της Γαλάζιας Πατρίδας», του Ταγίπ Ερντογάν.....	51
Διάγραμμα 9: Ο διάδρομος «EuroAfrica Interconnector», από την Αίγυπτο στην Κύπρο και την Ελλάδα και ο διάδρομος «EuroAsia Interconnector (GSI – Great Sea Interconnector)», από το Ισραήλ, στην Κύπρο και την Ελλάδα.....	59

1. Εισαγωγή

1.1 Γενικά (Πλαίσιο – Σημασία του Θέματος)

Στο άναρχο διεθνές σύστημα, τα κράτη επιδιώκουν, κατ' ελάχιστον τη διασφάλιση της επιβίωσής τους και, κατά το μέγιστον, την παγκόσμια κυριαρχία (Κουσκουβέλης 2005, 187). Στο σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον, η «λεκάνη» της Ανατολικής Μεσογείου έχει καταστεί το πεδίο διαρκών γεωπολιτικών εξελίξεων και μεταβολών, κάτι το οποίο άλλωστε χαρακτηρίζει τις διεθνείς σχέσεις.

Η Τουρκία, στην προσπάθεια ανάδειξης της ως περιφερειακή δύναμη και η «μητέρα» των μουσουλμανικών χωρών, υιοθετεί τακτικές εξαναγκασμού (Κουσκουβέλης 1997, 154) και αυτόκλητα ρόλο ρυθμιστή στη περιοχή, μεταβαλλόμενη με γοργούς ρυθμούς σε αποσταθεροποιητικό παράγοντα (Γιαννακόπουλος 2014, 3).

Ο βαθμός επιτυχίας ανάδειξής της χώρας ως μιας τέτοιας δύναμης, εξαρτάται από το αμάλγαμα, της εσωτερικής δυναμικής της, την επίδειξη βούλησης και ικανότητας για λειτουργία ως περιφερειακού ηγεμόνα ή σταθεροποιητή και τέλος στην αναγνώριση από τα όμορα κράτη και τις εξωπεριφερειακές δυνάμεις (Μικέλης 2017, 48).

1.2 Στόχος – Σκοπός Διατριβής

Ως βασικό στόχο της παρούσας διατριβής αποτελεί, η ανάδειξη του ρόλου της ενεργειακής ασφάλειας, στη διαμόρφωση και υλοποίηση της υψηλής στρατηγικής της Τουρκίας, δίνοντας έμφαση στο παρανόμως από το 1974 κατεχόμενο από τη Τουρκία, έδαφος της Κύπρου, την κακώς αναφερόμενη και αυτοαποκαλούμενη «Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου» (ΤΔΒΚ).

Η έρευνα επιχειρεί να αναλύσει τις επιδιώξεις της Τουρκίας για ανάδειξή της σε περιφερειακή δύναμη, αξιοποιώντας το ενεργειακό ενδιαφέρον το οποίο προκαλεί εκ της θέσεως του στο παγκόσμιο χάρτη το ψευδοκράτος, το οποίο λειτουργεί, υπό τις περιστάσεις, ως μέσο οικονομικής διείσδυσης και εργαλείο στρατηγικής επιρροής στην Ανατολική Μεσόγειο (Κλόκκαρης 2016, 2).

Για την υλοποίηση του στόχου και την επιτυχή εκπόνηση της διατριβής, λειτούργησαν ερμηνευτικά και υποβοηθητικά, ορισμοί και μεθοδολογικά εργαλεία, όπως:

- Η ανάλυση της έννοιας της ενεργειακής ασφάλειας και των τεσσάρων διαστάσεων της (4As: Availability, Accessibility, Affordability, Acceptability), βάσει της διεθνούς βιβλιογραφίας (APERC 2007,5). Το γνωστικό υπόβαθρο επιτρέπει, σε μετέπειτα χρόνο, την αξιολόγηση της ενεργειακής στρατηγικής της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή.

- Με τη χρήση του μεθοδολογικού εργαλείου ανάλυσης «SWOT¹», προσαρμοσμένο στη συγκεκριμένη περίπτωση στις Πολιτικές Επιστήμες, τις Διεθνείς Σχέσεις και τις Γεωπολιτικές Προσεγγίσεις, επιχειρείται ο καθορισμός, των δυνατοτήτων, των αδυναμιών, των ευκαιριών και των απειλών της ενεργειακής στρατηγικής της Άγκυρας, μέσα στο σύγχρονο διεθνές μεταβαλλόμενο τοπίο και ειδικότερα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου (Ευαγόρου 2012, 213).

- Η χαρτογράφηση όλων των ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders) τα οποία αποτελούν τους ενεργειακούς ανταγωνιστές ή συμμάχους στην περιοχή, πέριξ του ψευδοκράτους. Με τον όρο ενδιαφερόμενα μέρη (στο επίπεδο του διεθνούς συστήματος και των κρατών), νοούνται οι δρώντες με, άμεση ή έμμεση εμπλοκή, ηθελημένο ή όχι ενδιαφέρον, που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από την επιτυχία/αποτυχία μιας χώρας (Brugha and Varvasovszky, 2000, 239) (Flouros 2022, 4).

- Η ανάγνωση του ψευδοκράτους, αφενός ως ενός αγεφύρωτου προβλήματος, με πολιτικές και νομικές προεκτάσεις στις σχέσεις Κυπριακής Δημοκρατίας και Τουρκίας και αφετέρου ενός γεωστρατηγικού εργαλείου στα χέρια των Τούρκων, για άμεσο λόγο στην Κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), τον υποθαλάσσιο πλούτο του νησιού, καθώς και την αμφισβήτηση της διεθνούς έννομης τάξης (Ρούκουνας 2021, 418).

¹ SWOT: Strengths (Ισχυρά σημεία), Weaknesses (Αδύναμα σημεία), Opportunities (Ευκαιρίες), Threats (Απειλές).

1.3 Ερευνητικά Ερωτήματα

Το κύριο ερευνητικό ερώτημα της διατριβής είναι το πως η ενεργειακή ασφάλεια συμβάλλει στη διαμόρφωση της υψηλής στρατηγικής της Τουρκίας στο γεωγραφικό χώρο της Ανατολικής Μεσογείου και ποιος είναι ο ρόλος του ψευδοκράτους, ως εργαλείο στρατηγικής επιρροής, στην υλοποίηση αυτής της στρατηγικής.

Για την εξέταση του παραπάνω ερευνητικού ερωτήματος, προσεγγίζεται με κριτικό ύφος, η διασύνδεση της ενεργειακής ασφάλειας με τη γεωπολιτική στρατηγική της Τουρκίας, εστιάζοντας στο ψευδοκράτος και το πως η ύπαρξή του συμβάλει στη διαμόρφωση των διαχρονικών αναθεωρητικών επιδιώξεων της Τουρκίας.

Εν συνεχεία, τα ερευνητικά υπό-ερωτήματα τα οποία θα πλαισιώσουν την έρευνα, υποβοηθώντας στην απάντηση του κυρίως ερευνητικού ερωτήματος είναι τα ακόλουθα:

- Πως εφαρμόζονται οι τέσσερις βασικοί πυλώνες αξιολόγησης της ασφάλειας του ενεργειακού συστήματος (4As: Availability, Accessibility, Affordability, Acceptability), στο τουρκικό πλαίσιο και στη χάραξη της τουρκικής ενεργειακής πολιτικής;
- Ποια πλεονεκτήματα, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές (ανάλυση SWOT) αντιμετωπίζει, βάσει των επιδιώξεων της για ενεργειακή επιρροή μέσω του ψευδοκράτους, η Τουρκία;
- Ποια συμφέροντα και ποιοι ενδιαφερόμενοι δρώντες (stakeholders) εμπλέκονται στον Τουρκικό στρατηγικό σχεδιασμό, επηρεάζοντας και το παράνομο μάρφωμα του ψευδοκράτους;
- Πως η υπόσταση του ψευδοκράτους δυνατόν να ενισχύσει την τουρκική ενεργειακή στρατηγική, παρεμποδίζοντας και δυσχεραίνοντας τον ενεργειακό σχεδιασμό της νόμιμης Κυβέρνησης του νησιού;

Η βασική ερευνητική υπόθεση της διατριβής είναι ότι η ενεργειακή ασφάλεια δεν λειτουργεί απλώς υποστηρικτικά, αλλά αποτελεί δομικό πυλώνα της υψηλής

στρατηγικής της Τουρκίας, με το ψευδοκράτος να διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο, ως εργαλείο γεωοικονομικής και γεωπολιτικής επιρροής.

1.4 Επισκόπηση Μεθοδολογίας

Η διατριβή εστιάζει στη μελέτη της περίπτωσης (case study) του ψευδοκράτους, ως στρατηγικού εργαλείου στα χέρια της Τουρκίας, για επίτευξη της σχεδιαζόμενης ενεργειακής της πολιτικής και των στρατηγικών της επιδιώξεων στην Ανατολική Μεσόγειο.

Ακολουθώντας ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση και ανάλυση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, επίσημων Ελληνικών και διεθνών εγγράφων και δηλώσεων, ενεργειακών συμφωνιών, καθώς και βιβλιογραφίας που αφορά τη διεθνή αναγνώριση κρατών και τις de facto οντότητες, επιχειρεί να συνδυάσει θεωρητικά εργαλεία από το πεδίο των στρατηγικών σπουδών, της ενεργειακής ασφάλειας και της γεωπολιτικής, προκειμένου να ερμηνεύσει την τουρκική στρατηγική, όχι μόνο ως αντίδραση στις υφιστάμενες περιφερειακές εξελίξεις, αλλά και ως στοιχείο μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού. Μεθοδολογικά εργαλεία προς χρήση αποτελούν:

- Το μοντέλο «4As»,
- Το εργαλείο ανάλυσης «SWOT»,
- Η χαρτογράφηση των ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders),
- Το μοντέλο της «υψηλής στρατηγικής».

Αφού μελετηθούν οι τίτλοι και οι περιλήψεις επιστημονικών άρθρων και βιβλίων, πραγματοποιείται αρχική διαλογή σε όσα εύστοχα απαντούν στο κύριο και στα παρεμφερή ερευνητικά ερωτήματα και συμβάλουν στην κατανόηση του θέματος (Ζαφειρόπουλος 2015, 41-46). Η βάση δεδομένων του Πανεπιστημίου, σε συνδυασμό με άλλες δημόσιες βιβλιοθήκες, επιτρέπουν τη συλλογή και παράθεση των αναγκαίων πληροφοριών για την επιτυχή στήριξη και διεκπεραίωση της μεταπτυχιακής διατριβής.

Εν κατακλείδι, στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν επιλέχθηκε η αριθμητική έκφραση των κοινωνικών δεδομένων αλλά η ποιοτική έρευνα και προσέγγιση (Ζάχος 2009, 79), αναφέροντας το τι συμβαίνει (υιοθέτηση συγκεκριμένων στρατηγικών από την Τουρκία) και εστιάζοντας στο «γιατί» και «πώς» η Τουρκία υιοθετεί αυτές τις συγκεκριμένες στρατηγικές.

1.5 Δομή της Διατριβής

Στο παρόν κεφάλαιο, αφού παρατίθεται το πλαίσιο και η σημασία του θέματος (η αυξανόμενη σημασία της ενεργειακής ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο και οι γεωπολιτικές εξελίξεις), γίνεται αναφορά στους στόχους της διατριβής, στο κεντρικό αλλά και τα επιμέρους υποστηρικτικά ερευνητικά ερωτήματα, στη μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί και στη σπουδαιότητα της διατριβής.

Στο 2^ο κεφάλαιο πραγματοποιείται ανάλυση του θεωρητικού πλαισίου, πάνω στο οποίο βασίζεται η εργασία (Ανατολική Μεσόγειος, Υψηλή Στρατηγική, Ενεργειακή Ασφάλεια, De facto κράτη). Επίσης παρουσιάζονται συνοπτικά οι κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις, οι οποίες ερμηνεύουν τη διεθνή πολιτική (Ρεαλισμός, Νεορεαλισμός, Φιλελευθερισμός, Κονστροκτιβισμός).

Στο 3^ο κεφάλαιο, αφού επαναληφθούν τα ερευνητικά ερωτήματα (βασικό και υποστηρικτικά), παρουσιάζεται εκτενέστερα η ακολουθηθείσα μεθοδολογία.

Στο 4^ο κεφάλαιο, η διατριβή επικεντρώνεται στην ανάδειξη της στρατηγικής της Τουρκίας στο τομέα της ενέργειας, ως κόμβος μεταξύ Κασπίας, Μέσης Ανατολής και Ευρώπης, στο φιλόδοξο στόχο ρύθμισης ροών και τιμών, στις ενέργειες για εξερεύνηση υδρογονανθράκων στη περιοχή. Εφαρμόζοντας την ανάλυση SWOT αποτιμώνται τα δυνατά και αδύνατα σημεία της χώρας, καθώς και ευκαιρίες και απειλές που διαφαίνονται (Ευαγόρου 2012, 214).

Στο 5^ο κεφάλαιο, αναδεικνύεται, όχι μόνο η πολιτική διάσταση του παράνομου μορφώματος, του ψευδοκράτους, αλλά και η συμβολή του ως εργαλείο

νομιμοποίησης των τουρκικών ενεργειακών σχεδιασμών - γεωστρατηγικής και ενεργειακής επιρροής της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο.

Στο 6^ο κεφάλαιο, το αναλυτικό – ερμηνευτικό μέρος της διατριβής, συνοψίζονται τα βασικά ευρήματα, αφού συνδυαστεί θεωρία και πράξη και παρατίθενται οι προκλήσεις και οι περιορισμοί οι οποίοι δυσχέραναν το έργο της συλλογής δεδομένων.

Στο 7^ο και τελευταίο κεφάλαιο, παρατίθενται συμπεράσματα και προτάσεις, όπως αυτά προκύπτουν από την προηγηθείσα ανάλυση, απαντώντας στοχευμένα στο κύριο ερευνητικό ερώτημα. Εν κατακλείδι, γίνεται σύντομη ανακεφαλαίωση, καταγράφεται η συμβολή της διατριβής στην έρευνα και επιβεβαιώνεται ότι η υψηλή στρατηγική της Τουρκίας συνδέεται άρρηκτα με την ενεργειακή της ασφάλεια και τα τεκταινόμενα περίξ και εντός του γεωγραφικού χώρου της Κύπρου.

1.6 Σπουδαιότητα της Διατριβής

Ως ενεργός και σκεπτόμενος πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας και συνάμα Έλλην-Κύπριος Αξιωματικός, εντοπίζω στο οικείο μου περιβάλλον τα τελευταία έτη την αυξανόμενη ενεργειακή αβεβαιότητα και τη γεωπολιτική ρευστότητα. Θεωρώ ότι η εμβάθυνση στο κρίσιμο αυτό θέμα της διεθνούς πολιτικής, ενισχύει την κατανόηση των ενεργειακών και των γεωστρατηγικών επιδιώξεων όχι μόνο της Τουρκίας αλλά και κάθε κράτους, των συνεχών εξελίξεων στη περιοχή, με τη μελέτη να καθίσταται επίκαιρη, σημαντική και επιβεβλημένη.

Η διαχρονικά, αναθεωρητική στάση της Τουρκίας και ο στόχος της για ανάδειξη της σε περιφερειακή και ενεργειακά αυτόνομη υπερδύναμη, επιβάλουν την αξιοποίηση της ενέργειας ως μέσο στρατηγικού σχεδιασμού και προβολής ισχύος σε ενδιαφερόμενα μέρη, τα οποία θεωρεί ανταγωνιστές. Η εργαλειοποίηση του, πλήρως εξαρτώμενου από τη Τουρκία, παράνομου μορφώματος (ψευδοκράτος), ευνοεί την αμφισβήτηση της καθεστηκυίας τάξης πραγμάτων (status quo) στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Η πρακτική εφαρμογή θεωρητικών εργαλείων και μεθοδολογικών προσεγγίσεων, επιτρέπουν την κατανόηση κρίσιμων διεθνών εξελίξεων, την αποκρυπτογράφηση και αποσαφήνιση των συμφερόντων των ενδιαφερομένων στη γεωγραφική σκακιέρα, μερών.

Λόγοι, οι οποίοι καθιστούν την περαιτέρω μελέτη και πραγματοποίηση της διατριβής επιτακτική ανάγκη:

- Η σπουδαιότητα και το ολοένα και αυξανόμενο γεωπολιτικό ενδιαφέρον το οποίο παρουσιάζει η Ανατολική Μεσόγειος, ως ενεργειακός κόμβος.
- Η σημασία του ψευδοκράτους, το οποίο παρά την απουσία διεθνούς αναγνώρισης, αποκτά ιδιαίτερο ρόλο ως εργαλείο υλοποίησης της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής και της ενεργειακής στρατηγικής.
- Η βιβλιογραφία εστιάζει, είτε στην ενεργειακή διάσταση του Κυπριακού ζητήματος, είτε στη γεωπολιτική στρατηγική της Τουρκίας ως ξεχωριστούς τομείς, με τη μελέτη να καλείται να «παντρέψει» τα δύο αυτά πεδία.
- Η αναγνώριση της ενεργειακής ασφάλειας, προερχόμενης από τα χαρακτηριστικά τα οποία παρουσιάζει το ψευδοκράτος, ως βασικός παράγοντας στη διαμόρφωση των γεωστρατηγικών αποφάσεων της Τουρκίας, συμβάλει στην κατανόηση των κρίσιμων διεθνών εξελίξεων.
- Η ανάγκη για επιτυχή συσχέτιση, μέσα από την παράθεση δεδομένων, της ύπαρξης- εκμετάλλευσης ενεργειακών πόρων, με τις γεωστρατηγικές επιδιώξεις των κρατών.

Συνοψίζοντας, η κατανόηση του ρόλου της ενεργειακής ασφάλειας στις υπό διαμόρφωση σχέσεις μεταξύ των κρατών, επιτρέπει από τη μία τη στρατηγική χάραξη πολιτικών και από την άλλη την πρόβλεψη των πιθανών γεωπολιτικών εξελίξεων.

2. Θεωρητικό και Εννοιολογικό Πλαίσιο

2.1 Γενικά

Σε αυτό το κεφάλαιο παρατίθενται τα θεωρητικά θεμέλια πάνω στα οποία οικοδομείται η ανάλυση της διατριβής. Ορίζονται, ερμηνεύονται και συνδέονται βασικές έννοιες όπως το κράτος και οι διεθνείς σχέσεις, η ενεργειακή ασφάλεια, η υψηλή σκέψη και στρατηγική, καθώς και η έννοια των de facto κρατών και της διεθνούς νομιμότητάς τους.

Η αποσαφήνιση των όρων, με παράθεση τόσο ελληνικής αλλά και διεθνούς βιβλιογραφίας, σπλίζει τον αναγνώστη με τα απαραίτητα εχέγγυα, για την κατανόηση της στρατηγικής συμπεριφοράς της Τουρκίας και του ρόλου του ψευδοκράτους στην Ανατολική Μεσόγειο.

2.2 Θεωρία Διεθνών Σχέσεων

Η Συνθήκη της Βεσφαλίας (1648) διαμορφώνει το σύγχρονο κρατοκεντρικό διεθνές σύστημα και εδραιώνει και καθιστά το κράτος κυρίαρχο και ορθολογικό δρώντα, τόσο στα πλαίσια της εδαφικής του επικράτειας, όσο και στις διακρατικές του σχέσεις, επιτρέποντάς του την ενάσκηση διεθνούς πολιτικής (Mearsheimer 2006, 697; Sell και Βανδώρος, 2023, 22; Φραγκονικολόπουλος και Προέδρου 2015, 7).

Στις θεωρητικές προσεγγίσεις, οι οποίες ασχολήθηκαν με τους τομείς της διπλωματίας, του πολέμου, της ειρήνης και του διεθνούς γίνεσθαι, ανήκουν διαχρονικά διαφορετικές σχολές σκέψης, με κυριότερες τον ρεαλισμό, τον φιλελευθερισμό και, μεταγενέστερα, τον κονστρουκτιβισμό (Πίνακας 1). Έχοντας διανύσει τα μισά έτη, της δεύτερης δεκαετίας, του 21^{ου} αιώνα, καταγράφονται σήμερα επιπλέον προσεγγίσεις στις Διεθνείς Σχέσεις (όπως για παράδειγμα ο δομισμός και ο μεταθετικισμός) (Ηρακλείδης 2015, 19).

Για το κυρίαρχο, διαμέσω των αιώνων, ρεύμα της διεθνούς πολιτικής, το ρεαλισμό, οι διεθνείς σχέσεις αποτελούν ένα παίγνιο μηδενικού αθροίσματος, του

οποίου τα κέρδη της μίας ομάδας ισούνται με τις απώλειες της άλλης (Μανώλη και Μαρής, 2015, 24), με τη συγκεκριμένη θεωρία να φαίνεται ως η ικανότερη, εκ των υπολοίπων θεωρητικών προσεγγίσεων, να περιγράψει αποδοτικά και με σαφήνεια το κάθε διεθνές πολιτικό φαινόμενο και τον πραγματικό οικονομικό και πολιτικό κόσμο (Σκλιας και Φλούρος, 2019, 210). Σύμφωνα λοιπόν με τους κλασσικούς ρεαλιστές, τα κράτη αν και στόχο τους πρέπει να έχουν την ειρήνη, ταυτόχρονα πρέπει να προετοιμάζονται για πόλεμο (Sell και Βανδώρος, 2023, 190).

Το δεύτερο ρεύμα, ο φιλελευθερισμός, κατοχυρώνεται ως το αντίπαλο δέος, ικανό ορισμένες φορές να υποσκελίσει τη ρεαλιστική οπτική στις αποφάσεις των κρατών και να κυριαρχήσει στις διεθνείς σπουδές. Προσδίδει ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία, στους διεθνείς θεσμούς και στην οικονομική αλληλεξάρτηση. Ο κονστρουκτιβισμός εισάγει την έννοια των κοινωνικών κατασκευών, των ταυτοτήτων και των αντιλήψεων, ως παράγοντες ικανούς να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των κρατών στο διεθνές σύστημα (Crockatt 2004, 253-260; Waltz 1979, 18-37).

Στη παρούσα διατριβή, υιοθετείται σε μεγάλο βαθμό η ρεαλιστική προσέγγιση, με την τουρκική στρατηγική στην Ανατολική Μεσόγειο να χαρακτηρίζεται από αναθεωρητική τάση, επιδίωξη ισχύος και ενεργειακής επιρροής, χαρακτηριστικά που δύναται να ερμηνευθούν υπό το θεωρητικό πρίσμα. Η ενέργεια αντιμετωπίζεται ως στρατηγικός πόρος ισχύος και όχι απλά ως οικονομικό αγαθό.

Πίνακας 1

Θεωρητικές Προσεγγίσεις Διεθνών Σχέσεων: Κίνητρα και Στόχοι Εξωτερικής Πολιτικής.

Πηγή: Freyberg-Inan (2004).

Theoretical Approach	Basic Motive Stressed	Motivational Complex Emphasized	Main Foreign Policy Goal Pursued
Realism	Fear	Power	Security
Liberalism	Profit/Self-Interest	Achievement	Prosperity/Rights
Constructivism- Structuralism/Sociological Institutionalism	Honor/Recognition	Affiliation	Identity/Membership

2.3 Ενεργειακή Ασφάλεια

Η Ενεργειακή Ασφάλεια, αποτελεί μια πολυδιάστατη γεωπολιτική, οικονομική και στρατηγική έννοια. Η προσπάθεια περιγραφής αναδεικνύει τη θεωρητική πολυπλοκότητα και τη δυναμική του όρου, με καταγεγραμμένους πέραν των 45 διαφορετικών ορισμών, αρκετών εκ των οποίων οι ομοιότητες υπαγορεύουν την ανάγκη για ιδιαίτερη προσοχή όταν πραγματοποιείται η κατηγοριοποίησή τους (Flouros 2022, 3). Σε έναν εκ των κατατοπιστικότερων ορισμών, αναφέρεται η ενεργειακή ασφάλεια ως η συνεχής και απρόσκοπτη διαθεσιμότητα ενεργειακών πηγών, σε προσιτή τιμή², με το μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον να απαιτεί τη διεπιστημονική προσέγγιση και τις συνεχείς αναπροσαρμογές του όρου.

Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, η ενεργειακή ασφάλεια συνδέεται με την απρόσκοπτη ροή ενέργειας και την ικανότητα αντίδρασης του ενεργειακού συστήματος στις ξαφνικές αλλαγές στην προσφορά και στη ζήτηση. Σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, τίθεται ο στόχος της ενεργειακής βιωσιμότητας, της διαφοροποίησης των πηγών και της ανθεκτικότητας του ενεργειακού συστήματος (Λάζου 2024, 27).

Η αξιολόγηση της ενεργειακής ασφάλειας πραγματοποιείται μέσα από τις τέσσερις διαστάσεις, οι οποίες χάριν συντομίας αναφέρονται ως τα «4As», από τα

² International Energy Agency (IEA). Energy security. Ανακτήθηκε από: <https://www.iea.org/topics/energy-security>

αρχικά των αγγλικών λέξεων: Availability (Διαθεσιμότητα των πόρων), Accessibility (Προσβασιμότητα στους πόρους), Acceptability (Δεκτικότητα ως προς τις δομές και το περιβάλλον), Affordability (Ανεκτικότητα του σχετικού κόστους) (APERC 2007, 91) (Διάγραμμα 1).

Οι τέσσερις αυτοί πυλώνες, επιτρέπουν την ολιστική αποτίμηση της ενεργειακής στρατηγικής ενός κράτους και αποτελούν βασικό αναλυτικό εργαλείο στη μελέτη της ενεργειακής πολιτικής της Τουρκίας.

4A's of Energy Security

- Availability
- Affordability
- Acceptability
- Accessibility
 - Geopolitical
 - Geographical
 - Technological
 - Economic/Financial
 - Human resource

Διάγραμμα 1: Το Μοντέλο των 4A's της Ενεργειακής Ασφάλειας.

Πηγή: APERC (2007).

2.4 Υψηλή Στρατηγική

Η Υψηλή Στρατηγική ενός κράτους αποτελεί τμήμα της γενικότερης στρατηγικής του και ορίζεται ως η σύζευξη μέσων και σκοπών, υπό το πρίσμα πραγματικής ή ενδεχόμενης σύγκρουσης (Κολιόπουλος 2008, 44). Επιπλέον κρίνεται ως το ανώτατο επίπεδο συντονισμένου και μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού του κράτους, περιγράφοντας τον τρόπο με τον οποίο το έθνος αξιοποιεί αποδοτικά όλα τα διαθέσιμα πολιτικά, στρατιωτικά, οικονομικά και διπλωματικά μέσα εθνικής ισχύος, αποσκοπώντας στη διαμόρφωση των διεθνών

γεγονότων, στην πρόληψη συγκρούσεων, στην αποτροπή απειλών και στην εκπλήρωση των στόχων που τίθενται από την πολιτική ηγεσία και αφορούν την εθνική ασφάλεια και την προάσπιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων και εθνικών συμφερόντων του κράτους. Επιπλέον, αφορά το σύνολο των διαθέσιμων μέσων, προς υλοποίηση των μακροπρόθεσμων πολιτικών στόχων του κράτους, αποτελώντας την πυξίδα δράσης, τόσο εν καιρό ειρήνης, όσο και σε πολεμικές επιχειρήσεις (Πλατιάς και Χαζηεμμανουήλ 2022, 23-39).

Η ρεαλιστική θεώρηση της υψηλής στρατηγικής, κλασσικών στοχαστών όπως ο Θουκυδίδης, ο Μακιαβέλλι και ο Κλαούζεβιτς, προσφέρει το κατάλληλο θεωρητικό υπόβαθρο, για ανάλυση της στρατηγικής συμπεριφοράς της Τουρκίας, ως κράτος που αποτελεί το βασικό «παίκτη» της διεθνούς πολιτικής και επιδιώκει την αυξανόμενη ισχύ και την εθνική της ασφάλεια μέσω της ισορροπίας δυνάμεων, επιβιώνοντας σε ένα άκρως ανταγωνιστικό και άναρχο διεθνές περιβάλλον (Κοροντζής 2009, 122-123).

2.5 Τα De Facto Κράτη και η Διεθνής Νομιμότητα

Σύμφωνα με τη Σύμβαση του Μοντεβιδέο (άρθρο 1), τα τέσσερα βασικά κριτήρια για την ύπαρξη ενός κράτους είναι ο μόνιμος πληθυσμός, το ορισμένο έδαφος, η κυβέρνηση και η ικανότητα σύναψης σχέσεων με τα υπόλοιπα κράτη. Κατά το συστατικό χαρακτήρα της αναγνώρισης, η ύπαρξη ενός de facto (εκ των πραγμάτων, στην πράξη) αναγνωρισθέντος κράτους στερείται διεθνούς νομιμότητας, με την όποια αναγνώρισή του να κρίνεται ως μετακλητή, σε αντίθεση με την de jure αναγνώριση ενός άλλου κράτους, η οποία αποτελεί αμετάκλητη πράξη διεθνούς νομιμοποίησης (Ρούκουνας 2021, 415).

Η de facto αναγνώριση επιλέγεται αρκετές φορές για πρακτικούς λόγους, ως εργαλείο στα χέρια των κρατών, σε περιπτώσεις όπου η de jure αναγνώριση θα ήτο σε θέση να προκαλέσει διεθνείς ή εσωτερικές πολιτικές εντάσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτέλεσε το κράτος του Ισραήλ, με την Ελλάδα να το αναγνωρίζει de jure (1990) αρκετά χρόνια μετά την de facto αναγνώρισή του

(1949), αποφεύγοντας με αυτό τον τρόπο την άμεση ρήξη των σχέσεων της με τα αραβικά κράτη (Lowe 2015, 32).

Η νομιμότητα ενός κράτους έγκειται στη μη παραβίαση κανόνων όπως, την απαγόρευση της χρήσης βίας ή την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών. Η δημιουργία μιας κρατικής οντότητας, με αποσχιστικά ή στρατιωτικά μέσα και διεθνώς παράνομη χρήση βίας, αποτελεί κατακριτέο και καταδικαστέο γεγονός από όλα τα αρμόδια όργανα των Ηνωμένων Εθνών και ιδιαίτερα του Συμβουλίου Ασφαλείας (Ρούκουνας 2021, 417).

Παράδειγμα μίας τέτοιας πράξης αποτέλεσε το ψευδοκράτος στην Κύπρο, εννέα χρόνια μετά την εισβολή και κατοχή μέρους του νησιού, με την Τουρκία να αποτελεί το μόνο κράτος το οποίο το 1983 αναγνώρισε και κάλεσε τη διεθνή κοινότητα να αναγνωρίσει, με τη σειρά της, το παράνομο μόρφωμα (Çelik 2025). Η απουσία διεθνούς νομιμοποίησης περιορίζει τη διεθνή του υπόσταση, χωρίς όμως να αναιρεί την πολιτική, στρατηγική και ενεργειακή του αξιοποίηση από την Τουρκία (Safa 2025, 131-132).

Ως καταληκτική πρόταση του κεφαλαίου, τα όρια μεταξύ των δύο αυτών μορφών αναγνώρισης είναι δυσδιάκριτα, με το τοπίο να ξεδιαλύνει μόνον κατά τη *de jure* αναγνώριση.

3. Έρευνα

3.1 Γενικά

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο έπεται της παράθεσης του αναγκαίου θεωρητικού υποβάθρου, στοχεύοντας στην παρουσίαση του ερευνητικού σχεδιασμού και της μεθοδολογικής προσέγγισης που πρόκειται να υιοθετηθεί. Το θέμα προσεγγίζεται ποιοτικά, τόσο με τη χρήση πρωτογενών, όσο και δευτερογενών πηγών, εστιάζοντας στη μελέτη της περίπτωσης (case study) του ψευδοκράτους.

Παρά την ύπαρξη σχετικής με την ενεργειακή ασφάλεια και την πολιτική της Τουρκίας, βιβλιογραφίας, δεν εντοπίζεται σε ικανοποιητικό βαθμό οποιαδήποτε μελέτη η οποία να συνδέει άμεσα την ενεργειακή ασφάλεια με την αξιοποίηση του ψευδοκράτους, ως στρατηγικού εργαλείου προώθησης των τουρκικών συμφερόντων. Το στοιχείο αυτό προσδίδει πρωτοτυπία στο ερευνητικό εγχείρημα, αυξάνοντας ταυτόχρονα το βαθμό δυσκολίας της ανάλυσης.

Η πολυπλοκότητα έγκειται στη προσπάθεια συνδυασμού της ενεργειακής ασφάλειας, με την υψηλή στρατηγική των de facto κρατών, υπό το πρίσμα της ρεαλιστικής προσέγγισης.

3.2 Ερευνητικό Ερώτημα και Υπό-ερωτήματα

Η σαφής διατύπωση του βασικού ερευνητικού ερωτήματος, διαχωρίζοντάς το από τα υποστηρικτικά υπό-ερωτήματα, επιτρέπει την οριοθέτηση του υπό μελέτη υλικού, μέσα σε αχανής έκτασης υλικό και αποτελεί το «χρυσό οδηγό», κατά την εκπόνηση της διατριβής.

Το βασικό ερευνητικό ερώτημα της διατριβής αφορά το κατά πόσον και με ποιο τρόπο, συμβάλει η ενεργειακή ασφάλεια στη διαμόρφωση της υψηλής στρατηγικής της Τουρκίας, στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Ανατολικής Μεσογείου. Εάν και εφόσον η απάντηση στο ερώτημα έχει θετικό πρόσημο, εξετάζεται εν

συνεχία ο κομβικός ρόλος του ψευδοκράτους στην υλοποίηση της εν λόγω στρατηγικής.

Ένα κεντρικό ερώτημα πλαισιώνεται από αριθμό βοηθητικών ερωτημάτων, ικανών να διευκολύνουν την όσο το δυνατόν πληρέστερη ικανοποίηση του βασικού ερωτήματος, με την παρούσα διατριβή να καλείται να απαντήσει επικαλυπτικά:

- Πως εφαρμόζονται οι τέσσερις πυλώνες αξιολόγησης της ασφάλειας του ενεργειακού συστήματος, στην περίπτωση του ψευδοκράτους, έχοντας κατά νου τη δεδομένη επιρροή του από την ενεργειακή πολιτική της Τουρκίας;
- Εφαρμόζοντας ανάλυση SWOT, ποια δυνατά στοιχεία, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές αντιμετωπίζει η Τουρκία, βάσει των επιδιώξεών της για ενεργειακή επιρροή, διαμέσω του ψευδοκράτους;
- Ποιοι δρώντες (stakeholders), εμπλέκονται στο στρατηγικό και ενεργειακό σχεδιασμό της Τουρκίας και, κατ' επέκταση, του ψευδοκράτους;
- Σε ποιο βαθμό το παράνομο καθεστώς των κατεχομένων ενισχύει την τουρκική ενεργειακή στρατηγική, παρεμποδίζοντας το σχεδιασμό σε θέματα ενέργειας, της νόμιμης κυβέρνησης του νησιού;

3.3 Μεθοδολογία

Για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, επιλέχθηκε η μελέτη της περίπτωσης (case study) του ψευδοκράτους στην Κύπρο και της ενεργειακής του ασφάλειας, ως συμβαλλόμενο μέρος στη διαμόρφωση της υψηλής στρατηγικής και στρατηγικής σκέψης της Τουρκίας, στον γεωγραφικό χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Το συγκεκριμένο μεθοδολογικό εργαλείο, επιτρέπει τη σε βάθος ανάλυση ενός σύνθετου γεωπολιτικού φαινομένου, στο πραγματικό του πλαίσιο.

Δεδομένα αντλούνται κυρίως, από δευτερογενείς πηγές όπως επιστημονικά βιβλία, ακαδημαϊκά άρθρα, μελέτες διεθνών οργανισμών, άρθρα από εξειδικευμένα περιοδικά ενεργειακού και γεωπολιτικού περιεχομένου, καθώς και δηλώσεις πολιτικών παραγόντων από τις εμπλεκόμενες χώρες. Η αξιοποίηση

πρωτογενών πηγών αφορά κυρίως διεθνείς συμφωνίες, θεσμικά κείμενα και επίσημα έγγραφα οργανισμών.

Για την ανάλυση πραγματοποιήθηκε συνδυασμός των μεθοδολογικών εργαλείων:

- Το μοντέλο των 4As (αποτίμηση της ενεργειακής ασφάλειας).
- Η ανάλυση SWOT (αξιολόγηση της ενεργειακής στρατηγικής της Τουρκίας).
- Η χαρτογράφηση ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders).
- Η θεωρία της υψηλής στρατηγικής (Δήγκας 2021, 19).

Δε δίνεται έμφαση απλά στα δρώμενα στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, αντιθέτως στην περίπτωση της Τουρκίας δίνεται έμφαση στο «πως» και «γιατί» η χώρα ενσωματώνει την ενέργεια στον πυρήνα της υψηλής στρατηγικής της.

Αν και πρώτιστο μέλημα της μελέτης αποτέλεσε η διατύπωση αξιόπιστων και έγκυρων διαπιστώσεων, υπήρξαν περιορισμοί και δυσχέρειες όπως, η αδυναμία πρόσβασης σε τουρκικά, ελληνικά και διεθνή διαβαθμισμένα πολιτικά έγγραφα, συναφή με το υπό εξέταση αντικείμενο. Η φύση της ποιοτικής έρευνας και η εξάρτηση από δευτερογενείς πηγές ενδέχεται να επηρεάζουν τον βαθμό γενίκευσης των συμπερασμάτων.

Ωστόσο, με τη διασταύρωση των πηγών και τη χρήση διεθνώς αποδεκτών θεωρητικών μοντέλων, ενισχύεται η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των ευρημάτων της διατριβής.

4. Η Στρατηγική της Τουρκίας

4.1 Γενικά

Ως εναρκτήριο θεωρητικός προβληματισμός του παρόντος κεφαλαίου, τίθεται το ερώτημα του κατά πόσον η Τουρκία δύναται να χαρακτηριστεί:

α. Ως ανερχόμενη δύναμη, η οποία επιδιώκει τον ανασχηματισμό της ισορροπίας δυνάμεων στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο, με την Άγκυρα να βρίσκεται στο επίκεντρο του νέου περιφερειακού status quo (Πετρόπουλος 2024, 220);

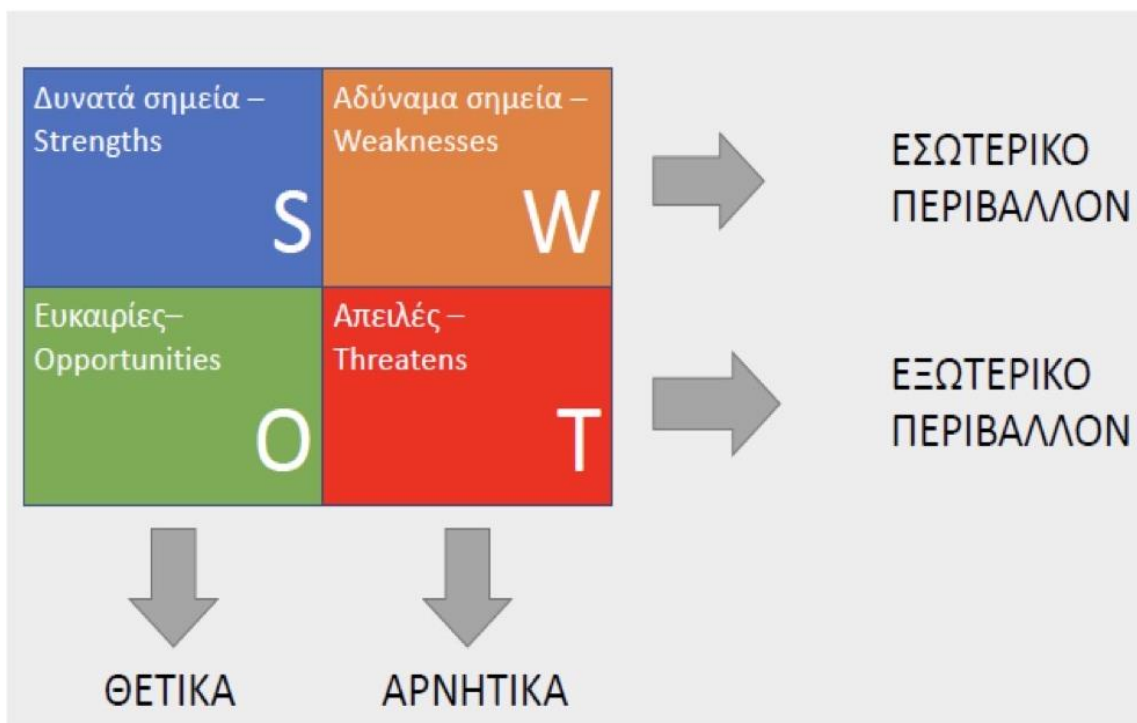
Ή

β. Ως περιφερειακή δύναμη με ηγεμονικά χαρακτηριστικά, η οποία προσβλέπει σε ένα μετασχηματιστικό περιβάλλον του ευρύτερου γεωπολιτικού χώρου, στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (Maris, Flouros, and Galariotis 2022, 796);

Τα συμφέροντα, η χρήση της σκληρής ισχύος με διάφορους τρόπους και τα στοιχεία προερχόμενα από τη ρεαλιστική σχολή σκέψης, συγκροτούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώνεται το περιφερειακό και στρατηγικό αποτύπωμα της Τουρκίας (Kardeş 2025, 10).

4.2 Αξιολόγηση της Τουρκίας (SWOT Analysis)

Στην περίπτωση της Τουρκίας, η ανάλυση SWOT λειτουργεί συμπληρωματικά προς τη ρεαλιστική ερμηνεία της τουρκικής συμπεριφοράς. Αποτελεί εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού, του οποίου η χρήση στη συγκεκριμένη περίπτωση υποβοηθά την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού της περιβάλλοντος, με σκοπό τη λήψη αποφάσεων σε σχέση με τους υπό υλοποίηση στόχους. Πραγματοποιείται από φορείς της εσωτερικής ή/και εξωτερικής πολιτικής, αναγνωρίζοντας κρίσιμους παράγοντες επιτυχίας ή αποτυχίας, με τελικό στόχο την αντιμετώπιση των αδύνατων σημείων και τη μετατροπή των απειλών σε ευκαιρίες και των αδύνατων σημείων σε δυνατά (Σκαφιδάς 2024) (Διάγραμμα 2).

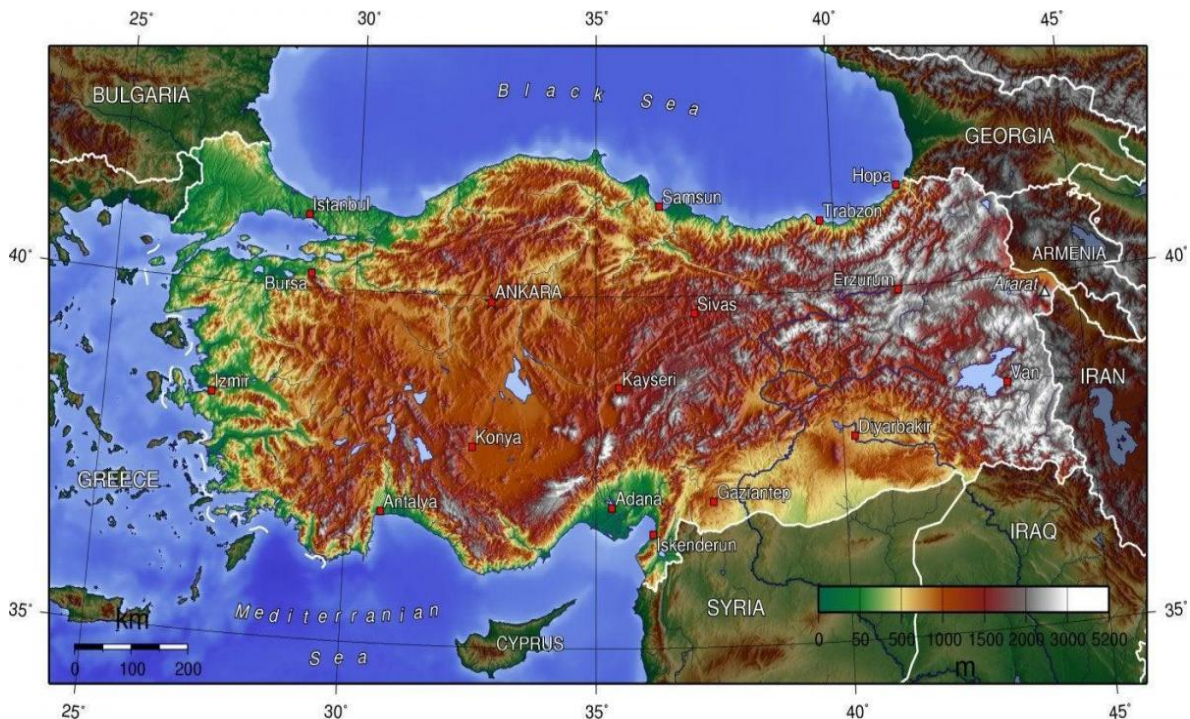
Διάγραμμα 2: SWOT Ανάλυση: Εσωτερικό και Εξωτερικό Περιβάλλον.

Πηγή: Συγγραφέας (2026).

Ο Αχμέτ Νταβούτογλου, με τη θεωρία του περί στρατηγικού (γεωγραφικού και ιστορικού) βάθους υποστηρίζει ότι, η Τουρκία δικαιούται από το οθωμανικό της παρελθόν (Νταβούτογλου 2010, 67) και από τη γεωγραφική της θέση (Νταβούτογλου 2010, 84) την ηγεσία ολόκληρου του μουσουλμανικού κόσμου (Areteos 2020, 4). Ο Πολυδώρου το 2012, αναλύοντας με το μεθοδολογικό εργαλείο SWOT την πιο πάνω θεωρία, η οποία θεωρείται η μήτρα του νέο-οθωμανισμού (ή οθωμανικού ισλαμισμού), αναφέρει επιγραμματικά ως ισχυρά σημεία της χώρας, τομείς όπως τη Γεωγραφία, τον Πληθυσμό, τις Ένοπλες Δυνάμεις, την Οικονομία, τον Πολιτισμό την Ιστορία και ως χαρακτηριστικά αδυναμίας τους Πολιτικούς και Κοινωνικούς Παράγοντες. Πέραν των πιο πάνω, στις ευκαιρίες κατατάσσει την αναβίωση του «νέο-οθωμανισμού» και τη δυνατότητα ένταξης του κράτους στην Ευρωπαϊκή οικογένεια και στις απειλές αναφέρει τη στάση των γειτονικών κρατών και των μεγάλων δυνάμεων, τον «ισλαμικό φονταμενταλισμό» και τα εσωτερικά κοινωνικά μειονεκτήματα της Τουρκίας (Πολυδώρου 2012, 22-23).

4.2.1 Ισχυρά Σημεία

Η στρατηγική - γεωγραφική θέση της Τουρκίας οφείλεται στην αχανή έκταση του κράτους και τα φυσικά χαρακτηριστικά, τα οποία την καθιστούν ευκόλως αμυνόμενη σε εξωγενείς απειλές (Μικέλης 2017, 49). Στα ανατολικά το έδαφος παρουσιάζει ορεινούς όγκους και εδαφικές εξάρσεις, στα δυτικά συναντάται η συνορεύουσα Ελλάδα, με έκταση σχεδόν έξι φορές μικρότερη και αποτελούμενη από αριθμό νησιών μακριά από τον ηπειρωτικό κορμό, με το στοιχείο του κατακερματισμού του ελληνικού χώρου να μην ευνοεί επιχειρήσεις ενάντια στην Τουρκία. Συνεχίζοντας βόρεια, η χώρα βρέχεται από τη Μαύρη Θάλασσα και σε μεγάλο ποσοστό νότια ορίζεται από τις ακτές της Μεσογείου (Σταμπουλής 2017, 6) (Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3: Το Γεωμορφολογικό Ανάγλυφο της Τουρκίας.

Πηγή: [Turkey elevation map](#)

Στα ισχυρά χαρακτηριστικά της χώρας, εξαιτίας της θέσης της στον παγκόσμιο χάρτη (σταυροδρόμι των Βαλκανίων, του Καυκάσου, της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου), εντάσσεται η λειτουργία της είτε ως ενεργειακή γέφυρα είτε ως φραγμός μεταξύ Ασίας και Ευρώπης, ανάλογα με τις στρατηγικές της επιδιώξεις. Η ενεργειακή ασφάλεια του κράτους προκύπτει από ένα συνδυασμό πολυεπίπεδων παραγόντων όπως η γεωγραφική θέση, οι επενδύσεις σε υποδομές, η περιφερειακή διπλωματία και ο στρατιωτικός εκσυγχρονισμός (Kalyoncuoglu 2025, 69).

Η σταδιακή στρατικοποίηση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής και η ανάπτυξη της λογικής της «προς τα εμπρός άμυνας», μέσω των μακροχρόνιων εξελίξεων στην αμυντική βιομηχανία, επέτρεψαν την αποτελεσματική χρήση της «σκληρής ισχύος» στην Ανατολική Μεσόγειο (Areteos 2020, 7).

Η έντονη πολιτική βούληση για περιφερειακή επιρροή του Ταγίπ Ερντογάν, καθιστά τη στρατηγική του κράτους συνεκτική και με επιθετικό προσανατολισμό. Τόσο ο Κεμαλισμός όσο και ο νεοοθωμανισμός, παρά τις διαφορές τους, μοιράζονται το ισχυρό αίσθημα του κρατικοκεντρικού πατριωτισμού και την προσκόλληση στο τουρκικό έθνος – κράτος (Areteos 2020, 7).

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά ενισχύουν τις επιδιώξεις της χώρας, να λειτουργήσει ως ενεργειακός κόμβος στην Ανατολική Μεσόγειο.

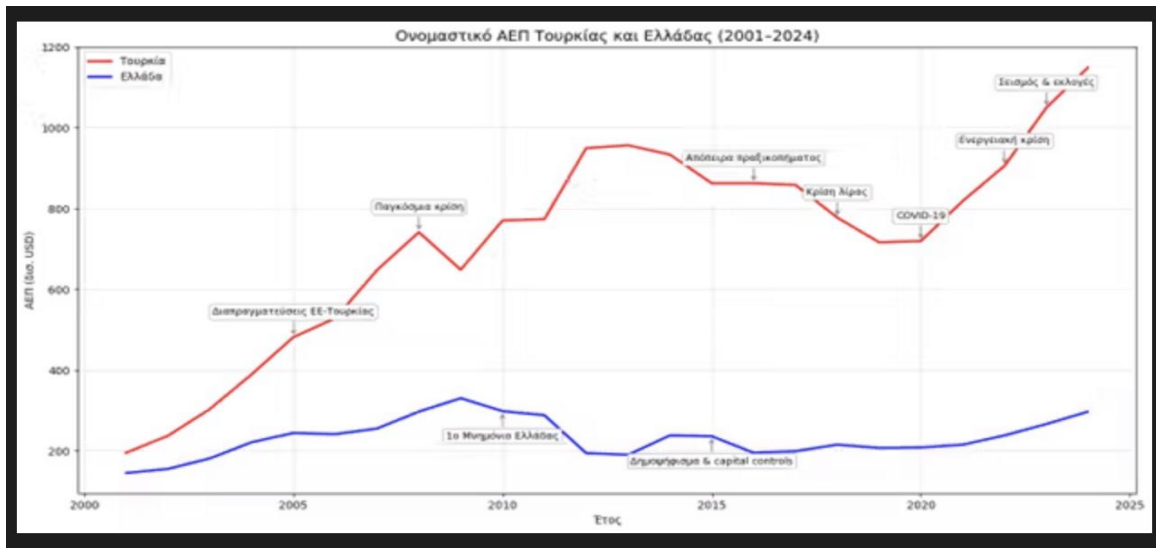
4.2.2 Σημεία Αδυναμίας

Η προσπάθεια στρατιωτικού πραξικοπήματος στην Τουρκία, στις 15 Ιουλίου 2016 σε βάρος του προέδρου Ερντογάν, οδήγησε σε αποτυχία, με τον ίδιο να κατηγορεί την τότε κυβέρνηση των ΗΠΑ για υποκινούμενες ενέργειες και να επιδίδεται, εκμεταλλευόμενος το υπό αμφισβήτηση από τη κοινή γνώμη περιστατικό, σε πολιτική και φυσική εξόντωση δημοσιογράφων, κρατικών λειτουργών και πολιτικών αντιπάλων του (Kouskouvelis 2017, 82). Οι πιο πάνω ενέργειες αποδυνάμωσαν τη θεσμική αξιοπιστία της χώρας και αποτέλεσαν βαρίδιο στην προσέλκυση ξένων επενδυτών (Αττάλογλου 2025).

Οι ενεργειακές ανάγκες της χώρας δε δύναται να καλυφθούν από την εγχώρια παραγωγή, με μεγάλο ποσοστό (περί του 70-75%) να καλύπτεται από εισαγωγές (IEA 2025), καθιστώντας την Τουρκία ως άμεσα ενεργειακά εξαρτώμενη από κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά ασταθείς, με βάση τα σημερινά δεδομένα, χώρες όπως είναι η Ρωσία και το Ιράν (EnergyMag 2025b). Στα αρνητικά εντάσσεται και το γεγονός ότι στη τουρκική αγορά φυσικού αερίου μονοπωλεί η κρατική εταιρία BOTAS, περιορίζοντας τον ανταγωνισμό και αυξάνοντας τη συστημική ευπάθεια, με το ποσοστό να ανέρχεται το 2019 περίπου στο 80% (Biroi 2021, 16).

Αν και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), μιας χώρας όπως είναι η Τουρκία των 86 περίπου εκατομμυρίων κατοίκων, είναι περίπου 800 δισεκατομμύρια δολάρια και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τοποθετείται στα 11.938,8 δολάρια ανά έτος, καθιστώντας τη χώρα στις 20 πλουσιότερες παγκοσμίως (Maris, Flouros, and Galariotis 2022, 800), η Τουρκία κατατάσσεται στις χώρες ανώτερης μεσαίας τάξης, με συγκεκριμένες οικονομικές ευπάθειες, διαρθρωτικές αδυναμίες, υψηλό πληθωρισμό και κοινωνικές ανισότητες (National and Karodistrian University of Athens 2025).

Στο παρακάτω διάγραμμα διαφαίνεται η δυναμική ανάπτυξη του τουρκικού ΑΕΠ, ιδιαίτερα μετά το τέλος του 2005, αλλά και η ευκολία μεταβλητότητάς του. Αξιοσημείωτο το γεγονός ότι, Ελλάδα και Τουρκία είκοσι πέντε χρόνια πριν, ξεκινούσαν από την ίδια αφετηρία (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4: Ονομαστικό ΑΕΠ Τουρκίας και Ελλάδας (2001-2025).

Πηγή: Απτάλογλου (2025).

Η συνεχής εξάρτηση από τον άνθρακα την τελευταία εικοσαετία συνιστά σημαντική πρόκληση στον κρατικό μηχανισμό, εξαιτίας των συνεπειών από τη μη υλοποίηση των δεσμεύσεων για καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και παγκόσμια ενεργειακή μετάβαση (Aydin and Sahin 2024; Erdin and Ozkaya 2019).

Οι επιδιώξεις της Τουρκίας, για λειτουργία ως ενεργειακού κόμβου στην Ανατολική Μεσόγειο, έρχονται άμεσα αντιμέτωπες με τα πιο πάνω χαρακτηριστικά αδυναμίας.

4.2.3 Ευκαιρίες

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, έπειτα και από την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία, το Φεβρουάριο του 2022, στρέφεται σε νέους προμηθευτές ενέργειας, πέραν της έως τώρα ρωσικής επιλογής, καθιστώντας την Ανατολική Μεσόγειο σε σπουδαίας σημασίας ενεργειακή δεξαμενή. Η Τουρκία με τη σειρά της, έχοντας στη φαρέτρα της δυνατότητες συνεργασίας με κράτη του Καυκάσου, της Κεντρικής Ασίας και της Μέσης Ανατολής, καθώς επίσης και την πρόσβαση στην Ανατολική

Μεσόγειο, διατηρεί έντονο το διαπραγματευτικό πλεονέκτημα (Tutar, Sarkhanov, and Guliyeva 2022, 333-334).

Μέσω των ήδη υφιστάμενων αγωγών TANAP και BTC, παρέχεται η εναλλακτική επιλογή, προμήθειας και μεταφοράς φυσικού αερίου προς την Τουρκία και την Ευρώπη, από φίλια προς την Τουρκία προσκείμενες χώρες, όπως το Αζερμπαϊτζάν. Επίσης, διαμέσω του αγωγού Baku – Tbilisi - Erzurum, παρέχεται η δυνατότητα μεταφοράς φυσικού αερίου από το Τουρκμενιστάν προς την Ευρώπη. Οι αγωγοί Turkish Stream και TANAP, αποτελούν την ασφαλή εναλλακτική λύση σε αγωγούς που έχουν δεχθεί δολιοφθορές και έχουν σταματήσει τη λειτουργία τους, όπως είναι οι Nord Stream I & II (Firat and Dağ 2023, 157-160). Η αξιοσημείωτη στρατιωτική της ισχύς, η ναυτική της δύναμη και παρουσία, όπως επίσης και η συμμετοχή της στη Νατοϊκή συμμαχία, ενισχύουν τη δυνατότητα προβολής ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η Τουρκία παρουσιάζει μια εξάισια ικανότητα να ισορροπεί μεταξύ δύο χωρών οι οποίες βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση, τη Ρωσία και την Ουκρανία (ΚΕΑΜΕΡ 2023). Από τη μία πλευρά, φιλοξένησε Ρώσο-ουκρανικές διαπραγματεύσεις, διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο σε ανταλλαγές αιχμαλώτων, με σκοπό την ειρήνευση και απόκτησε ρόλο-κλειδί στη συμφωνία μεταφοράς ουκρανικών σιτηρών, προβάλλοντας τη χώρα ως παγκόσμιο διαμεσολαβητή (Γιάννου 2021, 17) (Lesage, Daskin, and Yar 2022, 4-5). Στην αντίπερα όχθη, η προμήθεια Bayraktar TB2 drones στην Ουκρανία (Balta and Bal 2025, 15-16), ταυτόχρονα η επιλεκτική συνεργασία με τη Ρωσία, η αποφυγή των δυτικών κυρώσεων και η προσκόμιση ωφελημάτων για τη χώρα όπως, η έκπτωση 6% στο ρωσικό φυσικό αέριο, η αναβολή πληρωμών έως το 2024, η προσέλκυση ρωσικών κεφαλαίων, η αύξηση ρωσικού τουρισμού κατά 23%, η αύξηση εξαγωγών προς τη Ρωσία, επέφεραν τη βραχυπρόθεσμη μακροοικονομική ανάσα, υπό συνθήκες κρίσης (Stein 2022, 6). Η χώρα ενισχύει με κάθε τρόπο την «ήπια ισχύ» της, το διεθνές της κύρος και το ρόλο της ως «αναγκαίου παίκτη», στη γεωπολιτική σκακιέρα.

4.2.4 Απειλές

Η αναθεωρητική στάση της Τουρκίας και η αντιπαλότητα με τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη στην Ανατολική Μεσόγειο εμποδίζει, τη συμμετοχή σε ευρωπαϊκά αμυντικά προγράμματα, όπως είναι το SAFE (Secure Schengen Area for Defence) (To Vima 2025), την ενεργειακή συνεργασία, τον καθορισμό ΑΟΖ και τα οικονομικά οφέλη, από τη συνεκμετάλλευση των ενεργειακών αποθεμάτων της περιοχής. Πέραν τούτου, οδήγησε χώρες όπως η Ελλάδα, το Ισραήλ και η Αίγυπτος να εργαστούν σε εναλλακτικά, επιβαρυμένα από οικονομικής απόψεως και μεγαλύτερης απόστασης έργα, όπως ο αγωγός EastMed, αποσκοπώντας τη μεταφορά των αποθεμάτων φυσικού αερίου από την Ανατολική Μεσόγειο στην Ευρώπη (Tutar, Sarkhanov, and Guliyeva 2022, 339).

Η Τουρκία, αντιδρώντας στον αποκλεισμό της από τη σχεδιαζόμενη διαδρομή του αγωγού, υπόγραψε μνημόνιο με τη Λιβύη το 2019, με σκοπό τον καθορισμό της ΑΟΖ μεταξύ των δύο κρατών, διακόπτοντας με την παράνομη, βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS-United Nations Convention on the Law of the Sea) διμερή πράξη, τη διαδρομή του σχεδιαζόμενου αγωγού (EastMed) (Firat and Dağ 2023, 160).

Οι σχέσεις Τουρκίας και Ελλάδας, χωρών μελών της συμμαχίας του NATO, τα τελευταία χρόνια δεν παρουσιάζουν οποιαδήποτε βελτίωση. Η Τουρκία επιδίδεται σε προκλητικές παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου, συνεχίζει την παράνομη κατοχή τμήματος της Κύπρου και παρεμποδίζει, με κάθε ευκαιρία το έργο της Κυπριακής Δημοκρατίας και των εμπλεκόμενων εταιρειών εξόρυξης στην Ανατολική Μεσόγειο. Αμφισβητεί, με κάθε δυνατό τρόπο, την κυριαρχία των θαλάσσιων διαμερισμάτων και την ΑΟΖ της νόμιμης κυβέρνησης του νησιού, προτάσσοντας τη δικαιολογία της ύπαρξης του ψευδοκράτους και της ανάγκης για προστασία των δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων (Kouskouvelis 2017, 82).

Η επιθετική και μη συμμορφούμενη στάση της Τουρκίας, ο τρόπος χειρισμού της μεταναστευτικής κρίσης, η φιλόδοξη εξωτερική πολιτική, «οι ευκαιριακοί τακτικοί χειρισμοί στον ενεργειακό τομέα» και η λογική της «σκληρής διαπραγμάτευσης σε πολλαπλά μέτωπα», πέραν της προσέγγισης «win-win»,

οδήγησε στο πάγωμα των ενταξιακών της πλάνων στην ευρωπαϊκή οικογένεια και στην αμφισβήτηση της συνέχισης ύπαρξής της εντός της συμμαχίας του NATO (Maris, Flouros, και Galariotis 2022, 807). Πρόβλημα για τη Δύση αποτελούν οι σχέσεις της Τουρκίας με τη Ρωσία και το Ιράν, η πόλωση της κοινής γνώμης εναντίων της Δύσης και η απρόβλεπτη συμπεριφορά του προέδρου Ερντογάν, απέναντι στις ΗΠΑ και στα Ευρωπαϊκά κράτη.

Η πρόσφατη ελληνοαμερικανική συμφωνία (07 Νοεμβρίου 2025, στην Αθήνα), για τη ροή αμερικανικού LNG στην Ευρώπη διαμέσω της Ελλάδας, στο περιθώριο του Partnership for Transatlantic Energy Cooperation (P-TEC) (Kokkinidis 2025), αποτελεί στρατηγική και γεωοικονομική πρόκληση για την Τουρκία. Αν η ροή υγροποιημένου αερίου (LNG) διέλθει μέσω του Ελληνικού χώρου, καθιστώντας ενεργειακό κόμβο έναν παραδοσιακό αντίπαλο της Τουρκίας, αμφισβητείται δομικά ο ρόλος της τελευταίας, ως «ενδιάμεσου» για ενεργειακές ροές προς την Ευρώπη (EnergyMag 2025a), αφαιρώντας της τη μονοπωλιακή γεωπολιτική και γεωοικονομική της αξία (Ανδριοσόπουλος και Αρβανίτης 2014; Voutsadakis 2025). Η πιθανότητα της πιο πάνω υποβάθμισης, δύναται να επιφέρει οικονομική και κοινωνική αστάθεια, με συνεπακόλουθο πολιτικό κόστος και μείωση της εσωτερικής νομιμοποίησης των επιλογών της Τουρκικής κυβέρνησης (Αττάλογλου 2025; Γαλάτη 2025).

Ο πίνακας ο οποίος ακολουθεί, απεικονίζει συγκεντρωτικά τα συμπεράσματα της ανάλυσης «SWOT» της Τουρκίας (Πίνακας 2).

Πίνακας 2

«SWOT» ανάλυση της Τουρκίας.

Πηγή: Συγγραφέας, 2026.

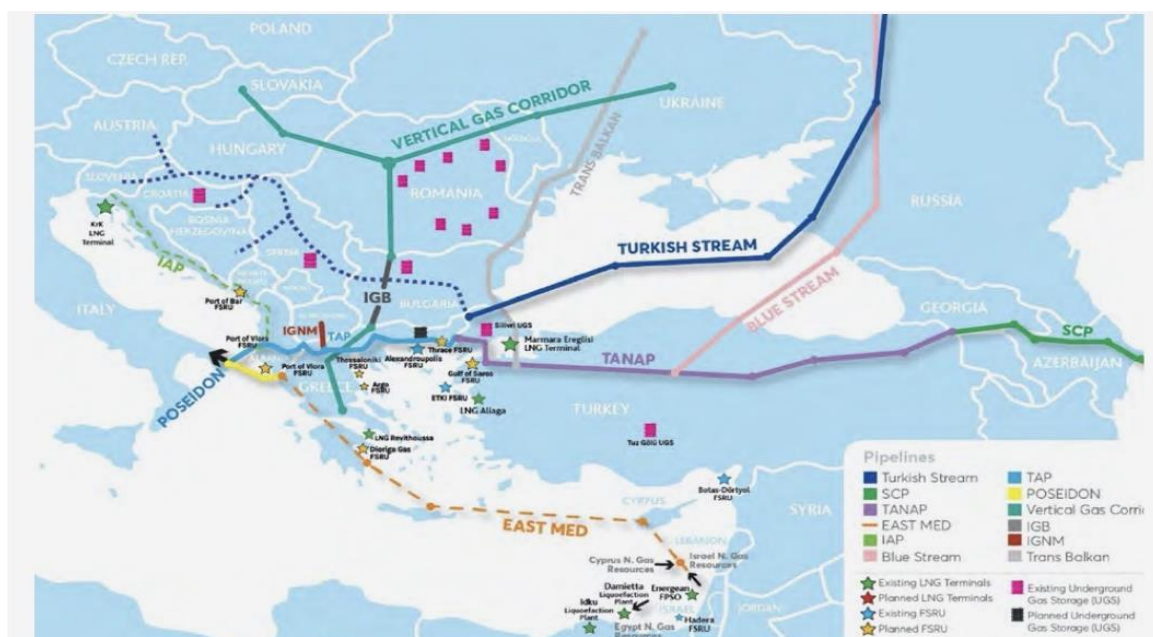
SWOT Analysis Τουρκίας

STRENGTHS – Ισχυρά Σημεία	WEAKNESSES – Σημεία αδυναμίας
<ul style="list-style-type: none"> • Κομβική γεωστρατηγική θέση (Βαλκάνια-Καύκασος-Μ. Ανατολή-Αν. Μεσόγειος). • Μεγάλη εδαφική έκταση, η οποία παρέχει αμυντικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά. • Ισχυρές Ένοπλες Δυνάμεις, ανεπτυγμένη αμυντική βιομηχανία. • Δυνατότητα άσκησης σκληρής ισχύος και «προωθημένης άμυνας», στην Αν. Μεσόγειο. • Ισχυρή και συνεκτική πολιτική βούληση, υπό τον Ερντογάν. • Δυνατότητα ανάδειξης σε ενεργειακή γέφυρα ή φραγμό, μεταξύ Ασίας και Ευρώπης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Θεσμική αποδυνάμωση – δημοκρατικό έλλειμμα (μετά το 2016). • Εξάρτηση από ενεργειακές εισαγωγές από Ρωσία και Ιράν. • Μονοπωλιακή δομή στην αγορά φυσικού αερίου (BOTAS). • Μακροοικονομικές ευπάθειες: πληθωρισμός, ανισότητες, διαρθρωτικά προβλήματα. • Περιορισμένη εγχώρια ενεργειακή παραγωγή και εξάρτηση από άνθρακα. • Υψηλό πολιτικό ρίσκο, επιφέρει μειωμένη ελκυστικότητα στις ξένες επενδύσεις.
OPPORTUNITIES - Ευκαιρίες	THREATS - Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> • Η ΕΕ, μετά το 2022, αναζητά εναλλακτικούς ενεργειακούς διαδρόμους. • Λειτουργικά, υφιστάμενα ενεργειακά δίκτυα (TANAP, BTC, TurkStream). • Συνεργασία με Καύκασο και Κεντρική Ασία. • Διαμεσολαβητικός ρόλος, στον πόλεμο Ρωσίας – Ουκρανίας (αύξηση διεθνούς κύρους). • Ικανότητα επιλεκτικής συνεργασίας, είτε με τη Δύση, είτε με την Ανατολή. • Ενισχυμένη ήπια ισχύς – εικόνα αναγκάιου δρώντα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Απομόνωση από ευρωπαϊκά και περιφερειακά σχήματα, εξαιτίας της αναθεωρητικής της πολιτικής. • Δημιουργία αντίπαλων ενεργειακών αξόνων, από χώρες όπως η Ελλάδα, η Κύπρος, το Ισραήλ, η Αίγυπτος. • Νομικές και πολιτικές συγκρούσεις με Ελλάδα και Κύπρο, για θέματα ΑΟΖ. • Στάσιμη πορεία ένταξης στην ΕΕ και αμφισβητούμενος ρόλος στο NATO. • Ενεργειακοί διάδρομοι μέσω Ελλάδας, οδηγούν σε ενεργειακή υποβάθμιση. • Κοινωνική και οικονομική αστάθεια στο εσωτερικό, επιφέρουν πολιτικό κόστος.

4.3 Η Ενεργειακή Στρατηγική της Τουρκίας

Εκ των κύριων επιδιώξεων της τουρκικής ηγεσίας, αποτελεί η ανάδειξη του κράτους σε νευραλγικό διαμετακομιστή ενέργειας, ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση, με την Ευρώπη να αποτελεί στην ουσία «κομμάτι του παζλ» της σχεδιαζόμενης στρατηγικής της Τουρκίας, στο δρόμο για την επίτευξη της ενεργειακής ασφάλειας της χώρας (Γιαννακόπουλος 2014, 8). Ο πρόεδρος Ερντογάν σε δηλώσεις του (Çağartay 2019), όρισε την Τουρκία ως σημαντικό παράγοντα της διεθνούς ενεργειακής σκηνής, επικαλούμενος τη γεωπολιτική της θέση και την οικονομική της ανάπτυξη, με τη χώρα να στοχεύει στην ανάδειξη της τα επόμενα χρόνια σε περιφερειακό ενεργειακό κόμβο, αξιοποιώντας το παραπάνω προτέρημα (Proedrou 2012).

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, η χώρα επενδύει σε έργα όπως, ο TANAP – 16 bcm/έτος (μεταφορά φυσικού αερίου από το Αζερμπαϊτζάν στην Τουρκία και στην Ευρώπη, μέσω του TAP – 10 bcm/έτος), ο BTC (μεταφορά πετρελαίου από την Κασπία μέσω Γεωργίας προς τη Μεσόγειο- 1 εκατομμύριο βαρέλια/ημέρα) και ο TurkStream (διασύνδεση της Ρωσίας με την Τουρκία μεταφέροντας ρωσικό φυσικό αέριο απευθείας στη νότια Ευρώπη - 31.5 bcm/έτος) (Yılmaz-Bozkus 2019, 1360-1362) (Διάγραμμα 5).

Διάγραμμα 5

Ενεργειακές Διαδρομές και Υποδομές Φυσικού Αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Πηγή: Yilmaz-Bozkus (2019)

Η προσπάθεια ενεργειακής απεξάρτησης της Τουρκίας μοιάζει ανέφικτος στόχος, καθώς απουσιάζει η εγχώρια παραγωγή, με την ίδια να εισάγει σχεδόν εξολοκλήρου φυσικό αέριο. Η χώρα παρουσιάζει ετήσια ενεργειακή δαπάνη 40-50 δισεκατομμύρια δολάρια ανά έτος, ενεργειακό κόστος έως 6-7% του ΑΕΠ και κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας περί τα 330-350 TWh. Η προμήθεια ενεργειακών πόρων σε χώρες της Ανατολικής Μεσογείου αποτελεί πρώτιστο μέλημα της τουρκικής ενεργειακής πολιτικής, με την ανακάλυψη υδρογονανθράκων στην περιοχή της Μεσογείου να αποτελεί άκρως αρνητικό πρόσημο για τα ενεργειακά συμφέροντα της χώρας (Karakasis 2015, 7-8; Karakasis 2025, 12-13).

Η αμφίροπη και ασταθής εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, οδήγησε τη χώρα σε αποκλεισμό από αναδυόμενα ενεργειακά φόρουμ και συνεργασίες στην Ανατολική Μεσόγειο (περιοχή με συνολικό απόθεμα περί τα 2,3 τρισεκατομμύρια κ.μ. φυσικού αερίου) (Huffington Post Greece 2025). Το 2010, το Ισραήλ ανακάλυψε αποθέματα υδρογονανθράκων (Λεβιάθαν – 605 bcm, Ταμάρ – 280 bcm). Το 2015 εντοπίστηκε πλησίον των ακτών της Αιγύπτου, το κοίτασμα Zor (850 bcm). Σε συνδυασμό με την ανεύρεση κοιτασμάτων και από την Κυπριακή Δημοκρατία (μεριδοποίηση σε 13 περιοχές αδειοδότησης), το σύνολο των παραπάνω κοιτασμάτων ανέρχεται στα 2,3 τρισεκατομμύρια κυβικά μέτρα φυσικού αερίου (IENE 2025, 36-37).

Αυτά τα αποθέματα αποτελούν «το μήλο της έριδος», ενισχύοντας τον ανταγωνισμό στην περιοχή και περιορίζοντας τις δυνατότητες της Τουρκίας να αποτελέσει ρυθμιστή των ενεργειακών ροών. Εν μέσω παράνομων γεωτρήσεων στην Ανατολική Μεσόγειο από την Τουρκία, το 2020, το Ισραήλ, η Ελλάδα, η Αίγυπτος, η Κυπριακή Δημοκρατία, η Ιορδανία, η Ιταλία και η Παλαιστινιακή Αρχή,

ίδρυσαν το Φόρουμ Φυσικού Αερίου Ανατολικής Μεσογείου (Aran and Kutlay 2024, 14). Συνεπεία των πιο πάνω, η Άγκυρα αντιλαμβάνεται την άμεση απειλή στα φιλόδοξα σχέδιά της να καταστεί διαμετακομιστής ισχύος.

Η συμφωνία με τη Λιβύη το 2019 (Τουρκολιβικό μνημόνιο) (Διάγραμμα 6), θεωρείται από τη Τουρκία μία στρατηγική κίνηση από μέρους της ικανή να αποτρέψει τη στήριξη της υλοποίησης του αγωγού EastMed από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη και να οδηγήσει/πιέσει χώρες όπως το Ισραήλ, η Αίγυπτος και πιθανόν η Ελλάδα, να προσέλθουν στο τραπέζι των ενεργειακών διαπραγματεύσεων (Το Βήμα 2022).

Διάγραμμα 6

Χάρτης Τουρκολιβικού Μνημονίου.

Πηγή: Kansu (2020).

4.4 Τουρκία και Ενεργειακή Ασφάλεια

Η ενέργεια συνιστά κρίσιμο παράγοντα ισχύος στο σύγχρονο διεθνές σύστημα, ικανό να επηρεάσει το στρατιωτικό πλεονέκτημα και την οικονομική και

πολιτική σταθερότητα. Στις περιπτώσεις διαταραχής του εφοδιασμού, η ανάγκη για πολιτική παρέμβαση, όπου επικρατεί αστάθεια στις τιμές, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ενέργεια δε δύναται να αποσυνδεθεί από πολιτικές και γεωστρατηγικές παραμέτρους του διεθνούς συστήματος (Kalyoncuoglu 2025, 72; Καρκαζής και Βιδάκης 2015, 6-7).

Όπως έχει ήδη αναλυθεί στο θεωρητικό πλαίσιο, βάσει της διεθνούς βιβλιογραφίας (APERC 2007, 7-41), τις διαστάσεις του όρου της ενεργειακής ασφάλειας αποτελούν τα 4A's: Availability, Accessibility, Affordability και Acceptability. Η εφαρμογή του εν λόγω αναλυτικού μοντέλου, επιτρέπει την ολοκληρωμένη αξιολόγηση της ενεργειακής στρατηγικής της Τουρκίας και τη σύνδεσή της με την υψηλή στρατηγική της χώρας.

4.4.1 Availability (Διαθεσιμότητα των πόρων)

Η ραγδαία αύξηση της ενεργειακής ζήτησης στην Τουρκία, ως αποτέλεσμα της σημαντικής ανάπτυξης της οικονομίας, του πληθυσμού, της αστικοποίησης και της εκβιομηχανοποίησης, δε δύναται να καλυφθεί από την εγχώρια περιορισμένη παραγωγή ενεργειακών πόρων και υδρογονανθράκων (Ritchie 2023). Η Τουρκία χαρακτηρίζεται ως φτωχή σε ενεργειακούς πόρους, με αποτέλεσμα να εισάγει περί του 92% του απαιτούμενου πετρελαίου (από Ρωσία, Ιράκ, Καζακστάν) και 99% του φυσικού αερίου (από Ρωσία, Ιράν, Αζερμπαϊτζάν), αποσκοπώντας την κάλυψη των αναγκών της (Yilmaz-Bozkus 2019, 1353-1354).

Αποσκοπώντας στην αντιμετώπιση, των προερχόμενων από την εξάρτηση σε χώρες πλούσιες σε ενεργειακές πηγές, προκλήσεων, η Τουρκία επενδύει τα τελευταία έτη σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως και στην ανάπτυξη πυρηνικής ενέργειας (κατασκευή πυρηνικού σταθμού Akkuyu, από τη Ρωσική εταιρεία Rosatom). Η προσπάθεια ενεργειακής απεξάρτησης, εγκυμονεί το κίνδυνο νέου τύπου δεσμεύσεων, από χώρες στρατηγικά και τεχνολογικά υπέρτερες, όπως είναι η Ρωσία (Republic of Turkey, Ministry of Energy and Natural Resources 2022).

Η πρόσφατη ανακάλυψη φυσικού αερίου στη Μαύρη θάλασσα κρίνεται ως ύψιστης σημασίας, καθώς σε περίπτωση που επιβεβαιωθεί η ποσότητα και η ποιότητα, το απόθεμα δυνατόν να καλύψει σε μεγάλο βαθμό και για αρκετό χρονικό διάστημα τις εγχώριες ανάγκες (20-30% για τα επόμενα 15 έως και 20 χρόνια) (U.S. Energy Information Administration 2023, 5).

Κατά συνέπεια, η έλλειψη σημαντικών εγχώριων αποθεμάτων πετρελαίου ή φυσικού αερίου, μετριάζεται από τη συσσώρευση γεωπολιτικού κεφαλαίου από τη Τουρκία, με την ενεργειακή της πολιτική να καθοδηγείται, όχι τόσο από τους πόρους, αλλά από τους ενεργειακούς διαδρόμους και τη στρατηγική εκμετάλλευσή τους (Kalyoncuoglu 2025, 76).

4.4.2 Accessibility (Προσβασιμότητα στους πόρους οι οποίοι έχουν προαναφερθεί)

Η διαδρομή ενός αγωγού μεταφοράς ενέργειας, δεν καθορίζεται πάντοτε με βασικό κριτήριο τη γεωλογία ή τη λογική της μηχανικής. Αντιθέτως απαιτείται στρατηγική διορατικότητα, αρκετές φορές παρακάμπτοντας αντίπαλα κράτη ή επιτυγχάνοντας τη σύναψη και διατήρηση σχέσεων με συμμαχικές χώρες. Από παράδειγμα αποτελεί ο αγωγός αργού πετρελαίου Μπακού-Τιφλίδα-Τσεϊχάν, BTC (διασύνδεση Αζερμπαϊτζάν – Μεσογείου, διαμέσω Γεωργίας και Τουρκίας), ο οποίος σκοπίμως παρακάμπτει τα Ρωσικά εδάφη (Aran and Kutlay 2024, 14).

Η Τουρκία γειτνιάζει με περιοχές - πηγές υδρογονανθράκων, με τη Ρωσία, τη λεκάνη της Κασπίας και τη Μέση Ανατολή να βρίσκονται βόρεια, ανατολικά και νότια, αντίστοιχα. Ταυτοχρόνως, στα δυτικά της γειτνιάζει με την ενεργειακά απαιτητική Ευρώπη. Η γεωστρατηγική της θέση παρέχει το πλεονέκτημα της δυνατότητας πρόσβασης σε διάφορους πόρους, για την κάλυψη των ενεργειακών της αναγκών, ενώ παράλληλα επιτρέπει στη χώρα να καταστεί η γέφυρα – δίοδος για μεταφορά ενέργειας, από τη χώρα προέλευσης σε χώρες κατανάλωσης (Firat and Dag 2023, 157).

Ο Turkish Stream, αποτελούμενος από δύο αγωγούς για παροχή φυσικού αερίου σε Τουρκία και Ευρώπη, λειτουργώντας από το 2020, αποτελεί την εναλλακτική διαδρομή του South Stream (Ρωσία – Μαύρη Θάλασσα – Βουλγαρία - Ευρώπη), το οποίο ως έργο ακυρώθηκε, συνεπεία των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στη Ρωσία, εξαιτίας της μονομερούς προσάρτησης της Κριμαίας, το 2014 (Firat and Dag 2023, 159). Η τουρκική εκδοχή για τη διαδρομή του Ισραηλινού φυσικού αερίου, αν και μοιάζει πιο εφικτή, συναντά ως εμπόδιο τις τεταμένες πολιτικές σχέσεις Άγκυρας – Τελ Αβίβ.

Η Τουρκία αν και επενδύει στην υλοποίηση δικτύου αγωγών που θα της επιτρέψουν, συνδέοντας Κασπία – Μέση Ανατολή – Ανατολική Μεσόγειο, τόσο την πρόσβαση στους πόρους, όσο και την εδραίωσή της ως βασική ενεργειακή αρτηρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ευρωπαϊκής ενεργειακής ασφάλειας, συντηρεί το αίσθημα αβεβαιότητας για την ασφάλεια των υποδομών και την προβλεψιμότητα των διαδρόμων εξαιτίας των γεωπολιτικών εντάσεων με τους υπόλοιπους περιφερειακούς δρώντες (International Energy Agency 2024).

Η ύπαρξη του ψευδοκράτους επιτρέπει την εργαλειοποίηση του, ως μέσο αμφισβήτησης των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας και παρεμβατικός μοχλός στις ενεργειακές εξελίξεις της Ανατολικής Μεσογείου, με τη ρητορική να επιβεβαιώνεται και σε πρόσφατες δηλώσεις του τουρκικού Υπουργείου Ενέργειας (Cyprus Times 2025).

4.4.3 Affordability (Προσιότητα του σχετικού κόστους)

Παρά την προσπάθεια της χώρας για μείωση του κόστους και διαφοροποίηση των προμηθευτών φυσικού αερίου (International Energy Agency 2024, η χώρα εξαρτάται από ξένες πηγές και προμηθευτές και συγκεκριμένα από τη Ρωσία (19% του πετρελαίου, 53% του φυσικού αερίου) και το Ιράν (18% του πετρελαίου, 17% του φυσικού αερίου). Η σε μεγάλο βαθμό εξάρτηση από συγκεκριμένους προμηθευτές και η έλλειψη εναλλακτικών επιλογών, συντηρεί την

ευπάθεια της Τουρκίας σε αυξομειώσεις τιμών και πολιτικές πιέσεις (U.S.Energy Information Administration 2023, 5).

Η στρατηγική για μετατροπή της Τουρκίας σε ενεργειακό κόμβο, εντάσσεται στην πολιτική για μείωση του ενεργειακού κόστους, εξασφαλίζοντας φθηνότερες ενεργειακές ροές και στην ενδυνάμωση της διαπραγματευτικής ισχύος, έναντι σε προμηθευτές και καταναλωτές.

4.4.4 Acceptability (Αποδοχή ως προς τις δομές και το περιβάλλον)

Το Υπουργείο Ενέργειας και Φυσικών Πόρων της Τουρκίας, βάσει του Στρατηγικού του Σχεδίου (2015-2019), δίνει έμφαση στην αξιοποίηση του εγχώριου άνθρακα και των ορυκτών καυσίμων για την επίτευξη της ενεργειακής ασφάλειας της χώρας, σε αντίθεση με το πλάνο «πράσινης μετάβασης», το οποίο στοχεύει μακροπρόθεσμα έως το 2030, στην αύξηση του ποσοστού ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα, στη μείωση εκπομπών άνθρακα κατά 41% και στο μετριασμό της κλιματικής αλλαγής (Erdin and Ozkaya 2019). Αν και σχετικά πρόσφατα (2021), η Τουρκία επικύρωσε τη Συμφωνία των Παρισίων, δεν είναι σε θέση να εφαρμόσει τα περιβαλλοντικά πρότυπα και να ευθυγραμμιστεί με το περιεχόμενο της Συμφωνίας (Güneş 2022).

Εν κατακλείδι, βάσει της SWOT ανάλυσης, της ενεργειακής και υψηλής στρατηγικής της Τουρκίας, η χώρα προσεγγίζει περισσότερο τον τύπο της ανερχόμενης περιφερειακής δύναμης, με ηγεμονικές φιλοδοξίες (Taş 2022b, 580-581), όπου η ενεργειακή πολιτική και οι μονομερείς ενέργειες της, σε βάρος χωρών όπως η Κυπριακή Δημοκρατία και συνεργασιών όπως το EastMed Gas Forum (Sigmalive 2025c), έρχονται αρκετές φορές αντιμέτωπες με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, αποτρέποντας περιφερειακούς και μη δρώντες να εκφράσουν το επενδυτικό τους ενδιαφέρον, στους επίδοξους ενεργειακούς σχεδιασμούς της χώρας (Casagrande and Dallago 2025, 388-390).

Το μοντέλο των 4As, έμπρακτα για την Τουρκία καταδεικνύει:

- Τις δομικές της αδυναμίες στη διαθεσιμότητα και στην οικονομική ανεκτικότητα της ενέργειας,
- Σχετική γεωστρατηγική υπεροχή στην προσβασιμότητα μέσω αγωγών,
- Αυξανόμενες πιέσεις στο πεδίο της κοινωνικής και περιβαλλοντικής αποδοχής.

Η ενεργειακή στρατηγική της Τουρκίας, καλείται να ισορροπήσει στην ανάγκη για επάρκεια ενέργειας, στην οικονομική βιωσιμότητα και στη διεθνή περιβαλλοντική νομιμοποίηση. Η ενεργειακή ασφάλεια μετατρέπεται, υπό τις περιστάσεις, από οικονομικό σε ζήτημα υψηλής στρατηγικής, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη αξιοποίησης του ψευδοκράτους ως εργαλείου γεωπολιτικής αμφισβήτησης και ενεργειακής παρέμβασης (Offsite Team 2025).

Στον πίνακα ο οποίος ακολουθεί, συγκεντρώνονται τα αποτελέσματα της εξέτασης των διαστάσεων της ενεργειακής ασφάλειας, στην περίπτωση της Τουρκίας (Πίνακας 3).

Πίνακας 3

Η ενεργειακή ασφάλεια της Τουρκίας.

Πηγή: Συγγραφέας, 2026.

Τουρκία και Ενεργειακή Ασφάλεια

Availability (Διαθεσιμότητα Πόρων)	Accessibility (Προσβασιμότητα στους Πόρους)
<ul style="list-style-type: none">• Περιορισμένα εγχώρια αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου και υψηλό ποσοστό εισαγωγών.• Ενεργειακή εξάρτηση από Ρωσία, Ιράν, Αζερμπαϊτζάν.• Επενδύσεις σε ΑΠΕ και πυρηνική ενέργεια.• Ανακάλυψη φυσικού αερίου στη Μαύρη Θάλασσα.• Γεωπολιτικό κεφάλαιο και διάδρομοι, ως αντιστάθμισμα στην έλλειψη πόρων.	<ul style="list-style-type: none">• Κομβική γεωστρατηγική θέση, ανάμεσα σε Κασπία - Μέση Ανατολή - Ανατολική Μεσόγειο - Ευρώπη.• Ανάπτυξη και έλεγχος κρίσιμων αγωγών (BTC, TANAP, TurkStream).• Δυνατότητα λειτουργίας ως ενεργειακή γέφυρα προς την ΕΕ.• Στρατηγική διαφοροποίηση διαδρόμων μεταφοράς.• Γεωπολιτικές εντάσεις με Ελλάδα, Κύπρο και Ισραήλ.• Εργαλειοποίηση του ψευδοκράτους (μοχλός παρεμπόδισης ενεργειακών σχεδίων).• Αβεβαιότητα ως προς την ασφάλεια και προβλεψιμότητα των διαδρόμων.
Affordability (Οικονομική Προσιτότητα)	Acceptability (Κοινωνική και Περιβαλλοντική Αποδοχή)
<ul style="list-style-type: none">• Περιορισμένος ανταγωνισμός στην εγχώρια αγορά φυσικού αερίου (BOTAS).• Υψηλή ευπάθεια σε διακυμάνσεις τιμών και πολιτικές πιέσεις προμηθευτών.• Εξάρτηση από μακροχρόνια συμβόλαια εισαγωγών.• Στόχος η μετατροπή της Τουρκίας σε ενεργειακό κόμβο για μείωση του κόστους και ενίσχυση της διαπραγματευτικής ισχύος.• Βραχυπρόθεσμα οικονομικά οφέλη από επιλεκτικές συμφωνίες.• Διαρθρωτικές μακροοικονομικές αδυναμίες, περιορίζουν την ανθεκτικότητα.	<ul style="list-style-type: none">• Λόγοι ασφάλειας επιβάλουν έμφαση στον άνθρακα και στα ορυκτά καύσιμα.• Προβληματική ευθυγράμμιση με Συμφωνία Παρισίων και Ευρωπαϊκά περιβαλλοντικά πρότυπα.• Περιορισμένη πρόοδος στην πράσινη μετάβαση.• Αυξανόμενες κοινωνικές και περιβαλλοντικές πιέσεις.• Έλλειμμα διεθνούς νομιμοποίησης σε ενεργειακά σχέδια.• Μονομερείς ενέργειες που αποθαρρύνουν τους επενδυτές.• Σύγκρουση ενεργειακής στρατηγικής, με το διεθνές δίκαιο.

4.5 Η Τουρκική Υψηλή Στρατηγική στην Ανατολική Μεσόγειο

Η Τουρκία, αισθανόμενη αδικημένη και περιθωριοποιημένη από το διαμερισμό, ο οποίος προέκυψε με τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στο

τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, με κάθε πρόσχημα προσπαθεί να κάνει αισθητή την παρουσία της σε περιοχές όπως το Βόρειο Ιράκ, τη Συρία και τα περίχωρα της Κύπρου, οικειοποιούμενη γη και πλουτοπαραγωγικούς πόρους (Σταμπουλής 2017, 6-7). Επενδύει στο επεκτατικό αφήγημα της «Γαλάζιας Πατρίδας» (Mavi Vatan), του Τούρκου ναυάρχου Cem Gurdeniz (2006), εστιάζοντας στις ναυτικές της δυνάμεις (15-20 σε σταθερή παρουσία κατά τις κρίσεις 2018-2020) προκειμένου να καταστεί ηγετική δύναμη στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, δημιουργώντας τη δική της ναυτική κοσμοθεωρία και υποδεικνύοντας τις, υπό εθνική κυριαρχία, τουρκικές πηγές θαλάσσιας δικαιοδοσίας (Areteos 2020, 4) (Μπαλάσης 2020). Εμμένει στην αντιπαράθεση με την Ελλάδα, μέσα από προκλητικές δραστηριότητες, διατυμπανίζοντας την δήθεν προσπάθειά της για επίτευξη της πολιτικής των «μηδενικών προβλημάτων» και συνάμα εδραίωσης και προάσπισης των «ήρεμων νερών» (Έλλης 2022).

Κατά καιρούς, φράσεις μετατρέπονται σε συνθήματα όπως, «ειρήνη στην πατρίδα, ειρήνη στον κόσμο» του Μουσταφά Κεμάλ, «μηδενικά προβλήματα με τους γείτονες» του Νταβούτογλου, «Μητσοτάκης γιοκ» και «ο κόσμος είναι μεγαλύτερος από τους πέντε» από τον Ερντογάν (εννοώντας τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών), «μπορεί να έρθουμε ξαφνικά ένα βράδυ» από τον Μπαχτσελί, λέξεις όπως «Turkaegean» καθώς και φράσεις όπως «σύνορα της τουρκικής καρδιάς, απλωμένα σε τρεις ηπείρους», παρουσιάζοντας τις εκάστοτε διαθέσεις και επιδιώξεις της Τουρκίας (Donduran 2025, 55-56; Kathimerini 2025; Το Βήμα 2020).

Ο Οζερέμ, σε άρθρο του το 2016, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου στην Τουρκία, αναφέροντας ότι οποιαδήποτε αντιδραστική πολιτική από τη χώρα δύναται να προκαλέσει και να εδραιώσει ένα δίκτυο νέων συμμαχιών από τα υπόλοιπα κράτη στη περιοχή, απειλώντας θεμελιωδώς τα συμφέροντά της Τουρκίας και διαμορφώνοντας αρνητικά, για αυτήν, τις εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Το οθωμανικό παρελθόν, για ακόμη μία φορά, καθορίζει τη σύγχρονη ταυτότητα, τις αξίες και τις ιδέες της Τουρκίας, δημιουργώντας την αντίληψη της θυματοποίησης και προτρέποντας σε αντιδράσεις έναντι σε φανταστικούς,

«εσωτερικούς» και «εξωτερικούς» εχθρούς (Özertem 2016; Maris, Flouros, and Galariotis 2022, 801; Παπαοικονόμου 2025, 112-114).

Η πολιτική της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο δεν περιορίζεται σε διαμορφωμένα πλαίσια, αλλά στηρίζεται σε τέσσερις κεντρικούς πυλώνες: το Κυπριακό, τον ενεργειακό ανταγωνισμό, τις διαμάχες για περιφερειακή κυριαρχία και τα ζητήματα με την Ελλάδα, με κάθε πυλώνα να σχετίζεται με όλους τους υπολοίπους, αλλά ταυτόχρονα να είναι από μόνος του άκρως αυτόνομος και σημαντικός (Pirinççi 2021, 35).

Ο Ηλίας Κουσκουβέλης το 2017, σε άρθρο του καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Τουρκία τα τελευταία πενήντα χρόνια ακολουθεί μία πολιτική μεγιστοποίησης της ισχύος της, μέσα από τις αυξημένες αμυντικές δαπάνες (το 2023 έφτασε το 2% του ΑΕΠ της χώρας), την προσπάθεια απόκτησης της τεχνογνωσίας κατασκευής πυρηνικών όπλων, την ανάπτυξη βαλλιστικών πυραύλων μικρού βεληνεκούς, την απόκτηση δορυφόρων, την πρόθεσή της για αγορά αεροσκαφών F-35 από τις ΗΠΑ και τα αντιαεροπορικά συστήματα S-400 από τη Ρωσία (Kouskouvelis 2017, 80).

Σε άρθρο του το 2025 ο Οζντιλέκ θεωρεί ότι η Τουρκία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται από την ΕΕ ως ένας ανίκανος γείτονας, αλλά ως ένας ισχυρός εταίρος στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας, ικανός να συμβάλει στη συνεχή ανάπτυξη της «Στρατηγικής Πυξίδας» και της «Αμυντικής Ένωσης» της ΕΕ. Συνεχίζει αναφέροντας ότι, κοινές προκλήσεις όπως η περιφερειακή αστάθεια, η τρομοκρατία, η παράτυπη μετανάστευση, και η ενεργειακή ασφάλεια απαιτούν λειτουργική συνεργασία μεταξύ Τουρκίας και ΕΕ, ανεξαρτήτως πολιτικών αποκλίσεων (Aydin-Duzgit 2025; ThePresident.gr 2025).

Επιπλέον των προαναφερθέντων, η Τουρκική υψηλή στρατηγική στην υπό εξέταση περιοχή, χαρακτηρίζεται από ένα αμάλγαμα στρατιωτικών, διπλωματικών και οικονομικών εργαλείων και τη συνεχή και σταθερή πολιτική της πίεσης στο πεδίο (σκληρή ισχύς), σε συνδυασμό με τη προσπάθεια δημιουργίας τετελεσμένων (Σειϊμένης, Μάρης, και Φλούρος 2023, 241-246). Προέκταση της πιο πάνω στρατηγικής αποτελεί η αμφισβήτηση εμπράκτως της Κυπριακής

5. Το Ψευδοκράτος, ως Μέσο Ενεργειακής και Γεωστρατηγικής Επιρροής

Η αναθεωρητική πολιτική της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο, αντανakλάται στη δημιουργία και διατήρηση του μη αναγνωρισμένου μορφώματος, στα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου (Özsağlam 2022, 129-131). Η στρατιωτική εισβολή και η συνεχιζόμενη κατοχή από το 1974, καθώς και η μονομερής ανακήρυξη του μορφώματος σε «ανεξάρτητο κράτος» το 1983, συνιστούν αφενός εκκρεμότητα του διεθνούς δικαίου και αφετέρου μηχανισμό πολλαπλής γεωστρατηγικής επιρροής διαφόρων πεδίων όπως το στρατιωτικό, διπλωματικό, ενεργειακό και οικονομικό (Ker-Lindsay 2017, 13-15).

Τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η ανακάλυψη κοιτασμάτων, πλούσιων σε υδρογονάνθρακες στην Ανατολική Μεσόγειο, ώθησαν την Τουρκία να αναβαθμίσει το στρατηγικό ρόλο του ψευδοκράτους, επιδιώκοντας την ενεργειακή διεκδίκηση και εκμετάλλευση θαλάσσιων ζωνών και γεωοικονομικών δικτύων μεταφοράς, πέραν των διεθνώς αναγνωρισμένων δικαιωμάτων της (Evaghorou 2020, 118-121).

5.1 Γενικά

Ο πρώην Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, σε ομιλία του στη 12^η Σύνοδο Κορυφής του Οργανισμού Τουρκικών κρατών στο Αζερμπαϊτζάν, επανέλαβε για πολλοστή φορά ότι η λύση των δύο κρατών στη Κύπρο, αποτελεί τη μόνη ρεαλιστική προοπτική στο νησί και διαβεβαίωσε για την πρόθεση και ετοιμότητα του ψευδοκράτους να συμβάλει στους στόχους ενεργειακής ασφάλειας, ναυτιλιακού εμπορίου και περιφερειακής ειρήνης του τουρκικού κόσμου (Bouris and Kyris 2017). Τις πιο πάνω απόψεις, φαίνεται να ενστερνίζεται, βάσει και των πρώτων του κινήσεων και δηλώσεων, ο νέος ηγέτης των κατεχομένων Τουφάν Έρχιουρμαν (Cyprus Mail 2025; The Arab Weekly 2025).

Οι Τούρκοι αναλυτές Σερντάρ Όρνεκ και Μιζράκ Μπαρρανσέλ (2016), σε έρευνά τους για τους ενεργειακούς πόρους της Κύπρου υποστηρίζουν ότι οι

υδρογονάνθρακες θα ήτο δυνατόν να ωφελήσουν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, υπό την προϋπόθεση της οριστικής επίλυσης του κυπριακού προβλήματος. Υπό τις ισχύουσες περιστάσεις, οι ενεργειακές ανακαλύψεις συντηρούν την ένταση στην περιοχή, ανάγοντας το θέμα σε πρόβλημα ασφάλειας. Για την διαμορφωθείσα κατάσταση επιρρίπτουν την πλήρη ευθύνη στη νόμιμη κυβέρνηση, στην επονομαζόμενη από τους ίδιους, «Διοίκηση της Νότιας Κύπρου» (Örnek and Baransel 2016, 20).

Η Τουρκία, στις μέρες μας, λειτουργεί υπό συνθήκες οικονομικής αστάθειας, παρά την αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Ο υψηλός πληθωρισμός (άνω του 70%), η υποτίμηση της τουρκικής λίρας και το υψηλό εξωτερικό χρέος, οδηγούν τη χώρα στην αστάθεια και στην ανάγκη εξεύρεσης εναλλακτικών μοχλών εξουσίας και ενεργειακής/ γεωστρατηγικής σημασίας, εκ των οποίων σπουδαίας σημασίας είναι το ψευδοκράτος (Akçaba and Eminer 2022b; Απτάλογλου 2025).

Το ψευδοκράτος ανάγεται σε κομβικό εργαλείο υψηλής στρατηγικής, παράγοντα ισχύος, νομιμοποίησης και προβολής ναυτικής ισχύος και δεν παραμένει απλά πρόβλημα κατοχής. Η Τουρκία εισάγει εξολοκλήρου το φυσικό αέριο το οποίο καταναλώνει, με το ενεργειακό αυτό μειονέκτημα να καθιστά σημαντικό τον έλεγχο του κατεχόμενου εδάφους της Κύπρου (Energy Information Administration 2023, 5).

5.2 Η Δημιουργία και Λειτουργία του Ψευδοκράτους, από το 1983 έως και Σήμερα

Βάσει της ανάλυσης της Λουδοβίκου, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, μέσα από την πολιτική του υπολογισμένου ρίσκου, διασφάλισε για περιορισμένο χρόνο την κρατική και διεθνή υπόσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας (με τη μορφή την οποία κατείχε την περίοδο 1960 έως και 1963 και έπειτα 1963 έως 1974), επιφέροντας ταυτόχρονα μακροπρόθεσμες ευπάθειες οι οποίες διαμόρφωσαν το πλαίσιο, το οποίο αξιοποίησε η Τουρκία για την στρατιωτική επέμβαση του 1974 (Λουδοβίκου 2022, 253).

Όπως ενδεικτικά αναφέρει σε μελέτη του με θέμα την τουρκική πολιτική και την ενεργειακή άνθηση στην Ανατολική Μεσόγειο ο Χασάν Σελίμ Οζερτεμά (2016), το διαπραχθέν έγκλημα στη Κύπρο το 1974, σε βάρος των νόμιμων κατοίκων του νησιού, αποτέλεσε «ειρηνευτική επιχείρηση». Η πιο πάνω προσέγγιση, η οποία υιοθετείται στην τουρκική βιβλιογραφία, έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το κυρίαρχο νομικό και πολιτικό πλαίσιο, το οποίο αντιμετωπίζει την ενέργεια της Τουρκίας, ως παράνομη χρήση βίας κατά κυρίαρχου κράτους, της Κυπριακής Δημοκρατίας (Özertem 2016, 361).

Σημείο αναφοράς στις εξελίξεις του Κυπριακού Προβλήματος, μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974, αποτέλεσε η 15^η Νοεμβρίου 1983, ημέρα μονομερούς ανακήρυξης του κατεχόμενου τμήματος σε «ανεξάρτητο κράτος». Το σύνολο της διεθνούς κοινότητας (πλην της Τουρκίας), διαμέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, καταδίκασε τη μονομερή αυτή de facto ενέργεια απόσχισης, η οποία αποσκοπούσε στη διχοτόμηση του νησιού (Dolunay and Kasap 2020, 3). Το καθεστώς νομικής και πολιτικής ιδιαιτερότητας, παραμένει αναλλοίωτο έως και σήμερα, παρά τις διπλωματικές πρωτοβουλίες και διαπραγματεύσεις εκ μέρους της εκάστοτε νόμιμης κυβέρνησης του νησιού (Akgün 2010, 15).

Παρά την απουσία διεθνούς αναγνώρισης και την αδυναμία εύρυθμης άσκησης ανεξάρτητης εξωτερικής πολιτικής, το ψευδοκράτος σε θέματα τα οποία αφορούν την εσωτερική διακυβέρνηση, ακολουθεί το πρότυπο διοίκησης, εκλογών και λειτουργιών ενός τυπικά αναγνωρισμένου κράτους (Ünal 2025, 60-61). Τα κριτήρια κρατικότητας, σύμφωνα με τη Διακήρυξη του Μοντεβιδέο πληρούνται (μόνιμος πληθυσμός, καθορισμένη επικράτεια, κυβέρνηση και ικανότητα άσκησης εξουσίας), όμως η προέλευση του μορφώματος (προϊόν παράνομης χρήσης βίας), συγκρούεται με τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ και με τις διεθνείς Συνθήκες Εγγυήσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960, ακυρώνοντας οποιαδήποτε αξίωσή του για διεθνή νομιμότητα (Cassese 2012, 92-94).

Τα εμπορικά εμπάργγο, η διεθνής απομόνωση και οι περιορισμοί στις διεθνείς συναλλαγές, διαμορφώνουν ένα καθεστώς διαρκούς εξάρτησης του ψευδοκράτους από την Τουρκία σε πολιτικό, οικονομικό, διοικητικό και στρατιωτικό

επίπεδο (Safa 2024, 3-4). Το σύνολο σχεδόν του εξωτερικού εμπορίου των κατεχομένων διεξάγεται αναγκαστικά μέσω της Τουρκίας, σημαντικό μέρος των δημόσιων δαπανών, της μισθοδοσίας και διοικητικής λειτουργίας χρηματοδοτείται από τον τουρκικό κρατικό προϋπολογισμό, ενισχύοντας τη δομική εξάρτηση του ψευδοκράτους από την Τουρκία (Tanı 2012, 137). Παράλληλα, οποιεσδήποτε αποφάσεις για απονομή δικαιοσύνης καθώς και η θεσμική εποπτεία, κατοχυρώνονται διαμέσω των αναγνωρισμένων δικαστηρίων, τα οποία εδρεύουν στην Τουρκία (Dolunay and Kasap 2020, 5-6).

Με την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, ανεστάλη *de jure* το κοινοτικό κεκτημένο για τις κατεχόμενες περιοχές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το σύνολο της διεθνούς κοινότητας αντιμετωπίζουν το ψευδοκράτος ως αναπόσπαστο τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο τελεί υπό το καθεστώς παράνομης στρατιωτικής κατοχής (Drevet and Theophanous 2011, 11-12).

Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η μεταβολή της προσέγγισης από την Άγκυρα, μετά το 2016, εντάσσοντας την τουρκοκυπριακή κοινότητα και το ψευδοκράτος στο νέο στρατηγικό δόγμα της χώρας. Ανέκαθεν διαδραμάτιζε καθοριστικό ρόλο στα εσωτερικά ζητήματα της κατοχικής διοίκησης, οι απόψεις όμως των πρόσφατων τουρκοκυπριακών ηγεσιών παρουσιάζουν πλήρη σύμπλευση και συμπόρευση με αυτές της ηγεσίας Ερντογάν, ενισχύοντας τη στρατηγική της *de facto* διχοτόμησης (Moudouros 2021, 461-463).

Η Τουρκία επιδιώκει με αξιώσεις και χωρίς περιστροφές, το μοντέλο δύο ανεξάρτητων κρατών, διχοτομώντας το νησί και μετατρέποντας τη γραμμή καταπαύσεως του πυρός στο μελλοντικό σύνορο δύο ξεχωριστών κρατικών οντοτήτων (Özsağlam 2022, 143-144). Εντός του παραπάνω πλαισίου, το ψευδοκράτος κατατάσσεται στη διεθνή βιβλιογραφία ως παράδειγμα *de facto* κράτους, με προστάτιδα δύναμη την Τουρκία. Η διχοτομική δυναμική του Κυπριακού από μέρους της αδιάλλακτης Τουρκικής ηγεσίας, έρχεται σε πλήρη ρήξη με οποιαδήποτε προοπτική, εντός του νομικού πλαισίου, βιώσιμης και πολιτικής επίλυσης του Κυπριακού ζητήματος (Λιάκουρας 2019, 35-40).

Σύμφωνα με τους Τουρκοκύπριους ακαδημαϊκούς ερευνητές Ayhan Dolunay και Fevzi Kasap, το 1963 οι Τουρκοκύπριοι αποκλείστηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία και το 1974 η εισβολή στην Κύπρο με τις τραγικές, έως και σήμερα συνέπειες, αποτέλεσε ειρηνευτική επιχείρηση (Πίνακας 4).

Πίνακας 4

Σημαντικές ιστορικές ημερομηνίες στη Κύπρο από το 1960 έως το 2017, σύμφωνα με τους Τουρκοκύπριους ακαδημαϊκούς ερευνητές Ayhan Dolunay & Fevzi Kasap.

Πηγή: Dolunay and Kasap (2020).

Factor	Year
Republic of Cyprus	1960
Excluding the Turkish Cypriots from the Republic of Cyprus	1963
Beginning of the Cyprus Negotiations	1968
Cyprus Peace Operation	1974
UN Security Council' Resolution No. 365	1974
Continuing of The Cyprus Negotiations after The Operation	1974
<i>Autonomous Turkish Cypriot Administration</i>	1975
<i>The Turkish Cypriot Federal State</i>	1975
UN The General Assembly' Resolution No. 367	1975
Turkish Republic of Northern Cyprus	1983
Continuing of The Cyprus Negotiations	1984
Annan Plan Referenda	2004
Membered to EU of Greek Cypriot State as Cyprus	2004
Conference on Cyprus in Crans-Montana (Last Cyprus Negotiations -Failed-)	2017

5.3 Ενδιαφερόμενα Μέρη

Όπως έχει ήδη διατυπωθεί, ως πρωτεύον δρών η Τουρκία, επιδιώκει την ανάδειξη της σε περιφερειακό κόμβο μεταφοράς ενέργειας (Institute Of Energy for South East Europe 2019). Στην προσπάθεια για επίτευξη του γεωστρατηγικού ελέγχου της Ανατολικής Μεσογείου, εργαλείο προβολής ισχύος αποτελεί το

ψευδοκράτος, αξιώνοντας διεκδικήσεις στην Κυπριακή ΑΟΖ (Oğurlu 2012, 4-7). Στόχος της αποτελεί, η διαφοροποίηση των ενεργειακών σχεδιασμών της Κυπριακής Δημοκρατίας, δήθεν προς όφελος των Τουρκοκυπρίων, στην ουσία ευνοώντας την τουρκική επεκτασιμότητα (HellasJournal 2021). Η ύπαρξη, τις πλείστες των περιπτώσεων τουρκικής στρατιωτικής συνοδείας, προσδίδει στις παράνομες ενέργειες έρευνας και γεώτρησης τη γεωστρατηγική διάσταση, την οποία η Τουρκία αξιώνει στα αναθεωρητικά της πλάνα (EMSI 2021, 335).

Οι ενδιαφερόμενοι (εμπλεκόμενοι) δρώντες στην Ανατολική Μεσόγειο, των οποίων τα συμφέροντα και οι μεθοδεύσεις επηρεάζουν – επηρεάζονται από την ενεργειακή στρατηγική της Τουρκίας και από τη χρήση του ψευδοκράτους, δύναται να κατηγοριοποιηθούν σε:

- Κρατικούς,
- Μη Κρατικούς,
- Διεθνείς-Υπερεθνικούς Οργανισμούς και τέλος,
- Τοπικές Κοινωνίες και Κοινότητες (Venesson 2017).

5.3.1 Κρατικοί Δρώντες

Ελλάδα: Επηρεάζεται από το αφήγημα της «Γαλάζιας Πατρίδας» και τις αξιώσεις της Τουρκίας για αναθεώρηση του πλαισίου της θαλάσσιας ασφάλειας. Αποτελεί κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του NATO και στρατηγικό εταίρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, υποστηρίζοντας τις ενεργειακές πρωτοβουλίες και συνεργασίες της με ενδιαφερόμενα, στην Ανατολική Μεσόγειο, μέρη (Tsakonas and Manis 2020, 20-21).

Κυπριακή Δημοκρατία: Αποτελεί το διεθνώς αναγνωρισμένο κράτος στο νησί, το οποίο διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στη διαχείριση των ενεργειακών της πόρων. Συνεργάζεται με κράτη (όπως η Ελλάδα, το Ισραήλ, η Αίγυπτος), με την Ευρωπαϊκή Ένωση και με διεθνείς ενεργειακούς κολοσσούς (όπως η ExxonMobil και η ENI), για την εξόρυξη και διαχείριση του ενεργειακού πλούτου εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής της Ζώνης (ΑΟΖ). Τα ενεργειακά σχέδια της

Κυπριακής Δημοκρατίας επηρεάζονται άμεσα από την τουρκική προκλητικότητα, η οποία επικαλούμενη την ύπαρξη του ψευδοκράτους αμφισβητεί τα θαλάσσια όρια, ενεργώντας σε βάρος του ενεργειακού σχεδιασμού της νόμιμης κυβέρνησης (FDD 2025).

Ισραήλ: Ισχυρός ενεργειακός παράγοντας, ο οποίος αναζητά σταθερές διαδρομές για εξαγωγή φυσικού αερίου. Στις περιπτώσεις συνεργασίας ή αντιπαλότητας με την Τουρκία, παρατηρείται διατάραξη των περιφερειακών ισορροπιών. Η ενεργειακή του συνεργασία με Αίγυπτο, Ελλάδα και Κυπριακή Δημοκρατία, ενισχύει τη γεωπολιτική του διάσταση στην περιοχή και λειτουργεί ως αντίβαρο στην τουρκική στρατηγική και την ενεργειακή αβεβαιότητα που δημιουργεί η παράνομη τουρκική κατοχή μέρους του νησιού της Κύπρου (Roukanas and Flouros 2017, 3-5).

Αίγυπτος: Σε παρόμοια θέση με το Ισραήλ και η Αίγυπτος η οποία, μέσα από συνεργατικά σχήματα με κράτη όπως η Κυπριακή Δημοκρατία, η Ελλάδα και το Ισραήλ, ενισχύει το γεωπολιτικό της βάρος στην περιοχή της Μεσογείου, έναντι σε ασταθείς και συνεχώς μεταβαλλόμενες σχέσεις που υπονομεύουν τις στρατηγικές της για εξόρυξη υδρογονανθράκων, όπως αυτές με την Τουρκία (Cherp and Jewell 2014).

Ευρωπαϊκή Ένωση: Έπειτα και από την έναρξη των επιχειρήσεων της Ρωσίας εναντίον της Ουκρανίας, αναζητά εναλλακτικές διεξόδους, αποσκοπώντας την ενεργειακή διαφοροποίηση και την απεξάρτηση από τη Ρωσία. Η σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο και η προστασία των κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών-μελών της τα οποία βρίσκονται στη περιοχή, όπως η Κύπρος και η Ελλάδα, αποτελούν εκ των πρώτιστων μελημάτων και συνάμα θεσμικών υποχρεώσεων της, διαφυλάσσοντας έτσι την Ευρωπαϊκή συνοχή. Ως πηγή αστάθειας, η τουρκική προκλητικότητα στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας επηρεάζει αρνητικά τις ευρωτουρκικές σχέσεις και αποτελεί εκ των ανασταλτικών παραγόντων για ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (KEDISA 2023).

5.3.2 Μη Κρατικοί Δρώντες

Το ψευδοκράτος: Αν και αποτελεί de facto οντότητα, η οποία στερείται διεθνούς αναγνώρισης, λειτουργεί αντιπροσωπευτικά για την Τουρκία, του οποίου την ύπαρξη επικαλείται ως νομιμοποιητικό πλαίσιο για τις ενέργειές της στην περιοχή της Κυπριακής ΑΟΖ (Akçaba and Eminer 2022a, 11023-11024). Περιλαμβάνεται στο αφήγημα της Τουρκίας, περί «Γαλάζιας Πατρίδας», επιτρέποντας τις αξιώσεις σε παραπονημένες θαλάσσιες ζώνες και ενεργειακούς χάρτες, παρεμποδίζοντας τους ενεργειακούς σχεδιασμούς της Λευκωσίας. Η δικαιολογία της δράσης, δήθεν, υπέρ των δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων, καθώς και η εξάρτηση από την Τουρκία σε δομικό, θεσμικό, στρατιωτικό, οικονομικό και διοικητικό επίπεδο, δεσμεύουν το ψευδοκράτος σε μία σχέση απόλυτης λειτουργικής προσκόλλησης στην Τουρκία, αποδίδοντάς του και καθοριστικό ρόλο στην τουρκική πολιτική (Borgen 2007).

Πολυεθνικές Εταιρίες όπως ENI, ExxonMobil, TotalEnergies, με αντικείμενο την ενέργεια: Η δραστηριότητά τους στα θαλάσσια τεμάχια της Κυπριακής Δημοκρατίας, διαδραματίζει αρκετές φορές ρόλο αποτροπής έναντι στις ενεργειακές βλέψεις της Τουρκίας, εξαιτίας των συμφερόντων των κρατών τα οποία συνδέονται με τις εταιρίες αυτές. Οι διαμορφούμενες συνθήκες, προσδίδουν από τη μία διεθνές κύρος στην ενεργειακή πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας, από την άλλη το περιβάλλον αστάθειας το οποίο δημιουργούν οι μονομερείς ενέργειες της Τουρκίας (παράνομες γεωτρήσεις, διπλωματική πίεση, παρεμπόδιση πλοίων να διεξάγουν έρευνες), προκαλεί κινδύνους ασφαλείας και επηρεάζει το επενδυτικό γίνεσθαι (The Washington Institute 2025).

Αγορές, με επίκεντρο την ενέργεια: Με την Τουρκία να προσβλέπει στην εδραίωση της ως διακλαδωτή, σε ενεργειακούς διαδρόμους με Ρωσία, Αζερμπαϊτζάν και Μέση Ανατολή, η έλλειψη σταθερότητας και οι γεωπολιτικές εντάσεις στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, επηρεάζουν αρνητικά το κόστος των ενεργειακών έργων, τις τιμές των υδρογονανθράκων, τις επενδυτικές αποφάσεις και την ευρωπαϊκή ενεργειακή μετάβαση (Cherp and Jewell 2014).

5.3.3 Διεθνείς και Υπερεθνικοί Οργανισμοί

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών: Διατηρεί σε σταθερή βάση την πολιτική της μη αναγνώρισης του ψευδοκράτους ως ανεξάρτητο κράτος, καθώς αναγνωρίζει ότι αυτό αποτελεί προϊόν χρήσης βίας και όπλων. Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αποτροπή κρίσεων, με τη φυσική (UNFICYP) και θεσμική του παρουσία στο νησί, δεν έχει όμως τη δυνατότητα παρέμβασης σε θέματα θαλάσσιας δικαιοδοσίας. Οι αποτυχημένες προσπάθειες εξεύρεσης βιώσιμης λύσης στο κυπριακό ζήτημα, επηρεάζουν αρνητικά και την αξιοποίηση των ενεργειακών πόρων του νησιού (Lowe 2007).

NATO: Ελλάδα και Τουρκία αποτελούν μέλη της συμμαχίας, με τη συνοχή της να δοκιμάζεται, εξαιτίας των διαχρονικών διαφορών των δύο κρατών. Η ενεργειακή διάσταση δυναμιτίζει περαιτέρω την ήδη τεταμένη κατάσταση, εντείνοντας την αβεβαιότητα στο περιβάλλον ασφάλειας, με την Τουρκία να ισορροπεί μεταξύ συνεργασίας και ανταγωνισμού με τους δυτικούς θεσμούς (Ταξ 2022b, 571-572).

EastMed Gas Forum: Ενεργειακός Οργανισμός, στον οποίο συμμετέχουν η Ελλάδα, η Κυπριακή Δημοκρατία, η Αίγυπτος και το Ισραήλ. Ο αποκλεισμός της Άγκυρας και των ενεργειακών της φιλοδοξιών, εντείνει το αφήγημα από πλευράς της Τουρκίας, περί απειλητικής περικύκλωσης από ανταγωνιστικές ενεργειακές συνεργασίες (Sigmalive 2025a).

5.3.4 Τοπικές Κοινωνίες και Κοινότητες

Κάτοικοι της Κυπριακής Δημοκρατίας: Βιώνουν άμεσα τις συνέπειες των ενεργειακών και γεωπολιτικών εξελίξεων. Αντιλαμβάνονται την ύπαρξη υδρογονανθράκων ως ευκαιρία διεθνούς συνεργασίας και μοχλό για ανάπτυξη της χώρας, αναμένοντας σε βάθος χρόνου ορατά αποτελέσματα ανόδου της Κυπριακής οικονομίας. Ταυτόχρονα διαβιούν σε κλίμα έντασης και συνεχούς απειλής χρήσης στρατιωτικής ισχύος, από μέρους της Τουρκίας (Vennesson 2017).

Τουρκοκυπριακή Κοινότητα: Η απομόνωση του ψευδοκράτους, εξαιτίας της παράνομης υπόστασής του, επιφέρει και συντηρεί την πλήρη οικονομική και πολιτική εξάρτηση από την Τουρκία. Χωρίς να επωφελείται ουσιωδώς από τις ενεργειακές διεργασίες, εργαλειοποιείται στα χέρια της Άγκυρας, ως παράγοντας νομιμοποίησης των παράλογων αξιώσεών της (Vennesson 2017).

5.4 Ο ρόλος του Ψευδοκράτους στη Διαμόρφωση και στην Εφαρμογή της Τουρκικής Υψηλής Στρατηγικής

Σε αντίθεση με την ασυνεχή ελληνική προσέγγιση κατευνασμού στα θέματα του Κυπριακού ζητήματος, η Τουρκία διαμορφώνει μια σταθερή και συνεκτική στρατηγική από τη δεκαετία του 1950, την οποία εφαρμόζει με συνέπεια έως και σήμερα. Υιοθετώντας την πάγια τακτική του δομικού αναθεωρητισμού επιδιώκει, εργαλειοποιώντας το ψευδοκράτος, τη μεταβολή της υφιστάμενης περιφερειακής κατάστασης (status quo) (Ταξ 2022a). Η κατά καιρούς τουρκική «κινητικότητα», δεν αποτελεί στρατηγική μεταστροφή, αλλά ο τακτικός ελιγμός για τη βελτίωση της διεθνούς εικόνας, η διαχείριση πιέσεων και η ενίσχυση της διαπραγματευτικής της θέσης σε ταυτόχρονα ανοικτά μέτωπα (Μαυρογιάννης 2025).

Η καθοριστική και πολυεπίπεδη συμβολή του ψευδοκράτους στους μακροπρόθεσμους στόχους της τουρκικής υψηλής στρατηγικής, επιτρέπει την εξασφάλιση της Μικρασιατικής χερσονήσου και την επέκταση επιρροής της, στην Ανατολική Μεσόγειο και πέραν αυτής (Κλόκκαρης 2016, 2). Λαμβάνοντας υπόψιν το πιο πάνω δεδομένο, η ανάλυση της τουρκικής υψηλής στρατηγικής δεν δύναται να παραγνωρίσει το ρόλο του ψευδοκράτους (Sigmalive 2025b).

Η Τουρκία επενδύει στην ανάπτυξη των στρατιωτικών υποδομών στα κατεχόμενα και στη διαρκή παρουσία χερσαίων στρατευμάτων. Ενδιαφέρον κρίνεται η αναβάθμιση του παράνομου αεροδρομίου του Λευκονοίκου, σε χώρο στάθμευσης μη επανδρωμένων αεροσκαφών (Defence Security Asia 2025). Οι εξελίξεις αυτές εντάσσονται στην τουρκική φαρέτρα, διασφαλίζοντας ότι η Κύπρος δεν θα αποτελέσει απειλή ή στρατηγικό μειονέκτημα για την άμυνα της χώρας.

Ταυτόχρονα, το ψευδοκράτος προβάλλεται από τη Τουρκία ως θαλάσσιος ζωτικός της χώρας, ο συνδετικός κρίκος στην υλοποίηση της θαλάσσιας της στρατηγικής και υψίστης σημασίας σημείο στήριξης του τουρκικού ναυτικού. Για το λόγο αυτό η Τουρκία επενδύει σε σχέδια που αφορούν τη μόνιμη εγκατάσταση ναυτικής βάσης στα κατεχόμενα παράλια και τη γενικότερη λειτουργία του παρανόμως κατεχόμενου εδάφους ως «εναλλακτικού στόλου», εδραιώνοντας την τουρκική ναυτική υπεροχή στην περιοχή (Areteos 2020, 11-12).

Το ψευδοκράτος, λειτουργεί ως ενεργό μέσο ασφάλειας για την Τουρκία και όχι ως αντικείμενο προστασίας, περιγραφόμενο ως το «νότιο προγεφύρωμα της Γαλάζιας Πατρίδας», ικανό να λειτουργήσει ως αποτρεπτικός μηχανισμός σε περίπτωση γεωπολιτικής περικύκλωσης της Τουρκίας (Anadolu Agency 2025). Επίσης διαμέσω της κατοχής του βορείου τμήματος του νησιού, η Τουρκία διασφαλίζει άμεση πρόσβαση στην Ανατολική Μεσόγειο, προβάλλοντας τις ηγεμονικές της επιδιώξεις στην ευρύτερη περιοχή (Moudouros 2021, 467-469).

Το, υπό την Τουρκία, κατεχόμενο έδαφος της Κύπρου μετατρέπεται σε στρατηγικό ανάχωμα ασφαλείας, στο πλαίσιο της τουρκικής υψηλής στρατηγικής, επιτρέποντας οριοθετήσεις παράνομων θαλάσσιων ζωνών, πέραν του διεθνούς δικαίου της θάλασσας (Kansu 2020, 57-59). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η σύνδεση του ψευδοκράτους με το παράνομο Τουρκολιβικό μνημόνιο, αποδίδοντας σε αυτό υφαλοκρηπίδα, βάσει των υποτιθέμενων χωρικών του υδάτων, αμφισβητώντας τη διεθνή νομιμότητα και το υφιστάμενο καθεστώς οριοθέτησης στην Ανατολική Μεσόγειο (Το Βήμα 2022).

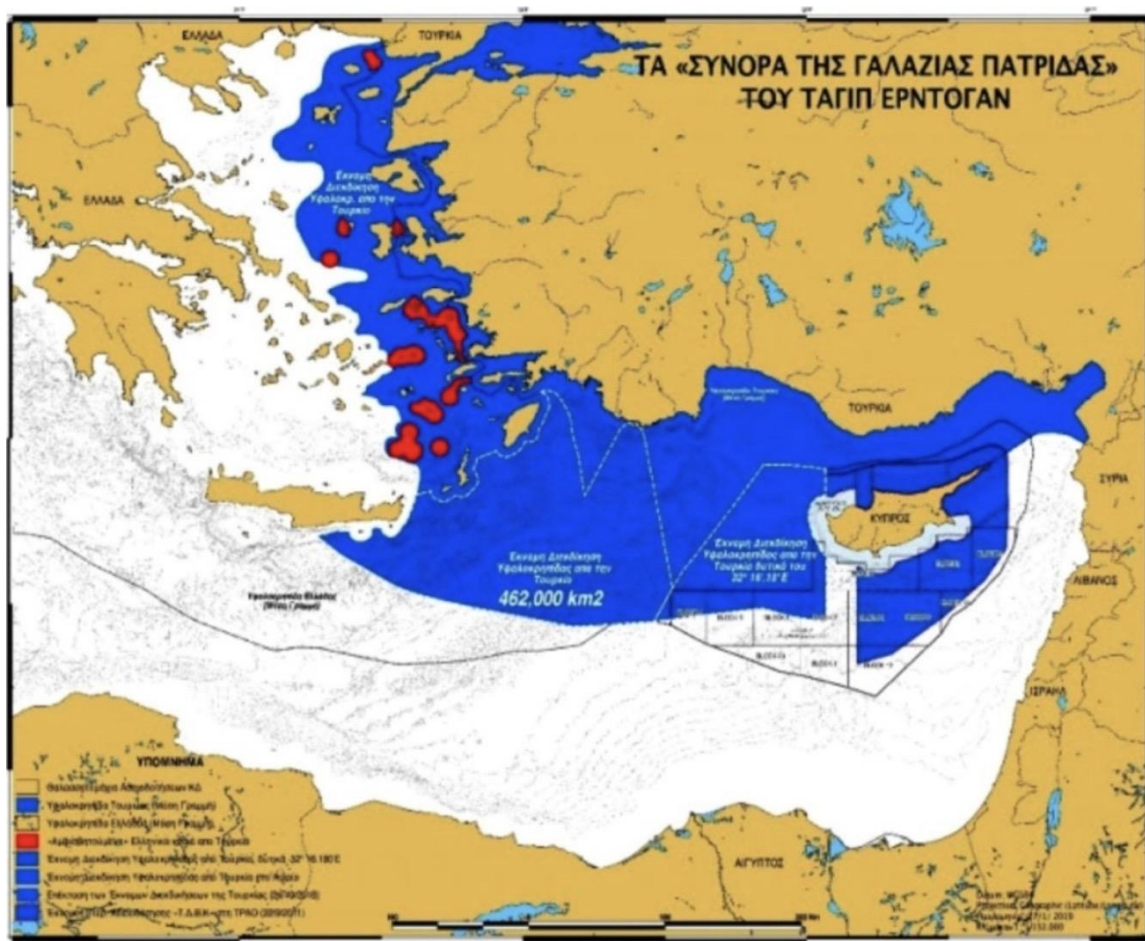
Συνοψίζοντας, η στρατηγική εκμετάλλευση του ψευδοκράτους επιτρέπει στην Άγκυρα το συνδυασμό της στρατιωτικής της ισχύος, της θαλάσσιας προβολής, της αμφισβήτησης του νομικού και πολιτικού πλαισίου και των γεωοικονομικών επιδιώξεων (ΟΝΗΣΙΛΟΣ 2025).

5.5 Η Ενεργειακή Διάσταση του Κυπριακού Ζητήματος

Οι ενεργειακοί πόροι στη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου εισήλθαν στη διεθνή ενεργειακή ατζέντα τη δεκαετία του 2000, με τη διάσταση να ακουμπάει αισθητά και το Κυπριακό ζήτημα (InBusinessNews Cyprus 2025). Η Τουρκοκύπρια Φατμά Τζαλίλ Ολκούν, διπλωμάτης και στέλεχος του επονομαζόμενου «υπουργείου εξωτερικών» του ψευδοκράτους, σε άρθρο της το οποίο αφορά την πιθανή συμβολή των ενεργειακών πόρων της Ανατολικής Μεσογείου, στο πρόβλημα της Κύπρου (2017), καταθέτει τη δική της άποψη, αναφέροντας ότι το πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση της ενεργειακής αξιοποίησης στην κυπριακή θαλάσσια περιοχή πραγματοποιήθηκε επί ηγεσίας Σπύρου Κυπριανού το 1979, τον οποίο αναφέρει ως Ελληνοκύπριο ηγέτη και όχι ως πρόεδρο ολόκληρης της Κύπρου. Η συμφωνία εξερεύνησης πετρελαίου με την Αίγυπτο, αντιμετωπίστηκε από το Ραούφ Ντεκτάς ιδιαίτερα έντονα, ως απειλή για τα συμφέροντα του τουρκοκυπριακού παράγοντα και αιτία πολέμου, με τους Ελληνοκύπριους να υποχωρούν υπό το βάρος μιας πιθανής πολεμικής σύρραξης (Orhun 2017, 41).

Η ανακάλυψη φυσικού αερίου, πέριξ της θαλάσσιας περιοχής της Κύπρου τροφοδοτεί, τις τελευταίες δύο δεκαετίες, περαιτέρω εντάσεις μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Τουρκίας. Βήματα, όπως συμφωνίες με ιδιωτικές εταιρείες που λαμβάνονται από τη νόμιμη κυβέρνηση του νησιού για αξιοποίηση των ενεργειακών πόρων, εκλαμβάνονται από την Τουρκία και το ψευδοκράτος ως ενέργειες εκφοβισμού, σε βάρος των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των Τουρκοκυπρίων και κατ' επέκταση ολόκληρης της Τουρκίας (Özertem 2016).

Στο πλαίσιο αυτό, η Τουρκία επικαλούμενη την ύπαρξη του μη αναγνωρισμένου μορφώματος, αμφισβητεί πολιτικά και νομικά την Κυπριακή ενεργειακή στρατηγική και ενεργεί για τη νομιμοποίηση του δόγματος της «Γαλάζιας Πατρίδας», στρέφοντας έμπρακτα τις διεκδικήσεις της σε περιοχές διεθνώς αναγνωρισμένες ως Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας (Γαλιατσάτος 2014; Henderson 2019) (Διάγραμμα 8).

Διάγραμμα 8: Τα «Σύνορα της Γαλάζιας Πατρίδας», του Ταγίπ Ερντογάν.

Πηγή: Καρυώτης (2019).

Η παράνομη ενεργειακή διασύνδεση της Τουρκίας και του κατεχόμενου τμήματος του νησιού, μέσω υποθαλάσσιων καλωδίων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, στο πλαίσιο του έργου Akkuyu – Tekneçik, κορυφώνει τη δομική ενεργειακή εξάρτηση του ψευδοκράτους από την Τουρκία (İscioğlu and İlikan 2016, 50-51). Ως αποτέλεσμα, το ψευδοκράτος μετατρέπεται σε ενεργειακό «προτεκτοράτο»³ της Άγκυρας, εξαντλώντας τυχόν περιθώρια αυτόνομης ενεργειακής πολιτικής (Sulun 2023, 3-6).

³ Ο όρος «προτεκτοράτο», στο Διεθνές Δίκαιο ή την Πολιτική ορίζει κατοικήσιμη περιοχή, ελεγχόμενη από μία ή περισσότερες «προστάτιδες» δυνάμεις.

Ως καταληκτική σκέψη του κεφαλαίου, το ψευδοκράτος δε συνιστά απλώς προϊόν παραβίασης του διεθνούς δικαίου, λειτουργεί για την Τουρκία ως ενεργειακός πολλαπλασιαστής ισχύος. Αποτελεί ενεργό δρώντα στην πορεία υλοποίησης της υψηλής στρατηγικής της Άγκυρας στην Ανατολική Μεσόγειο, ενστερνιζόμενο το δόγμα της «Γαλάζιας Πατρίδας» και υπό αυτά τα δεδομένα πρέπει να εξετάζεται (World Politics Review 2025). Διαμέσω της ύπαρξής του, η Τουρκία αμφισβητεί κυριαρχικά δικαιώματα, παρεμβαίνει στρατιωτικά και ενεργειακά στην Ανατολική Μεσόγειο, δημιουργεί γεωπολιτικά και γεωοικονομικά τετελεσμένα, μετατρέποντας την ενέργεια σε μοχλό στρατηγικής εξαναγκασμού (Bouris and Kyris 2017; Καρυώτης 2019; RUSI/My RUSI 2025).

Το Κυπριακό μετεξελίσσεται, από ζήτημα εισβολής και κατοχής, σε ζήτημα ενεργειακής και γεωστρατηγικής αναμέτρησης (Özertem and Biricik 2011). Η ανάλυση των προκλήσεων, των περιορισμών και των στρατηγικών επιλογών που απορρέουν από τη συγκεκριμένη δυναμική, εξετάζονται στο κεφάλαιο το οποίο ακολουθεί.

6 Ανάλυση

6.1 Γενικά (Σύνοψη Βασικών Ευρημάτων)

Στην περίπτωση της Τουρκίας, η έμπρακτη συνδυαστική, της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων, της ενεργειακής ασφάλειας, της υψηλής στρατηγικής, όπως επίσης και όλων όσων ορίζει ένα «de facto» κράτος, αποδεικνύουν ότι η χώρα δρα βάσει της ρεαλιστικής προσέγγισης, στοχεύοντας στην αναθεώρηση της υφιστάμενης κατάστασης (status quo), την αύξηση της ισχύος της στην Ανατολική Μεσόγειο, στην ενεργειακή αυτονομία και στην ανάδειξή της ως περιφερειακή ηγεμόνας (National and Kapodistrian University of Athens 2025). Επιβεβαιώνεται η αρχική ερευνητική υπόθεση ότι η ενεργειακή ασφάλεια της χώρας δεν πρέπει να εξετάζεται μόνο ως εργαλείο οικονομικής ανάπτυξης του κράτους, αλλά πρωτίστως ως ο δομικός πυλώνας της υψηλής στρατηγικής της Άγκυρας (IENE 2019, 24), με το παρανόμως κατεχόμενο έδαφος της Κύπρου να λειτουργεί ως στρατηγικός πολλαπλασιαστής ισχύος, αποτελώντας θετικό πρόσημο για την τουρκική γεωοικονομική και γεωπολιτική παρουσία στην Ανατολική Μεσόγειο (Philenews 2025; Times of Central Asia 2025).

Η Άγκυρα, επικαλούμενη την «de facto» ύπαρξη του ψευδοκράτους και την υποτιθέμενη υπεράσπιση των δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων, αμφισβητεί τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας (UNCLOS), αξιώνει τη νομιμοποίηση των επεμβάσεών της στην Κυπριακή ΑΟΖ και κατ' επέκταση τη συνιδιοκτησία και συνεκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων με τη μόνη νόμιμη δικαιούχο, την Κυπριακή Δημοκρατία (FDD 2025). Ως αποτέλεσμα, το ψευδοκράτος, ανεξαρτήτως περιόδου και εσωτερικής διακυβέρνησης, λειτουργεί αντισταθμιστικά και άκρως θετικά, στην ενεργειακή ισχύ και στην υψηλή στρατηγική της Τουρκίας (Ekathimerini 2025).

Συμπερασματικά, το ανταγωνιστικά διαμορφωμένο ενεργειακό περιβάλλον στην Ανατολική Μεσόγειο, αποτελεί πόλο έλξης για την Τουρκία, η οποία δρα βάσει των συμφερόντων της, με ερευνητικές δραστηριότητες, στρατιωτικές, ναυτικές δυνάμεις και γεωτρύπανα, αντιμαχόμενη τους ενεργειακούς σχεδιασμούς χωρών

όπως η Κυπριακή Δημοκρατία, η Ελλάδα, το Ισραήλ, η Αίγυπτος και η Ευρωπαϊκή Ένωση (KEDISA 2023).

6.2 Προκλήσεις και Περιορισμοί

Η συλλογή και η επεξεργασία δεδομένων αποτέλεσε ένα χρονοβόρο έργο, καθώς αρκετό υλικό προερχόμενο από Τούρκους ή άλλων εθνοτήτων αναλυτές, αποκλείστηκε σε αρχικό ή σε μεταγενέστερο στάδιο, εξαιτίας της μεροληπτικής προσέγγισης επί του θέματος και της στήριξης των γεωπολιτικών προτεραιοτήτων, τις οποίες θέτει το κράτος τους (Vennesson 2017).

Επιπλέον, η πρόσβαση σε τουρκικά διαβαθμισμένα έγγραφα και αποφάσεις του στρατηγικού ενεργειακού σχεδιασμού της χώρας, υπήρξε περιορισμένη έως και μηδενική, με την έρευνα να στηρίζεται σε δηλώσεις αξιωματούχων, επίσημες εκθέσεις διεθνών οργανισμών και δευτερογενείς πηγές (Republic of Türkiye, Ministry of Foreign Affairs 2022).

Η διεθνής βιβλιογραφία εστιάζει σε θέματα που αφορούν, είτε την πολιτική - νομική πτυχή του Κυπριακού, είτε τη γεωστρατηγική συμπεριφορά της Τουρκίας, χωρίς να εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο το ψευδοκράτος επηρεάζει την ενεργειακή ασφάλεια και κατ' επέκταση την υψηλή στρατηγική της Τουρκίας. Η πρωτοτυπία και συνάμα ερευνητική πρόκληση της παρούσας εργασίας, έγκειται στο ότι καλείται να γεφυρώσει το παρατηρούμενο κενό στη βιβλιογραφία, το οποίο αφορά το ψευδοκράτος ως ενεργειακό εργαλείο στα χέρια της Τουρκίας (Oğurlu 2012, 2-9).

Πέραν των πιο πάνω, το ρευστό γεωπολιτικό περιβάλλον επιβάλλει τη συνεχή αναθεώρηση και επικαιροποίηση των όποιων συμπερασμάτων. Η αναδιάταξη των ενεργειακών προμηθευτών, εξαιτίας των πολεμικών συγκρούσεων στην Ουκρανία, η διαφοροποιημένη στάση των ΗΠΑ και οι ρευστές σχέσεις της Τουρκίας με τη Ρωσία, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Νατοϊκή συμμαχία, επιτρέπουν εφήμερες διαπιστώσεις σε ένα ιδιαίτερα φορτισμένο, γεωπολιτικό περιβάλλον (Lechner 2024, 89-90). Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διατριβής

(Οκτώβριος 2025 – Ιανουάριος 2026), διεθνείς εξελίξεις οδήγησαν στην επαναδιαμόρφωση του τελικού κειμένου.

Τέλος, ενέχοντας τον κίνδυνο υπεραπλούστευσης περίπλοκων διεθνών φαινομένων, κρίθηκε σκόπιμη η πρακτική εφαρμογή μεθοδολογικών και θεωρητικών εργαλείων (SWOT ανάλυση, διαστάσεις της ενεργειακής ασφάλειας – 4As, ενδιαφερόμενα μέρη – stakeholders mapping, υψηλή στρατηγική, θεωρία του ρεαλισμού, de facto κράτη), καθώς η εποικοδομητική αντιμετώπιση των προκλήσεων και των περιορισμών, επέτρεψε την διαφώτιση του «πως» η ενεργειακή ασφάλεια συστηματοποιείται και εντάσσεται στην πολυεπίπεδη στρατηγική σκέψη της Τουρκίας (Cherp and Jewell 2014, 415-421).

6.3 Στρατηγικές

Στην παρούσα υποενότητα εμπερικλείονται τα αποτελέσματα όλων των προηγούμενων κεφαλαίων, έπειτα από την εφαρμογή των θεωρητικών εργαλείων, αποσκοπώντας στη διατύπωση μιας ολοκληρωμένης ερμηνείας του ρόλου του ψευδοκράτους, ως παράγοντα διαμόρφωσης της τουρκικής ενεργειακής στρατηγικής στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η εφαρμογή του μοντέλου των 4As, που αφορά την ενεργειακή ασφάλεια, επιβεβαιώνει ως προς τη διαθεσιμότητα των πόρων ότι η Τουρκία στερείται εγχώριων ενεργειακών πόρων, με το ψευδοκράτος να της παρέχει διέξοδο στα κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου, αντισταθμίζοντας τη Ρωσική και την Ιρανική εξάρτηση (Giritli 2022, 47-49). Η Άγκυρα αμφισβητεί το Διεθνές Δικαίον της Θάλασσας, τις θαλάσσιες ζώνες και κατ' επέκταση τα κυριαρχικά δικαιώματα της Κυπριακής Δημοκρατίας διεκδικώντας, προσβασιμότητα και συνεκμετάλλευση των πόρων στην ΑΟΖ της και συνομιλίες μεταξύ ισότιμων πλευρών (EMSI 2021, 335). Η οικονομική βιωσιμότητα του κράτους επιδιώκεται με τη μείωση του ενεργειακού κόστους και του κόστους εξόρυξης και μεταφοράς, διαμέσω πιθανών υποδομών που θα συνδέσουν την Ανατολική Μεσόγειο με την τουρκική αγορά (Republic of Turkey, Ministry of Foreign Affairs 2022). Το αφήγημα της «Γαλάζιας Πατρίδας», περιλαμβάνοντας τη ρητορική περί προστασίας των Τουρκοκυπρίων, οι οποίοι «αθέμιτα έχουν αποκλειστεί από τα ενεργειακά έργα» και εργαλειοποιώντας το

παρανόμως κατεχόμενο έδαφος της Κύπρου, επιδιώκει την αποδοχή και τη νομιμοποίηση των τουρκικών αξιώσεων στην Ανατολική Μεσόγειο (Σκαφιδάς 2024).

Η SWOT ανάλυση, λειτουργώντας ερμηνευτικά, παρουσίασε τον πολυδιάστατο στρατηγικό χαρακτήρα της Τουρκίας, τόσο στο εσωτερικό της (ισχυρά σημεία και αδυναμίες), όσο και στο εξωτερικό της (ευκαιρίες και απειλές). Επιβεβαιώνει ότι το ψευδοκράτος δεν αποτελεί απλά την ιστορική – πολιτική συνέπεια της εισβολής του 1974, αλλά ένα πανίσχυρο στρατηγικό εργαλείο κάλυψης των αδυναμιών, αξιοποίησης των ευκαιριών και αντιστάθμισης των απειλών (OffsiteTeam 2025).

Η Τουρκία, ως αναθεωρητική δύναμη και στη βάση του επιθετικού ρεαλισμού, υιοθετεί πρακτικές εξαναγκασμού, αναζητά το στρατηγικό βάθος, επιδιώκει ανατροπή της καθεστηκυίας τάξης (status quo) και εκμεταλλεύεται την ενέργεια ως καταλύτη περιφερειακής επιρροής (Oğurlu 2012, 3-11; Simpson 1996). Το ψευδοκράτος, εργαλειοποιείται, ενισχύοντας τις προσπάθειες της Άγκυρας για επίτευξη των στόχων της υψηλής της στρατηγικής, μέσα από τη γεωπολιτική της παρουσία στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, τις ενεργειακές διεκδικήσεις, τις νομικές αμφισβητήσεις, τη στρατιωτική ισχύ και τη διπλωματική πίεση (Kedikli 2015, 399-406). Λειτουργώντας ως προγεφύρωμα για την υλοποίηση των τουρκικών συμφερόντων και του αφηγήματος της «Γαλάζιας Πατρίδας», το ψευδοκράτος προωθεί την τουρκική στρατιωτική και ναυτική παρουσία στην περιοχή, αυξάνοντας δραματικά τη στρατηγική της εμβέλεια στην Ανατολική Μεσόγειο.

7 Συμπεράσματα - Προτάσεις

7.1 Συμπεράσματα

7.1.1 Απάντηση στο Κεντρικό Ερευνητικό Ερώτημα

Επιβεβαιώνεται η βασική ερευνητική υπόθεση της διατριβής, ότι δηλαδή η ενεργειακή ασφάλεια αποτελεί αναπόσπαστο πυλώνα της υψηλής στρατηγικής της Τουρκίας, με το ψευδοκράτος να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο, ως εργαλείο γεωπολιτικής, στρατιωτικής και ενεργειακής επιρροής στην Ανατολική Μεσόγειο. Ο Κωνσταντίνος Φίλης, σε άρθρο του στην εφημερίδα «Καθημερινή Ελλάδος», επισημαίνει τη συνέπεια της Τουρκίας, ανεξαρτήτως κυβερνήσεων και ιστορικών περιόδων, στην αμφισβήτηση του status quo, συνδυάζοντας την ενέργεια, το μεταναστευτικό, τη διπλωματία, την απειλή χρήσης ισχύος και τα τετελεσμένα επί του πεδίου, στα κατά τα άλλα «ήσυχά νερά» της Ανατολικής Μεσογείου (Καθημερινή 2025; Κολοβός 2020, 8-11; Φίλης 2014).

7.1.2 Σύνθεση Θεωρίας και Πράξης

Στη διατριβή πραγματοποιείται συνδυασμός θεωρητικών εργαλείων όπως, η ενεργειακή ασφάλεια, η υψηλή στρατηγική, το διεθνές δίκαιο, με την εμπειρική ανάλυση της τουρκικής ενεργειακής πολιτικής στην Ανατολική Μεσόγειο. Μέσα από τη μελέτη περίπτωσης του ψευδοκράτους, η έρευνα αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο αφηρημένες θεωρητικές έννοιες, μεταφράζονται σε συγκεκριμένες στρατηγικές πρακτικές, προσδίδοντας στην ανάλυση σαφή πολιτική και εφαρμοσμένη διάσταση.

7.1.3 Ερευνητική Συμβολή

Η Τουρκική ενεργειακή ασφάλεια, προσεγγίζεται ως πολιτική, με προοπτικές νομιμοποίησης του de facto παράνομου δημιουργηθέντος μορφώματος. Το ψευδοκράτος δεν αναλύεται μόνο ως νομικό ή πολιτικό πρόβλημα, αλλά και ως

λειτουργικό εργαλείο της τουρκικής υψηλής στρατηγικής στον ενεργειακό τομέα. Η διατριβή τεκμηριώνει τη χρήση της ενέργειας, ως μέσου αποσταθεροποίησης, αμφισβήτησης και αναθεώρησης της διεθνούς έννομης τάξης.

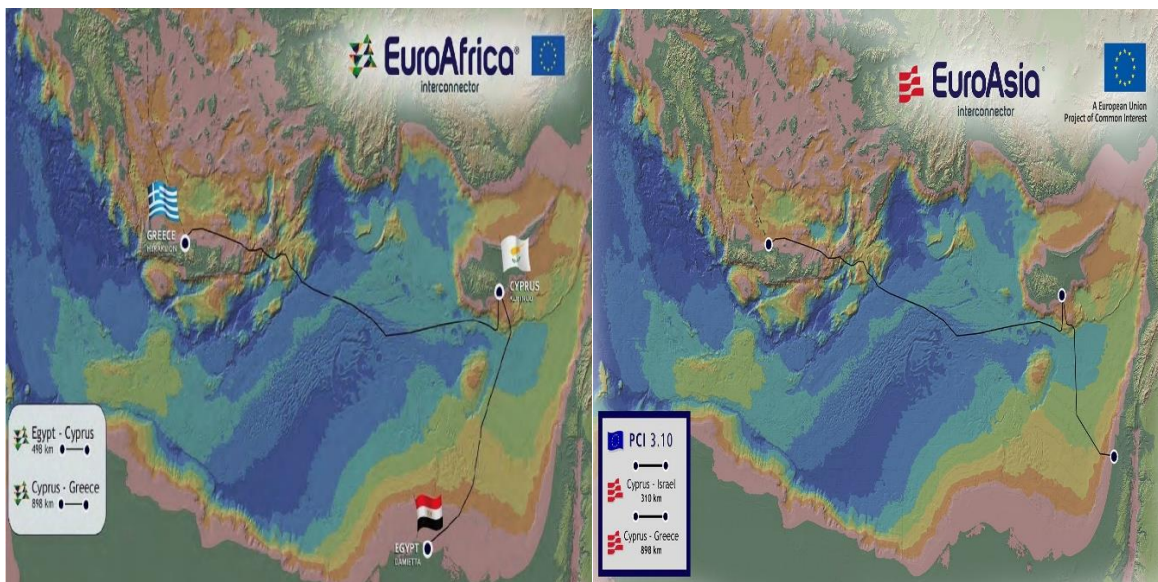
7.2 Προτάσεις

Η ενεργειακή ασφάλεια και η Ανατολική Μεσόγειος αποτελούν σημαντικούς πολλαπλασιαστές ισχύος, ικανούς να επηρεάσουν το στρατηγικό συσχετισμό Ελλάδας και Τουρκίας, με την αντιμετώπιση του τουρκικού αναθεωρητισμού να προϋποθέτει την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εθνικών εργαλείων, τα οποία διαθέτει στη φαρέτρα του ο Ελληνισμός (Κωτούλας 2023, 164).

Η υπογραφή, από την Ελλάδα και την Τουρκία, της «Διακήρυξης των Αθηνών, Περί Σχέσεων Φιλίας και Καλής Γειτονίας», την 7^η Δεκεμβρίου 2023, δεν αρκεί από μόνη της να αναιρέσει τις βαθιά ριζωμένες τουρκικές αναθεωρητικές πρακτικές, ιδίως σε παράγοντες ισχύος όπως είναι η ενέργεια (Hellenic Republic – Prime Minister 2023).

Ως αντιστάθμισμα στην ενεργειακή πολιτική της Τουρκίας, προτείνονται ρεαλιστικές δράσεις, όπως:

- Η ενίσχυση της στρατηγικής παρουσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε διεθνές επίπεδο, με το έτος 2026 να κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό, εξαιτίας της Κυπριακής προεδρίας του συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Συνεχής και σε τακτική βάση, ανάδειξη σε διεθνές επίπεδο της αποσταθεροποιητικής παράνομης υπόστασης του ψευδοκράτους και της εργαλειοποίησής του από την Τουρκία. Η συντήρηση ή η σιωπηρή δεκτικότητα των «de facto» διεκδικήσεων από μη αναγνωρισμένες οντότητες, επιτρέπει τη δημιουργία επικίνδυνων τετελεσμένων.
- Εγκαθίδρυση εναλλακτικών ενεργειακών επιλογών και υποδομών ενεργειακής διασύνδεσης, όπως το EuroAsia και EuroAfrica Interconnector (Διάγραμμα 9), καθιστώντας τα ενεργειακά σχέδια της Τουρκίας κοστοβόρα, ασύμφορα και λιγότερο ελκυστικά (KEDISA 2023; Sigmalive 2025d).

Διάγραμμα 9: Ο διάδρομος «EuroAfrica Interconnector», από την Αίγυπτο στην Κύπρο και την Ελλάδα και ο διάδρομος «EuroAsia Interconnector (GSI – Great Sea Interconnector)», από το Ισραήλ, στην Κύπρο και την Ελλάδα.

Πηγή: [EuroAfrica Interconnector](#) και [EuroAsia Interconnector](#)

- Αξιοποίηση της ενέργειας ως μέσο σταθεροποίησης (Sözen 2023, 41-42), μέσα από τη δημιουργία ισχυρών κρατικών ενεργειακών συμμαχιών (όπως Κύπρος – Ελλάδα – Ισραήλ και Κύπρος – Ελλάδα - Αίγυπτος), οι οποίες λειτουργούν ως αντίμετρα σε κάθε προκλητικότητα, από μέρους της Τουρκίας, αποτρέποντας τυχόν παρεμβολές στις ενεργειακές δραστηριότητες της Κυπριακής Δημοκρατίας (Ντόκος και Τσάκωνας 2019, 80-91).
- Αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων, για τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών και κατ' επέκταση προϋποθέσεων για πράσινη μετάβαση (Casagrande and Dallago 2025, 388).

8. Επίλογος

Η ενεργειακή ασφάλεια δεν αποτελεί επιμέρους πολιτική, αλλά δομικό στοιχείο της υψηλής στρατηγικής. Η Τουρκία δρα με μακροπρόθεσμο, αναθεωρητικό και πολυεπίπεδο σχεδιασμό και όχι ευκαιριακά, με το ψευδοκράτος να αποτελεί πέραν από πολιτικό πρόβλημα και εργαλείο στρατηγικής ισχύος.

Σκοπός της διατριβής υπήρξε η γεφύρωση της θεωρίας της υψηλής στρατηγικής με την ενεργειακή ασφάλεια, η ενσωμάτωση των *de facto* κρατών ως ενεργών στρατηγικών πολλαπλασιαστών ισχύος και η ανάδειξη της θεωρίας του ρεαλισμού ως χρήσιμου μέσου κατανόησης των σύγχρονων ενεργειακών συγκρούσεων. Η απουσία διεθνούς αναγνώρισης, του ψευδοκράτους στην Κύπρο, δεν αναιρεί σε πρακτικό επίπεδο την αξία του, σε πεδία όπως η στρατηγική και η ενέργεια.

Η ενεργειακή μετάβαση σε καθαρότερες μορφές ενέργειας επιτρέπει την αναβάθμιση του στρατηγικού ανταγωνισμού, χωρίς να αποδυναμώνει τη γεωπολιτική αξία της Ανατολικής Μεσογείου. Η Τουρκία προσβλέπει, μέσα από τη συνεχιζόμενη παράνομη στρατιωτική παρουσία στο νησί, στην εργαλειοποίηση του ψευδοκράτους, στην αμφισβήτηση της διεθνούς νομιμότητας και στη σύνδεση ενέργειας και ασφάλειας.

Εν κατακλείδι, η κατανόηση της ενέργειας ως παράγοντας υψηλής στρατηγικής είναι αναγκαία για την Κυπριακή Δημοκρατία, με την απουσία στρατηγικής ανάγνωσης να ευνοεί αναθεωρητικούς δρώντες, όπως είναι η Τουρκία.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Ανδριοσόπουλος, Κώστας, και Δημήτρης Αρβανίτης. 2014. «Η Ελλάδα στη γεωστρατηγική σκακιέρα του φυσικού αερίου». *Η Καθημερινή*. Πρόσβαση 21-11-2025. <https://www.kathimerini.gr/economy/local/790346/h-ellada-sti-geostratigiki-skakiera-toy-fysikoy-aerioy/>

Αττάλογλου, Ανδρέας. 2025. «Η Παράδοξη Άνοδος της Τουρκικής Οικονομίας: Ανάπτυξη μέσα στην Αστάθεια». *HuffPost Greece*, 28 Ιουνίου 2025. Πρόσβαση 21-11-2025. <https://www.huffingtonpost.gr/ikonomia/i-paradoxi-anodos-tis-tourkikis-ikonomias-anaptixi-mesa-stin-astathia/>.

Γαλάτη, Άννα. 2025. «Η Ελλάδα γίνεται ενεργειακός κόμβος, στα σκαριά διεθνείς συμφωνίες για LNG». *BusinessDaily.gr*. Πρόσβαση 01-12-2025. https://www.businessdaily.gr/oikonomia/168219_i-ellada-ginetai-energeiakos-kombos-sta-skaria-diethneis-symfonies-gia-Ing

Γαλιατσάτος, Παναγής. 2014. «Παιχνίδια έντασης στην ΑΟΖ Κύπρου». *Η Καθημερινή*. Πρόσβαση 01-12-2025. https://global-chessboard.blogspot.com/2014/10/blog-post_50.html

Γιαννακόπουλος, Άγγελος. 2014. *Ανακατατάξεις στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο: Ο Ρόλος της Τουρκίας και οι Στρατηγικές Προτεραιότητες για Ελλάδα και Κύπρο*. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ. Κείμενο Εργασίας 58/2014.

Γιάννου, Χριστίνα. 2021. «Σχέσεις Τουρκίας–Ουκρανίας και Ρωσίας και Δυτικοί Σύμμαχοι». *Europe Magazine* 3: 15.

Δήγκας, Άγισ-Γεώργιος. 2021. *Μαθηματική Προτυποποίηση της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: Μία Προσέγγιση της Ανάλυσης και Πρόβλεψης Γεωπολιτικού Ρίσκου με τη Χρήση Ποσοτικών Μεθόδων*. Διδακτορική Διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Έλλης, Αθανάσιος. 2022. «Η εμμονική αντιπαράθεση της Τουρκίας με την Ελλάδα». *Η Καθημερινή*. Πρόσβαση 21-11-2025.

<https://www.kathimerini.gr/opinion/561841414/i-emmonikiantiparathesi-tis-toyrkias-me-tin-ellada/>

Ευαγόρου, Ευαγόρας. 2012. «Θεωρία Παιγνίων και SWOT Ανάλυση στην Θεωρία και Στρατηγική των Διεθνών Σχέσεων: η Ελληνοτουρκική Διένεξη μέσα από Υποδείγματα». Στο *Τιμητικός Τόμος Σωτήριου Καρβούνη*, 213-238. Πειραιάς: Κέντρο Ερευνών Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Ζαφειρόπουλος, Κώστας. 2015. *Πως Γίνεται μία Επιστημονική Εργασία*, Αθήνα: Κριτική.

Ζάχος, Δημήτρης. 2009. *Σημειώσεις για το Μάθημα της Επιστημονικής Εργασίας*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ηρακλείδης, Αλέξης. 2015. *Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική*. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα (Κάλλιπος).

Καθημερινή. 2025. «Άρθρο του Κ. Φίλη στην Κ: Συμπεράσματα από μισό αιώνα ελληνοτουρκικών σχέσεων». *Καθημερινή*. Πρόσβαση 21-11-2025. <https://www.kathimerini.gr/politics/foreign-policy/562936243/arthro-toy-k-fili-stin-k-symperasmata-apo-miso-aiona-ellinotoyrkikon-scheseon/>.

Καρκαζής, Ιωάννης, και Ιωάννης Βιδάκης. 2015. «Η Ενεργειακή Ασφάλεια της Τουρκίας». *Αμυντική Ισχύς* 1: 4-11.

Καρυώτης, Θεόδωρος. 2019. «'Οι παρανοϊκοί χάρτες' της τουρκικής ΑΟΖ: κωμικοτραγική και παράνομη οριοθέτηση». *HellasJournal.com*. Πρόσβαση 21-11-2025. <https://hellasjournal.com/2019/12/oi-paranoikoi-chartes-tis-toyrkikis-aoz-komikotragiki-kai-paranomi-oriothetisi/>.

Κλόκκαρης, Φοίβος. 2016. «Η Ασφάλεια της Κύπρου στο Νέο Γεωπολιτικό Περιβάλλον της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής». *Eastern Mediterranean Policy Note* 5: 1-5.

Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος. 2008. *Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα*. Αθήνα: Ποιότητα.

- Κολοβός, Αλέξανδρος. 2020. *Κρίση στον Έβρο: Η Ολιστική Προσέγγιση και οι Προκλήσεις για Ολοκληρωμένη Δράση*. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.
- Κουσκουβέλης, Ηλίας. 2005. *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Αθήνα: Ποιότητα.
- Κουσκουβέλης, Ηλίας. 1997. *Λήψη Αποφάσεων, Κρίση, Διαπραγμάτευση*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Κοροντζής, Τρύφωνας. 2009. «Υψηλή Στρατηγική στην Τουρκία και Ένοπλες Δυνάμεις». *Γεωστρατηγική* 17: 106-147.
- Κωτούλας, Ιωάννης Ε. 2023. «Η στρατηγική των ελληνοτουρκικών σχέσεων: Τα στοιχεία ισχύος του Ελληνισμού και η μεγάλη σκακιέρα». Βιβλιοπαρουσίαση στο *50 κανόνες στρατηγικής στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και απαντήσεις σε 20 κρίσιμες ερωτήσεις*, των Αθανάσιου Πλατιά και Κωνσταντίνου Κολιόπουλου. Αθήνα: Δίαυλος.
- Λάζου, Βασιλική. 2024. *Ενεργειακοί Πόροι και Πολιτική: Από τον 19^ο στον 21^ο αιώνα*. Αθήνα: Κάλλιπος.
- Λιάκουρας, Πέτρος. 2019. «Κυπριακό: Από το δημοψήφισμα του 1950, στο ευάλωτο συναινετικό κράτος και, εν τέλει, στη μετ' εμποδίων αναζήτηση της ομοσπονδιακής λύσης». Στο *Ειδικά Θέματα Διπλωματίας και Διεθνούς Οργάνωσης*, επιμ. Αντώνης Κλάφης, 21–64. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Λουδοβίκου, Μαρία-Ελένη. 2022. *Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και η Πολιτική του Ρίσκου (1955-1977)*. Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Μανώλη, Παναγιώτα, και Γεώργιος Μάρης. 2015. *Εισαγωγή στη Διεθνή Πολιτική Οικονομία*. Αθήνα: Κάλλιπος.
- Μαυρογιάννης, Ανδρέας. 2025. «Η Τουρκία ευνοεί κάποια κινητικότητα στο Κυπριακό». *Καθημερινή Κύπρου*. Πρόσβαση 21-11-2025. <https://m.kathimerini.com.cy/gr/politiki/1-mayrogiannis-i-toyrkia-eynoiei-karpoia-kinitikotita-sto-kypriako>.

- Μικέλης, Κυριάκος. 2017. «*Ευρύτερη Μέση Ανατολή και η Δυναμική των Περιφερειακών Δυνάμεων: Η Περίπτωση της Τουρκίας*». *Contemporary Geopolitical Readings* 47-68.
- Μπαλάσης, Παναγιώτης. 2020. «Ελληνοτουρκικές σχέσεις: Το χρονικό της αέναης κόντρας (Γ' μέρος)». *MaxMag*. Πρόσβαση 21-11-2025. <https://www.maxmag.gr/afieromata/ellinotourkikes-scheseis3/>
- Μπαμπανάσης, Στέργιος, Αθανάσιος Πλατιάς, και Ιωάννης Σεϊμένης. 2018. *Οι Γεωστρατηγικές Αλλαγές στη Μεσόγειο και οι Επιπτώσεις τους*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Νταβούτογλου, Αχμέτ. 2010. *Το στρατηγικό βάθος: Η Διεθνής Θέση της Τουρκίας*. Μετάφρ. Ν. Ραπτόπουλος. Αθήνα: Ποιότητα.
- Ντόκος, Π. Θάνος, και Ι. Παναγιώτης Τσάκωνας. 2019. *Ο Δρόμος είναι τα βήματά μας: Οδικός χάρτης Εθνικής Ασφάλειας για την Ελλάδα του μέλλοντος*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- ΟΝΗΣΙΛΟΣ. 2025. «Νέο βήμα προσάρτησης των κατεχομένων στην Τουρκία (Χάρτες-Βίντεο)». ΟΝΗΣΙΛΟΣ. Πρόσβαση 18-12-2025. <https://www.onisilos.gr/?p=48567>
- Παπαοικονόμου, Αντώνης. 2025. «Ανάλυση Λόγου των Τουρκικών Εγχειριδίων Ιστορίας: Η Περίπτωση των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων στο Βιβλίο *Çagdas Türk Ve Dünya Tarihi*». *Επιστήμες Αγωγής* 1:101-116.
- Πετρόπουλος, Σωτήρης. 2024. *Αναδυόμενες Δυνάμεις και Παγκόσμια Διακυβέρνηση*. Αθήνα: Κάλλιπος.
- Πλατιάς, Αθανάσιος, και Χρήστος Χατζηεμμανουήλ. 2022. *Ελληνική Υψηλή Στρατηγική*. Αθήνα: Ευρασία.
- Πολυδώρου, Σταύρος. 2012. «Ανάλυση της θεωρίας του Νταβούτογλου περί στρατηγικού βάθους με τη μέθοδο SWOT». *Διακλαδική Επιθεώρηση* 23: 21-28.

- Ρούκουνας, Εμμανουήλ. 2021. *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*. 4^η έκδ. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Σειμένης, Ιωάννης, Γιώργος Μάρης, και Φλώρος Φλούρος. 2023. *Σύγχρονες Ευρωμεσογειακές Σχέσεις*. Αθήνα: Κάλλιπος.
- Σκαφιδάς, Γιώργος. 2024. «Από τη “Γαλάζια Πατρίδα” στον “άξονα της Τουρκίας”:
Το “γλωσσάρι” της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής». *Καθημερινή*.
Πρόσβαση 21-11-2025. <https://www.kathimerini.gr/world/563347645/apo-ti-galazia-patrida-ston-axona-tis-toyrkias-to-glossari-tis-toyrkikis-exoterikis-politikis/>.
- Σκλιάς, Παντελής, και Φλώρος Φλούρος. 2019. «Η αλληλεπίδραση ενεργειακής ασφάλειας και ενεργειακής πολιτικής κράτους: Η περίπτωση του Ισραήλ». Στο *Ειδικά Θέματα Διπλωματίας και Διεθνούς Οργάνωσης*, επιμ. Αντώνης Κλάψης, 209-231. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Σταμπουλής, Περικλής. 2017. *Η Γεωπολιτική της Ανατολικής Μεσογείου*. Ερευνητική Εργασία 3. Αθήνα: ΚΕΔΙΣΑ.
- Το Βήμα. 2022. «Συμφωνία Τουρκίας-Λιβύης για υδρογονάνθρακες». *Το Βήμα*.
Πρόσβαση 21-11-2025 <https://www.tovima.gr/2022/10/03/world/symfonia-tourkias-livyis-gia-ydrogonanthrakesi-antidراسi-tis-elladas/>
- Το Βήμα. 2020. «Τζεμ Γκουργενιζ: “Η Γαλάζια Πατρίδα είναι η Θάλασσα Κοσμοθεωρία Της Τουρκίας”». *Το Βήμα*. Πρόσβαση 21-11-2025.
<https://www.tovima.gr/2020/06/09/politics/tzem-gkournteniz-i-galazia-patrida-einai-i-thalassia-kosmotheoria-tis-tourkias/>.
- Φίλης, Κωνσταντίνος. 2014. «Γιατί η Άγκυρα επέλεξε ακόμη μια φορά τον δρόμο της όξυνσης». *Η Καθημερινή*. Πρόσβαση 21-11-2025.
<https://www.kathimerini.gr/politics/789599/giati-i-agkyra-epelexe-akomi-mia-fora-ton-dromo-tis-oxynsis/>
- Φραγκονικολόπουλος, Χρήστος, και Φίλιππος Προέδρου. 2015. *Παγκόσμια Πολιτική: Δρώντες, Δομές και Διαδικασίες*. Αθήνα: Κάλλιπος.

- Capital. 2020. «Στο τεμάχιο 6 της Κυπριακής ΑΟΖ οδηγεί για γεώτρηση το Υανυζ». *Capital.gr*. Πρόσβαση 21-11-2025. <https://www.capital.gr/diethni/3446586/stotemaxio-6-tis-kupriakis-aoz-odevei-gia-geotrisi-to-yavuz/>.
- Cassese, Antonio. 2012. *International Law*. Μετάφρ. Γ. Σαριδάκης. Αθήνα: Gutenberg.
- Cyprus Times. 2025. «Το τουρκικό Υπ. Ενέργειας προκαλεί ξανά: κάνει λόγο για ενέργειες που αυξάνουν την ένταση». *Cyprus Times*. Πρόσβαση 21-11-2025. <https://cyprustimes.com/koinonia/to-tourkiko-yp-energeias-prokalei-xana-kanei-logo-gia-energeies-pou-afxanoun-tin-entasi/>.
- Drevet, Jean-François, and Andreas Theophanous. 2011. *Κύπρος και ΕΕ: Αξιολόγηση και Προκλήσεις*. Nicosia: Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων.
- EnergyMag. 2025. «Η Ελλάδα υπογράφει την πρώτη μακροπρόθεσμη συμφωνία προμήθειας». *EnergyMag.gr*. Πρόσβαση 02-12-2025. https://www.energymag.gr/energeia/fysiko-aerio/114002_i-ellada-yprografei-tin-proti-makroprothesmi-symfonia-promitheias .
- EnergyMag. 2025. «Ρωσία–Τουρκία: Ο Πούτιν χαιρετίζει τις ενεργειακές σχέσεις των δύο χωρών». *EnergyMag.gr*. Πρόσβαση 02-12-2025. https://www.energymag.gr/epikairotita/111690_rosia-toyrkia-o-poytin-hairetizei-tis-energeiakes-sheseis-ton-dyo-horon
- EnergyPress. 2020. «Επτά παράνομες γεωτρήσεις σε 12 μήνες από την Τουρκία στην Κυπριακή ΑΟΖ». *EnergyPress.gr*. Πρόσβαση 21-11-2025. <https://energypress.gr/news/epta-paranomes-geotriseis-se-12-mines-apo-tin-toyrkia-stin-kypriaki-aoz>.
- HellasJournal.com. 2021. «Το κύκνειο άσμα της τραγικής ΑΟΖ: Οι σκέψεις για συνεκμετάλλευση του Αιγαίου με τους Τούρκους είναι αισχρές». *HellasJournal.com*. Πρόσβαση 02-12-2025.

<https://hellasjournal.com/2021/11/to-kiknio-asma-tis-tragikis-aoz-i-skepsis-gia-sinekmetallefsi-tou-egeou-me-tous-tourkous-ine-eschres/>.

Hellenic Republic–Prime Minister. 2023. «Διακήρυξη των Αθηνών περί Σχέσεων Φιλίας και Καλής Γειτονίας». *primeminister.gr*. Πρόσβαση 02-12-2025. <https://www.primeminister.gr/2023/12/07/33191>.

Huffington Post Greece. 2025. «Ψήφος εμπιστοσύνης από ΗΠΑ στην Ελλάδα: Ο κάθετος διάδρομος για φυσικό αέριο από τη Μεσόγειο στην Ανατολική Ευρώπη». *HuffPost Greece*. Πρόσβαση 2-12-2025. <https://www.huffingtonpost.gr/politiki/psifos-ebistosynis-apo-ipa-stin-ellada-o-kathetos-diadromos-gia-fysiko-aerio-apo-ti-mesogeio-stin-anatoliki-evropi-synodos-gia-ti-diatlantiki-energeiaki-synergasia/>

InBusinessNews Cyprus. 2025. «Η ενεργειακή στρατηγική της Τουρκίας και οι προκλήσεις για την Κύπρο». *inbusinessnews.reporter.com.cy*. Πρόσβαση 18-12-2025. <https://inbusinessnews.reporter.com.cy/article/429891/i-energiaki-stratigki-tis-toyrkias-kai-oi-prokliseis-ga-tin-kypro>

Institute Of Energy for South East Europe (IENE). 2019. *Η κάλυψη των Ενεργειακών Αναγκών της Τουρκίας και Περιφερειακές Επιπτώσεις*. Πρόσβαση 21-11-2025. [https://www.iene.gr/articlefiles/costis%20stambolis%20\(loutraki\).pdf](https://www.iene.gr/articlefiles/costis%20stambolis%20(loutraki).pdf)

Kathimerini. 2025. «Τούρκοι αναλυτές: Θέλουν συμφωνία ΑΟΖ με τη Συρία στα πρότυπα του τουρκο-λιβυκού μνημονίου». *Καθημερινή*. Πρόσβαση 18-12-2025. <https://www.kathimerini.gr/politics/foreign-policy/563380165/toyrkoi-analytes-theloy-n-symfonia-aoz-me-ti-syria-sta-protypa-toyrkolivykoy-mnimoniou/>.

KEAMEP. 2023. «Η θέση της Τουρκίας στο ρωσικό ουκρανικό». *KEAMEP*. Πρόσβαση 02-12-2025. <https://www.keamep.gr/archives/article/>

- KEDISA. 2023. «Ο νέος ενεργειακός χάρτης στην Ευρώπη, τα Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο». *KEDISA*. Πρόσβαση 02-12-2025. <https://www.kedisa.gr/o-neos-energeiakos-chartis-stin-evropi-ta-valkania-kai-tin-anatoliki-mesogeio/>
- Mearsheimer, John J. 2006. *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*. Μετάφρ. Κ. Κολιόπουλος. Αθήνα: Ποιότητα.
- National and Kapodistrian University of Athens. 2025. «Η γεωπολιτική στρατηγική της Τουρκίας». *University of Athens Hub*. Πρόσβαση 02-12-2025. <https://hub.uoa.gr/i-geopolitiki-stratigiki-tis-tourkias/>
- Offsite Team. «Το ψευδοκράτος έτοιμο να συμβάλει στην ενεργειακή ασφάλεια τουρκικού κόσμου, είπε ο Τατάρ στον ΟΤΚ». *Offsite.com.cy*. Πρόσβαση 18-12-2025. <https://www.offsite.com.cy/eidiseis/politiki/pseydokratos-etoimona-symbalei-stin-energeiaki-asfaleia-toyrkikoy-kosmoy-eipe-o>.
- Philenews. 2025. «Η ενεργειακή στρατηγική της Τουρκίας και οι ανάγκες της Κύπρου». *Philenews.com*. Πρόσβαση 18-12-2025. <https://www.philenews.com/oikonomia/kypros/article/1608787/i-energiaki-stratigiki-tis-tourkias-ke-i-anagkes-tis-kiprou/>.
- Sell, Terry M. 2023. *Η Πολιτική για Αρχάριους: Στοιχεία Αμερικανικής Πολιτικής*. Μετάφρ. Σ. Βανδώρος. Αθήνα: Κάλλιπος.
- Sigmalive. 2025. «Αναβίωση ενδιαφέροντος για αγωγό EastMed με ευλογίες ΗΠΑ». *Sigmalive.com*. Πρόσβαση 18-12-2025. <https://www.sigmalive.com/news/energia/1293514/anaviosi-endiaferontos-ghia-aghogho-eastmed-me-efloghies-hpa>
- Sigmalive. 2025. «Ερτουγρουλογήλογλου: Χωρίς εμάς δεν υπάρχει ειρήνη και ενέργεια στην Αν. Μεσόγειο». *Sigmalive.com*. Πρόσβαση 18-12-2025. <https://www.sigmalive.com/news/kypriako/1292158/ertoyghrouloghloy-xoris-emas-den-iparkhei-eirini-kai-energheia-stin-an-mesogheio>.

- Sigmalive. 2025. «Η ενεργειακή στρατηγική της Τουρκίας και οι προκλήσεις για την Κύπρο». *Sigmalive.com*. Πρόσβαση 18-12-2025.
https://www.sigmalive.com/news/opinions_sigmalive/1283557/h-energheiki-stratighiki-tis-toyrkias-kai-oi-prokliseis-ghia-tin-kypro.
- Sigmalive. 2025. «Στα οκτώ έργα προτεραιότητας της ΕΕ ο GSI». *Sigmalive.com*. Πρόσβαση 18-12-2025.
https://www.sigmalive.com/news/energia/1296918/sta-oktw-ergha-proteraiotitas-tis-ee-o-gsi?utm_source=chatgpt.com.
- ThePresident.gr. 2025. «Στενότερη αμυντική συνεργασία της Ε.Ε.–την Τουρκία». *ThePresident.gr*. Πρόσβαση 02-12-2025.
<https://www.thepresident.gr/2025/11/28/stenoteri-amyntiki-synergasia-tis-e-e-tin-toyrkia/>
- To Vima. 2025. «Χάνει την προθεσμία για το SAFE: η Τουρκία ζητά στενότερη συνεργασία με την Ε.Ε.». *ToVima.gr*. Πρόσβαση 02-12-2025.
<https://www.tovima.gr/2025/11/28/world/xanei-tin-prothesmia-gia-to-safe-i-tourkia-stenoteri-synergasia-me-tin-ee-zita-o-germanos-ypeks/>

Ξενόγλωσση

- Akçaba, Soley, and Fehiman Eminer. 2022. “Evaluation of Strategic Energy Alternatives Determined for Northern Cyprus with SWOT-Based MCDM Integrated Approach.” *Energy Reports* 8: 11022–11038.
- Akçaba, Soley, and Fehiman Eminer. 2022. “Sustainable Energy Planning for the Aspiration to Transition from Fossil Energy to Renewable Energy in Northern Cyprus.” *Heliyon* 8: e09813.
- Akgün, Cansu. 2010. “The Case of TRNC in the Context of Recognition of States under International Law.” *Ankara Bar Review* 2010, no. 1: 1–12.
- Anadolu Agency. 2025. “Opinion: Greek Cypriot Administration Continues Fait Accompli in the Eastern Mediterranean.” *aa.com.tr*. Accessed 02-11-2025.

- <https://www.aa.com.tr/en/opinion/opinion-greek-cypriot-administration-continues-fait-accompli-in-the-eastern-mediterranean/3759886>.
- Aran, Amnon, and Mustafa Kutlay. 2024. "Turkey's Quest for Strategic Autonomy in an Era of Multipolarity." *IPC Policy Brief*. 1–18. Accessed 02-11-2025. <https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/CKeditorImages/20240311-10031956.pdf>.
- Areteos, Evangelos. 2020. "Mavi Vatan and Forward Defense: The Sinuous Journey of a Republican and Imperial Hybridization." *Diplomatic Academy of University of Nicosia*. Accessed 02-11-2025. [Mavi-Vatan-and-Forward-Defence-Evangelos-Areteos.pdf](#)
- Asia Pacific Energy Research Center. 2007. *A Quest for Energy Security in the 21st Century*. Tokyo: APERC. Accessed 02-11-2025. <https://aperc.or.jp/file>
- Aydin, Mehmet Emin, and Ahmet Duran Şahin. 2024. *İklim Değişikliği Çerçevesinde K.K.T.C. Su Yönetimi*. Turkish Academy of Sciences.
- Aydın-Düzgüt, Senem. 2025. "Foreign Policy as Domestic Politics in Populist Competitive Authoritarianism: The Case of the May 2023 Elections in Turkey." *South European Society and Politics*. Accessed 02-12-2025. <https://doi.org/10.1080/13608746.2025.2545409>.
- Balta, Evren, and Hatice Betül Bal. 2025. "How Do Middle Powers Act? Turkey's Foreign Policy and Russia's Invasion of Ukraine." *International Politics*. Accessed 02-12-2025. <https://doi.org/10.1057/s41311-025-00679-9>.
- Birol, Fatih. 2021. *Turkey 2021: Energy Policy Review*. Paris: International Energy Agency. Accessed 02-11-2025. https://iea.blob.core.windows.net/assets/cc499a7b-b72a-466c-88de-d792a9daff44/Turkey_2021_Energy_Policy_Review.pdf
- Borgen, Christopher J. 2007. "Imagining Sovereignty, Managing Secession: The Legal Geography of Eurasia's 'Frozen Conflicts.'" *Oregon Review of International Law* 9: 477–525.
- Bouris, Dimitris, and George Kyris. 2017. "Europeanisation, Sovereignty and Contested States: The EU in Northern Cyprus and Palestine." *The British*

- Journal of Politics and International Relations* 19, no. 4: 755–771. Accessed 01-12-2025. <https://doi.org/10.1177/1369148117727534>.
- Brugha, Ruairi, and Zsuzsa Varvasovszky. 2000. “Stakeholder Analysis: A Review.” *Health Policy And Planning* 15, no.3: 239-246. Accessed 02-11-2025. <https://doi.org/10.1093/heapol/15.3.239>
- Cagaptay, Soner. 2019. “Why Turkey Is Raising the Stakes in the East Mediterranean.” *The Washington Institute for Near East Policy*. Accessed 01-12-2025. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/why-turkey-raising-stakes-east-mediterranean>.
- Casagrande, Sara, and Bruno Dallago. 2025. “The Economic and Geostategic Role of LNG in EU Energy Transition.” *Structural Change and Economic Dynamics* 74: 387–404. Accessed 02-12-2025. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2025.04.002>.
- Çelik, Burak Can. 2025. “Erhurman Victory Shifts Northern Cyprus Course, Alters Regional Balance for Israel.” *Israel Hayom*. Accessed 02-12-2025. <https://www.israelhayom.com/2025/10/24/erhurman-victory-shifts-northern-cyprus-course-alters-regional-balance-for-israel/>.
- Cherp, Aleh, and Jessica Jewell. 2014. “The Concept Of Energy Security: Beyond The Four As.” *Energy Policy* 75: 415-421. Accessed 02-11-2025. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301421514004960?via%3Dihub>
- Crockatt, Richard. 2004. “The End of the Cold War.” In *The Globalization of World Politics*, edited by John Baylis and Steve Smith. Oxford: Oxford University Press.
- Cyprus Mail. 2025. “Erhurman: No Enlarged Meeting Until the Issues Are Developed.” *Cyprus Mail*. Accessed 18-12-2025. <https://cyprus-mail.com/2025/12/10/erhurman-no-enlarged-meeting-until-the-issues-are-developed>.

- Defence Security Asia. 2025. "Turkey Doubles Troops in Northern Cyprus: Eastern Mediterranean on the Brink." *Defence Security Asia*. Accessed 02-12-2025. <https://defencesecurityasia.com/en/turkey-doubles-troops-northern-cyprus-israel-threats-blue-homeland/>.
- Dolunay, Ayhan, and Fevzi Kasap. 2020. "Still Unrecognized State 'Turkish Republic of Northern Cyprus' in the Context of the Cyprus Negotiations: Status of the TRNC' Court Decisions." *Journal of Politics and Law* 13, no. 3: 1–9. Accessed 01-12-2025. <https://doi.org/10.5539/jpl.v13n3p1>.
- Donduran, Can. 2025. "Hedging as a Security Strategy for Restrained Middle Powers: The Case of Türkiye." *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi* 13, no. 1: 51–67. Accessed 02-12-2025. <https://doi.org/10.14782/marmarasbd.1544083>.
- Eastern Mediterranean Studies Initiative (EMSI). 2021. *Eastern Mediterranean Affairs Magazine*, Issue 2: *Maritime and Political Disputes in the Eastern Mediterranean*. Nicosia: University of Nicosia.
- Ekathimerini. 2025. "Erhürman's Election a Step Towards Peace, but Beware of Ankara's Appetite." *eKathimerini.com*. Accessed 02-12-2025. <https://www.ekathimerini.com/opinion/1286305/erhurmans-election-a-step-towards-peace-but-beware-of-ankaras-appetite/>.
- Erdin, Ceren, and Gokhan Ozkaya. 2019. "Turkey's 2023 Energy Strategies and Investment Opportunities for Renewable Energy Sources: Site Selection Based on ELECTRE." *Sustainability* 11: 2136.
- Evaghorou, Evaghoras L. 2020. "Energy Developments in the Eastern Mediterranean Region and Geostrategic Implications on the Cyprus Issue." *Academic Journal of Interdisciplinary Studies* 13, no. 1: 109–133.
- Foundation for Defense of Democracies (FDD). 2025. "Dangerous Consequences: Turkey Threatens Cyprus Over Reported Procurement of Israeli Air Defense System." Accessed 02-12-2025. <https://www.fdd.org/analysis/2025/09/18/dangerous-consequences-turkey-threatens-cyprus-over-reported-procurement-of-israeli-air-defense-system/>

- Fırat, Mehmet Ferhat, and Rahman Dağ. 2023. "Türkiye's Desecuritisation of Energy Resources in the Eastern Mediterranean After Russia-Ukraine War." *Novus Orbis* 5, no. 2: 148-171.
- Flouros, Floros. 2022. *Energy Security in the Eastern Mediterranean Region*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Freyberg-Inan, Anne-Marie. 2004. *What Moves Man? The Realist Theory of International Relations and Its Judgment of Human Nature*. Albany: SUNY Press.
- Giritli, Nuru. 2022. "International Energy Strategy and Dependence on Foreign Energy in Turkey." In *[Book Title Not Provided]*, 45-56.
- Güneş, Alper. 2022. "Deniz - Enerji Güvenliği İlişkisi Bağlamında Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Enerji Politikalarının Analizi". *Cankırı Karatekin University Journal* 12, no. 1: 363-391.
- Henderson, Simon. 2019. "Turkey's Energy Confrontation with Cyprus." *Policy Analysis, The Washington Institute for Near East Policy*. Accessed 02-11-2025. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkeys-energy-confrontation-cyprus>.
- Institute of Energy for South East Europe (IENE). 2025. *Energy Options in the East Mediterranean*. IENE Study (M72). Athens: IENE.
- International Energy Agency (IEA). 2025. "Energy security." Accessed 02-11-2025. <https://www.iea.org/topics/energy-security>
- International Energy Agency. 2024. "Türkiye." Accessed 02-11-2025. <https://www.iea.org/countries/turkiye>
- İscioğlu, Deniz, and Mustafa İlkan. 2016. "The Effects of the Energy Policies in Northern Cyprus on the Environment." *International Journal of Arts and Commerce* 5, no. 8: 47-60.
- Kalyoncuoğlu, Seniyye. 2025. "A Strategic Actor in the Energy Corridor: An Analysis of Türkiye's Geopolitical Position in the Context of Geopolitical Theories." *MALUMAT* 1: 69-106.

- Kansu, Zekiye Nazlı. 2020. "An Assessment of Eastern Mediterranean Maritime Boundary Delimitation Agreement Between Turkey and Libya." *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi (Science Journal of Turkish Military Academy)* 30, no. 1: 51–84.
- Karakasis, Vasileios P. 2015. "Energy Security and the Cyprus Question: 'Securitization' of Energy in the Eastern Mediterranean." *Politikon: IAPSS Political Science Journal* 27: 5–27.
- Karakasis, Vasileios P. 2025. *How Türkiye Navigates Conflict and Power Politics: The War in Ukraine*. Nicosia: Institute of Studies for Politics and Democracy (ISPD), Analysis Paper no. 8.
- Kardaş, Şaban. 2025. "Debating the Hard Power Turn in Turkish Foreign Policy." *Southeast European and Black Sea Studies* 25, no. 1: 1–10. Accessed 02-11-2025. <https://doi.org/10.1080/14683857.2025.2468579>.
- Kedikli, Umut. 2015. "Enerji Kaynaklari Mücadelesinde Doğu Akdeniz Havzasi Ve Deniz Yetki Alanlari Uyuşmazlığı." *Alternatif Politika* 7, no. 3.
- Ker-Lindsay, James. 2017. "Great Powers, Counter Secession and Non-Recognition: Britain and the 1983 Unilateral Declaration of Independence of the 'Turkish Republic of Northern Cyprus.'" *Diplomacy & Statecraft* 28, no. 3: 431–453. Accessed 01-12-2025. <https://doi.org/10.1080/09592296.2017.1347445>.
- Kokkinidis, Tasos. 2025. "Greece Signs First Long-Term LNG Supply Deal With US." *GreekReporter.com*. Accessed 01-12-2025. <https://greekreporter.com/2025/11/07/greece-signs-20-year-lng-deal-u-s/>
- Kouskouvelis, Ilias. 2017. "The MENA Region Power Competition and the Challenges to Security." *Defence Review* 2017, no. 2: 75–92.
- Lechner, Zoltán. 2024. "Turkey's Response to the War in Ukraine in the Context of Systemic Changes and Regional Dynamics." *Pólusok / Polarities* 5, no. 1: 72–94. Accessed 01-12-2025. <https://doi.org/10.15170/PSK.2024.05.01.06>.

- Lesage, Dries, Emin Daskin, and Hasan Yar. 2022. *The War in Ukraine and Turkey's Hedging Strategy Between the West and Russia*. Ghent: Ghent Institute for International and European Studies, Occasional Paper.
- Lowe, Alan Vaughan. 2015. *International Law*. Oxford: Oxford University Press.
- Lowe, Alan Vaughan. 2007. *International Law: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Maris, Georgios, Floros Flouros, and Ioannis Galariotis. 2022. "The Changing Security Landscape in South-Eastern Mediterranean: Assessing Turkey's Strategies as a Rising Power." *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 24, no. 5: 795–814. Accessed 02-11-2025. <https://doi.org/10.1080/19448953.2022.2037962>.
- Moudouros, Nikos. 2021. "'Blue Homeland' and Cyprus: The 'Survival of the State' Coalition and Turkey's Changing Geopolitical Doctrine in the Eastern Mediterranean." *Vestnik RUDN. International Relations* 21, no. 3: 459–471. Accessed 02-11-2025. <https://doi.org/10.22363/2313-0660-2021-21-3-459-471>.
- Oğurlu, Ebru 2012. *Rising Tensions in the Eastern Mediterranean: Implications for Turkish Foreign Policy*. IAI Working Papers 12|04. Rome: Istituto Affari Internazionali.
- Orhun, Fatma Çalik. 2017. "Doğu Akdeniz Enerji Kaynaklarının Kıbrıs Sorununa Etkileri." *Vakanüvis* 2, no. 2.
- Örnek, Serdar, and Mizrak Baransel. 2016. "Bir Güvenlik Sorunu Olarak Kıbrıs'ın Enerji Kaynakları ve Uluslararası Aktörlerin Politikaları." *Bilge Strateji* 8, no. 15: 13-32.
- Özertem, O. C., and S. Biricik. 2011. "Overview of Energy System and Major Power Quality Problems in North Cyprus." *International Journal on Technical and Physical Problems of Engineering (IJTPE)* 3, no. 3: 71–75.
- Özertem, Hasan Selim. 2016. "Turkish Foreign Policy and the Energy Bonanza in the Eastern Mediterranean." *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 18, no. 4: 361–374.

- Özsağlam, Muhittin Tolga. 2022. "Turkish Republic of Northern Cyprus as a De Facto and Limited Recognized State: From Federal Solution to Two State Model." *Journal of International Analytics* 13, no. 4: 129–146. Accessed 01-12-2025. <https://doi.org/10.46272/2587-8476-2022-13-4-129-146>.
- Pirinççi, Ferhat. 2021. *Turkey's Eastern Mediterranean Policy: A Geopolitical Assessment*. Ankara: SETA.
- Proedrou, Filippos. 2012. "Re-Conceptualising the Energy and Security Complex in the Eastern Mediterranean." *The Cyprus Review* 24, no. 2: 15–28.
- Republic of Turkey, Ministry of Energy and Natural Resources. 2022. "Electricity," "Natural Gas," "Wind," "Solar," "Nuclear." Accessed 02-11-2025. <https://enerji.gov.tr/bilgi-merkezi-enerji-nukleer-enerji-en>
- Republic of Türkiye, Ministry of Foreign Affairs. 2022. *Türkiye's International Energy Strategy*. Ankara: Ministry of Foreign Affairs. Accessed 02-11-2025. <https://www.mfa.gov.tr/turkeys-energy-strategy.en.mfa>
- Ritchie, Hannah. 2023. "Energy." *Our World In Data*. Accessed 02-11-2025. <https://ourworldindata.org/energy/country/turkey#what-share-of-the-population-have-access-to-electricity>
- Roukanas, Spyros, and Floros Flouros. 2017. "The Political Economy of Energy and National Security: The Case of Israel." *Eastern Mediterranean Policy* Note 21.
- RUSI / MyRUSI. 2025. "The Eastern Mediterranean: Cyprus and the Geopolitics of Turkish Irredentism." Accessed 02-12-2025. <https://my.rusi.org/resource/the-eastern-mediterranean-cyprus-and-the-geopolitics-of-turkish-irredentism.html>.
- Safa, Ramazan. 2024. "Analysis of the International Isolation Policy Against Northern Cyprus." *Przegląd Politologiczny* 29, no. 3: 41–53. Accessed 01-12-2025. <https://doi.org/10.14746/pp.2024.29.3.3>.
- Safa, Ramazan. 2025. "De Facto Devletlerde Demokrasi Uygulamaları: KKTC Perspektifi (Democracy Practices in De Facto States: A TRNC Perspective)." *Turkish Academic Research Review* 10, no. 1: 127–140. Accessed 01-12-2025. <https://doi.org/10.30622/tarr.1616054>.

- Simpson, Gerry. 1996. "The Diffusion of Sovereignty: Self-Determination in the Post-Colonial Age." *Stanford Journal of International Law* 32: 255–286.
- Sözen, Ahmet. 2023. "Cyprus: Leveraging the Energy Factor to Support Peacemaking." In *Conflict Resolution in the Mediterranean: Energy as a Potential Game-Changer*, 37–50.
- Stein, Aaron. 2022. *Turkey's Response to the Russia–Ukraine Crisis*. Philadelphia: Foreign Policy Research Institute.
- Sulun, Emine Eminel. 2023. *Exploring the Political Dynamics of the EuroAsia, EuroAfrica and Türkiye–North Cyprus Interconnector Projects: Implications for Cyprus*. Nicosia: Friedrich-Ebert-Stiftung & PRIO Cyprus Centre.
- Tani, Patrick. 2012. "The Turkish Republic of Northern Cyprus and International Trade Law." *Asper Review of International Business and Trade Law* 12: 119–146.
- Taş, Hakkı. 2022. "Erdoğan and the Muslim Brotherhood: An Outside-In Approach to Turkish Foreign Policy in the Middle East." *Turkish Studies* 23, no. 5: 722–742. Accessed 02-11-2025. <https://doi.org/10.1080/14683849.2022.2085096>.
- Taş, Hakkı. 2022. "The Formulation and Implementation of Populist Foreign Policy: Turkey in the Eastern Mediterranean." *Mediterranean Politics* 27, no. 5: 563–587. Accessed 02-11-2025. <https://doi.org/10.1080/13629395.2020.1833160>.
- The Arab Weekly. 2025. "Erdogan Tells New Cypriot President Divided Cyprus Most Realistic Solution." *The Arab Weekly*. Accessed 02-11-2025. <https://thearabweekly.com/erdogan-tells-new-cypriot-president-divided-cyprus-most-realistic-solution>.
- The Washington Institute. 2025. *Why Turkey Is Raising the Stakes in the East Mediterranean*. Washington Institute for Near East Policy. Accessed 02-11-2025. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/why-turkey-raising-stakes-east-mediterranean>.

- Times of Central Asia. 2025. "Cyprus as a Mirror of Turkish Geopolitics: How Ankara Uses Northern Cyprus to Project Influence in Central Asia." *Timesca.com*. Accessed 18-12-2025. <https://timesca.com/cyprus-as-a-mirror-of-turkish-geopolitics-how-ankara-uses-northern-cyprus-to-project-influence-in-central-asia/>.
- Tsakonas, Panayotis, and Athanasios Manis. 2020. *Modernising the EU–Turkey Customs Union: The Greek Factor*. Policy Paper #35/2020. Athens: ELIAMEP.
- Tutar, Hasan, Teymur Sarkhanov, and Nigar Guliyeva. 2022. "Eastern Mediterranean Area in Energy Security of the European Union: From Sea Border Issues to Economic Conflicts of Interest." *International Journal of Energy Economics and Policy* 12, no. 1: 332–341.
- Ünal, Serkan. 2025. "Political System of Turkish Republic of Northern Cyprus." *Dumlupınar University Journal of Social Sciences* 83: 60–79. Accessed 01-12-2025. <https://doi.org/10.51290/dpusbe.1526301>.
- U.S. Energy Information Administration. 2023. *Country Analysis Brief: Türkiye*. Washington, DC: U.S. Department of Energy.
- Vennesson, Pascal. 2017. "Is Strategic Studies Narrow? Critical Security and the Misunderstood Scope of Strategy." *The Journal of Strategic Studies* 40, no.3:358-391. Accessed 02-11-2025. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402390.2017.1288108>
- Voutsadakis, Kostas. 2025. "Greece: A Key Player in Europe's New Energy Map." *GreekCityTimes.com*. Accessed 01-12-2025. <https://greekcitytimes.com/2025/11/08/greece-a-key-player-in-europes-new-energy-map/>
- Waltz, Kenneth N. 1979. *Theory of International Politics*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- World Politics Review. 2025. "Cyprus: Erhürman, Turkey, Greece Negotiations." *World Politics Review*. Accessed 18-12-2025.

<https://www.worldpoliticsreview.com/cyprus-erhurman-turkey-greece-negotiations/>.

Yilmaz-Bozkus, Remziye. 2019. "Analysis of Turkey's Role as a Possible Energy Hub." *GeoJournal* 84: 1353–1364.